



T. C.

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI**

**İPUÇLARI VE DÖNÜTLERLE ÖĞRETMEN
ÖDÜLLERİNİ ARTIRMANIN UYGUN OLMAYAN
İLKOKUL ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINI
AZALTMADAKİ ETKİLİLİĞİ**

GÖNÜL ONUR SEZER

**Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Doktora Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Danışman

Prof. Dr. Mehmet Özyürek

BURSA

Haziran, 2014

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

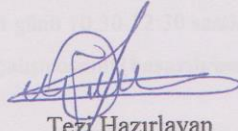
Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Gönül ONUR SEZER

9.6.2014

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

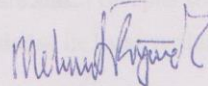
“İpuçları ve Dönütlerle Öğretmen Ödüllerini Artırmanın Uygun Olmayan İlkokul Öğrenci Davranışlarını Azaltmadaki Etkililiği” adlı Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.



Tezi Hazırlayan

Ad Soyad İmza

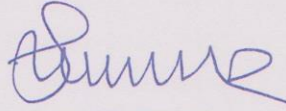
Gönül ONUR SEZER



Danışman

Ad Soyad İmza

Prof.Dr. Mehmet ÖZYÜREK



İlköğretim ABD Başkanı

Ad Soyad İmza

Prof. Dr. Salih ÇEPNİ

T.C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

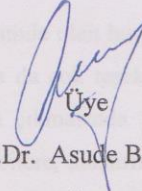
İlköğretim Anabilim Dalı'nda 810830002 numaralı Gönül ONUR SEZER'in hazırladığı "İpuçları ve Dönütlerle Öğretmen Ödüllerini Artırmanın Uygun Olmayan İlkokul Öğrenci Davranışlarını Azaltmadaki Etkililiği" konulu Doktora çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 9.6.2014 günü 10:30-12:30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının (~~başarılı/başarısız~~) olduğuna (~~oybirliği/oy çokluğu~~) ile karar verilmiştir.


Üye

(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

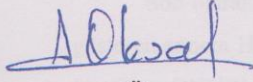
Prof.Dr. Mehmet ÖZYÜREK

Uludağ Üniversitesi


Üye

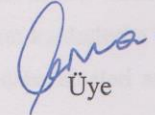
Prof.Dr. Asude BİLGİN

Uludağ Üniversitesi


Üye

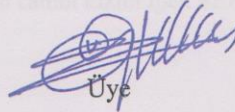
Doç.Dr. Aynur OKSAL

Uludağ Üniversitesi


Üye

Doç.Dr. E. Sema GÜRSEL BATU

Anadolu Üniversitesi


Üye

Doç.Dr. Rüçhan ÖZKILIÇ

Uludağ Üniversitesi

ÖN SÖZ

Bu araştırma, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, ilkokul öğrencilerinin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmaya etkisini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Öncelikle deneyimleri ile bana yol gösteren, araştırmanın ilk gününden itibaren her aşamada bana destek olan, emek veren ve çalışmanın tamamlanmasında büyük katkılar sağlayan değerli hocam Prof. Dr. Sayın Mehmet ÖZYÜREK'e teşekkürlerim sonsuzdur.

Tez izleme süresince destekleriyle ve katkılarıyla yanımda olan hocalarım Prof. Dr. Sayın Asude BİLGİN, Doç. Dr. Sayın Aynur OKSAL'a da çok teşekkür ederim. Ayrıca, araştırmada özveri gösteren ve araştırmanın ortaya çıkmasında yardımlarını esirgemeyen değerli öğretmenlere, araştırmaya katılan öğrencilere, araştırmanın ortaya çıkmasında yardımlarını esirgemeyen okul müdürlerine, emekleriyle burada olmamda büyük katkıları olan hocalarıma ve bana bu uzun yolda destek olan arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Ömür SADIÖĞLU ve verilerin analizinde yardımlarıyla bana destek olan arkadaşım Füsün ÜNAL'a teşekkür ederim.

Son olarak da hayatın her aşamasında yanımda olan, bana destek veren ve sabır gösteren annem Hilmiye ONUR, babam Bedir ONUR'a ve canım kardeşlerim Gökhan-Neslihan ONUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu tez ve daha niceleri annem ve babamın hayatıma kattıklarının sonucudur.

Ve en son olarak sevgili eşim Eser SEZER ve varlığıyla hayatımdaki anlamı değiştirdiğine inandığım canım kızım İpek SEZER'e teşekkürü bir borç bilirim. İyi ki varsınız.

Gönül ONUR SEZER

9.6.2014

ÖZET

Yazar : Gönül ONUR SEZER

Üniversite : Uludağ Üniversitesi

Ana Bilim Dalı : İlköğretim Ana Bilim Dalı

Tezin Niteliği : Doktora Tezi

Sayfa Sayısı : xvii +162

Mezuniyet Tarihi :

Tez : İpuçları ve Dönütlerle Öğretmen Ödüllerini Artırmanın Uygun Olmayan İlkokul Öğrenci Davranışlarını Azaltmadaki Etkililiği

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK

İPUÇLARI VE DÖNÜTLERLE ÖĞRETMEN ÖDÜLLERİNİ ARTIRMANIN UYGUN OLMAYAN İLKOKUL ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINI AZALTMADAKİ ETKİLİLİĞİ

Bu araştırmanın genel amacı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmada ve artan öğretmen ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini, kalıcılığını, genellenebilirliğini ve kullanılabilirliğini belirlemektir. Bu çalışmada, sınıfa uygun olmayan davranışlar sergileyen çok sayıda öğrenciyi bir arada bulmanın zor olması, uygulama sırasında uygulamanın gerektiği gibi yapılması ve yapılacak uygulamanın gerçekçiliği ve analiz sonucunda elde edilen verilerin uygulayıcılar olan öğretmenler tarafından rahatlıkla kullanılabilmesi amacıyla tek denekli araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın deneklerini Bursa İli İlkokulu sınıflarında bulunan sınıfa uygun olmayan davranışlar gösteren farklı sınıflarda bulunan üç öğrenci ve bu öğrencilerin yeterince ödülleri kullanmayan üç öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanabilmesi için, öğretmen görüşme formu, sosyal geçerlilik belirleme formu, anekdot kayıt formu, kısmi aralık kayıt formu geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının artırılması ve öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azaltılması amacıyla, araştırmacı tarafından ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların yer aldığı ders planları hazırlanmıştır. Hazırlanan planların uygulanmasından sonra, araştırmacı tarafından öğretmenlere planların uygulanmasına yönelik olarak dönüt verilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, grafiksel analiz kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

- Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğretmenlerin sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini artırmadaki etkililiğine ilişkin bulgular incelendiğinde; her üç öğretmende ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar başladığında ödüllendirme davranışlarının artış sayısında artma görülmüş ve ödüllendirme davranışlarını arttırmalarında etkilidir.
- Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile öğretmenlerin sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini arttırmalarının sürekliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde; ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların her üç öğretmende, uygulama bittikten 14, 17 ve 18 gün sonra da azalarakta olsa sürdürmektedirler.
- Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile öğretmenlerin hayat bilgisi dersinde arttırdıkları sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerinin matematik dersine genellenmesine ilişkin bulgular incelendiğinde, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile öğretmenlerin hayat bilgisi dersinde artmış olan ödüllendirme davranışlarının, üç öğretmenin de matematik dersine genelleyebilmelerinde etkilidir.
- Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını azaltmasına yol açmasına ilişkin bulgular incelendiğinde; ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azalması, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, her üç öğrencinin de sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında etkilidir.
- Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile öğrencilerin azalan sınıfta uygun olmayan davranışlarının sürekliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde, birinci ve ikinci öğrencide azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının sürdüğü, üçüncü öğrencide ise azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının azalmaya devam etmiştir.
- En son ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile öğrencilerin hayat bilgisi dersinde azalttıkları sınıfa uygun olmayan öğrenci davranışlarının matematik dersine genellenmesine ilişkin bulgular incelendiği, her üç öğretmene hayat bilgisi dersinde ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların verilmesinin, matematik dersinde de öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkilidir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların ve dönüt verilerek yapılan sürecin kullanılabilirliği hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf yönetimi, öğretmen ödüllendirmeleri, sınıfa uygun olan davranışlar, sınıfa uygun olmayan davranışlar, uygun davranışları ödüllendirme, tek denekli araştırma modelleri.

ABSTRACT

Author : Gönül ONUR SEZER

University : Uludag University

Field : Primary Education

Degree Awarded : PhD

Page Number : xviii +162

Degree Date :

Thesis : Effectiveness of Increasing Teachers' Rewards with Prompts and Feedback in Decreasing Inappropriate Behaviors for the Classroom of Elementary School Students

Supervisor : Prof.Dr. Mehmet ÖZYÜREK

**EFFECTIVENESS OF INCREASING TEACHERS' REWARDS WITH
PROMPTS AND FEEDBACK IN DECREASING INAPPROPRIATE
BEHAVIORS FOR THE CLASSROOM OF ELEMENTARY SCHOOL
STUDENTS**

The general purpose of this study is to determine the effectiveness, permanence and generalizability of applications done by adding rewards to lesson plans on increasing rewarding behaviors of teachers and decreasing the inappropriate behaviors of students in the class. Single subject research model was used in the research since it is difficult to find too many students showing inappropriate behaviors all together and it is intended to do the application as is required and ease the efforts of teachers when they want to use the data obtained by analyzing the study.

Sample of the study is formed of three students from different classes of Bursa primary schools who show inappropriate behaviors and their teachers who don't use rewarding enough. In order to collect the data of the study, teacher interview form, social validity form, ABC form and partial gap form were developed and used. Lesson plans involving applications that researchers add rewarding cues to were prepared in order to increase the rewarding behaviors of teachers and decrease the behaviors of students irrelevant to course. After the implementation of prepared plans, researcher gave feedbacks to teachers on the implementation of plans.

Graphical analyses were used while analyzing the data obtained from the study.

The data obtained from the study are as follows:

- When the findings regarding the effectiveness of implementations of adding rewarding cues to lesson plans on increasing teachers rewarding the appropriate behaviors of students are analyzed; it was seen that there was an increase in rewarding behaviors of all three teachers when implementations of adding rewarding cues in lessons plans started and they were considered as effective in increasing rewarding behaviors.
- When the findings regarding the continuity of implementations of adding rewarding cues to lesson plans on increasing teachers rewarding the appropriate behaviors of students were analyzed; it was seen that all three teachers continued them even 14,17 and 18 days later after the implementation ended.
- When findings regarding the generalizing the increase of students' appropriate behaviors in social sciences class due to rewarding cues added in lesson plans to math class were analyzed; it was seen that increase of students' appropriate behaviors in social sciences class due to rewarding cues added in lesson plans was effective on teachers' attempts to generalize them to math course.
- After adding rewarding cues in lesson plans and analyzing the findings related to effects of applications on the decrease of misbehavior in class, it was concluded that during such practices number of misbehavior cases of students dropped and adding rewarding cues in lesson plans helped decrease the number of bad behaviors of all three students.
- When the relation of practices done by adding rewarding cues in lesson plans and persistence of decreased misbehaviors of isolated students in classroom are analyzed, it was seen that bad behaviors of first and second students in isolated classroom persisted and bad behaviors of the third student in the isolated classroom continued to diminish.
- Finally, when the decrease of students' inappropriate classroom behaviors in social sciences class due to rewarding cues added in lesson plans was compared to math class, it was concluded that all three teachers should be provided with the implementation of adding rewarding cues in lesson plans like Social Sciences and such a practice yielded positive results in decreasing number of inappropriate behaviors in Math class.
- All teachers within the scope of the study gave a positive statement about implementations done by adding rewarding cues in lesson plans and the practicality of process conducted by giving feedbacks.

Key words: Classroom management, teacher rewards, ontask classroom behaviors, off task classroom behaviors, rewarding on task behavior. single subject research design.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR.....	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Sınıf Yönetimi.....	3
1.2.Öğrenmeye Ayrılan Süreyi Etkileyen Etmenler.....	9
1.3.Öğrenme Yaşantılarına Katılımı Sağlamak İçin Düzenlemeler.....	11
1.3.1.Öğrenme yaşantıları öncesi düzenlemeler.....	12
1.3.2. Öğrenme yaşantıları sonrası düzenlemeler-dönütler.....	12
1.3.3.Onay dönütleri.....	12
1.3.4.Uyarı dönütleri.....	13
1.3.5.Eleştiri tuzağı.....	14
1.3.6. Eleştiri tuzağından kurtulma yolları.....	14
1.3.7.Düzeltilme dönütleri.....	16
1.3.8.Dönütsüzlük.....	17
1.4. Öğretmen Ödüllerinin Artırılması ile Öğrenci Uygun Davranışlarının Artırması.....	17
1.4.1.Sosyal pekiştireç olarak ödüllerin kullanımı.....	18
1.4.2. Ödüllerin etkili kullanımı.....	20
1.5. Uygun Olmayan Öğrenci Davranışlarını Azaltmada Dolaylı (Vekâleten) Pekiştirmelerin Kullanımı.....	21
1.6. İlgili Araştırmalar.....	23

1.6.1.Türkiye’de sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlar ve öğretmenlerin ödüllendirmelerinin etkisine ilişkin yapılan araştırmalar.....	23
1.6.2.Yurtdışında sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlar ve öğretmen ödüllendirmelerinin etkisine ilişkin yapılan araştırmalar	29
1.6.3. Yurt dışında öğretmenlerin ipuçlarından yararlanarak betimleyerek ve betimlemeden ödüllendirmelerinin arttırılmasıyla ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının azaltılmasıyla ilgili yapılan araştırmalar	37
1.7.Amaç	42
1.8.Önem	43
1.9.Sayıtlılar	45
1.10.Sınırlılıklar	45
1.11. Tanımlar	46
BÖLÜM II.....	48
YÖNTEM.....	48
2.1.Araştırma Deseni.....	48
2.2.Tek Denekli Araştırma Yöntemleri.....	50
2.2.1.Çoklu başlama düzeyi deseni	50
2.2.2.Çoklu yoklama düzeyi deseni	52
2.2.3.Denekler arası çoklu yoklama deseni	54
2.3.Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseninde Verilerin Analizi	55
2.4. Araştırmada Denekler Arası Çoklu Yoklama Desenin Uygulanması...	56
2.5. Denekler ve Deneklerin Seçimi.....	57
2.6. Veri Toplama Araçları.....	59
2.6.1.Denekleri seçmek için ölçü araçları.....	59
2.6.2.Öğretmen belirleme görüşme formu (Ek-1)	60
2.6.3.Öğretmen belirleme görüşme formu’nun ön uygulaması (Ek-1)	60
2.6.4. Öğretmen belirleme görüşme formu’nun uygulanması (Ek-1)	60
2.6.5.Öğretmen görüşme formu (Ek-2)	61
2.6.6. Öğretmen görüşme formu’nun ön uygulaması (Ek-2).....	61
2.6.7. Öğretmen görüşme formu’nun uygulanması (Ek-2).....	62

2.6.8.Ses kayıt cihazı ve özellikleri	62
2.6.9.Video kamera ve bilgisayar özellikleri	62
2.6.10. Araştırmacı ve uzmanın özellikleri.....	63
2.6.11.Araştırma verilerini toplamak için ölçü araçları.....	63
2.6.12.Doğrudan gözlem (DÖDS) kayıt formu (Ek-3).....	63
2.6.13.Doğrudan gözlem (DÖDS) kayıt formunun ön uygulaması(Ek-3) ..	64
2.6.14.Doğrudan gözlem kayıt formu'nun (DÖDS) uygulanması (Ek-3)...	65
2.6.15.Sosyal geçerlilik belirleme formu (Ek-4)	65
2.6.16.Sosyal geçerlilik belirleme formunun ön uygulaması (Ek-4).....	66
2.6.17.Sosyal geçerlilik belirleme formunun uygulanması (Ek-4).....	66
2.6.18.Kısmi aralık kayıt formu (Ek-5)	66
2.6.19. Kısmi aralık kayıt formunun ön uygulaması (Ek-5).....	67
2.6.20. Kısmi aralık kayıt formu'nun uygulaması (Ek-5)	68
2.6.21.Olay kaydı formu (Ek-6)	69
2.6.22. Olay kaydı formunun ön uygulaması (Ek-6).....	69
2.6.23.Olay kaydı formu'nun uygulaması (Ek-6).....	70
2.7. Gözlemciler arası güvenilirliği belirleme	70
2.8. Deney Süreci	71
2.8.1. Uygulama sürecinin geliştirilmesi	72
2.8.2.Ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırmaya yönelik sürecin ön uygulaması	73
2.8.3. Ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırmaya yönelik sürecin uygulaması	77
2.9. Uygulama Takvimi.....	78
2.10.Verilerin Toplanması.....	80
2.10.1.Başlama düzeyi verileri toplama	80
2.10.2.Uygulama düzeyi verileri toplama.....	81
2.10.3.Genelleme düzeyi verileri toplama.....	83

2.10.4.Sürekli­lik düzeyi verileri toplama	83
2.11. Verilerin Analizi.....	84
2.12. Eğim Hesaplaması.....	85
BÖLÜM III	86
BULGULAR VE YORUM.....	86
3.1. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamaların Öğretmenlerin Uygun Öğrenci Davranışlarını Ödü­lendirmelerini Artırmaya Yol Açmasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	86
3.2. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamaların Öğretmenlerin Uygun Öğrenci Davranışlarını Ödü­lendirmelerini Artırmadaki Etkililiğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	89
3.3. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödü­lendirmelerinin Sürekliliğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	91
3.4. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersinde Artırdıkları Ödü­lendirmelerinin Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	94
3.5. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödü­llerinin Öğrencilerin Sınıfta Uygun Olmayan Davranışlarını Azaltmasına Yol Açmasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	97
3.6. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamaların Öğrencilerin Uygun Olmayan Davranışlarını Azaltmasındaki Etkililiğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	101
3.7. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalar İle Azalan Öğrencilerin Uygun Olmayan Davranışlarının Sürekliliğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	103
3.8. Ders Planlarına Ödü­lendirmeye İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalar ile Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Azalttıkları Sınıfta Uygun Olmayan Öğrenci Davranışlarının Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	107
3.9.Öğretmenlerin Çalışmanın Sosyal Geçerliliğine İlişkin Görüşleri	110
BÖLÜM IV	113
SONUÇ VE ÖNERİLER	113
4.1.Sonuçlar.....	113
4.1.1.Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların ve dönütlerin öğretmen ödülleri­ni artırmaya ilişkin sonuçlar	113

4.1.2.Sınıfa uygun öğrenci davranışlarına öğretmenlerin ödüllendirmeleri artırmalarının uygun olmayan öğrenci davranışlarını azaltmada etkisine ilişkin sonuçlar.....	114
4.2. Öneriler.....	116
4.2.1. Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler	116
4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	117
KAYNAKÇA	119
EKLER	129
EK 1. Öğretmen Belirleme Görüşme Formu	130
EK 2. Öğretmen Görüşme Formu	132
EK 3. Doğrudan Gözlem Formu	135
EK 4. Sosyal Geçerlik Belirleme Formu.....	136
EK 5. Kısmi Aralık Kayıt Formu	138
EK 6. Olay Kaydı Formu	139
EK 7. Uygulama Planı.....	140
EK 8. Hayat Bilgisi Dersi Planına Eklenmiş Ödüllendirmeler Niteliğindeki İpuçlarının Yerleştirildiği Plan Örnekleri	145
EK 9. Doğrudan Gözlem Örneği.....	155
EK 10. İzin Belgesi	156
ÖZGEÇMİŞ	157

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa No

<p>Grafik 1-Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamaların Öğretmenlerin Uygun Öğrenci Davranışlarını Ödüllendirmelerini Artırmasına Yol Açmasına ve Etkililiğine İlişkin Grafik</p>	87
<p>Grafik 2-Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllendirmelerinin Sürekliliğine İlişkin Grafik.....</p>	92
<p>Grafik 3-Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalarla Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersinde Artırdıkları Ödüllendirmelerinin Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Grafik.....</p>	95
<p>Grafik 4-Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllerinin Öğrencilerin Uygun Olmayan Davranışlarını Azaltmasına Yol Açmaya ve Etkililiğine İlişkin Grafik.....</p>	98
<p>Grafik 5-Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalar İle Öğrencilerin Azalan Sınıfta Uygun Olmayan Davranışlarının Sürekliliğine İlişkin Grafik.....</p>	104
<p>Grafik 6- Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalar İle Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Azalttıkları Uygun Olmayan Öğrenci Davranışlarının Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Grafik.....</p>	108

TABLolar LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 1- Başlama Düzeyi, Yoklama, Uygulama, Genelleme ve Süreklilik Oturumları Zaman Çizelgesi.....	79
--	----

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Ed.	: Editör
Vb.	: Ve benzeri
Yay. Haz.	: Yayına Hazırlayan
Çev.	: Çeviren
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
DSM IV	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yaşantılar, doğal olarak, kendiliğinden olabileceği gibi planlanarak da olabilmektedir. Öğrenmelerden pek çoğu kendiliğinden, planlanmamış yaşantılar sonucudur. İstendik davranış değişiklikleri, planlanmış yaşantılar hazırlama ve sunma öğretme olarak bilinir. Öğretme, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda davranış değişikliğini üretmek için hazırlanan yaşantıların tümüdür (Özyürek, 2013). Planlı yaşantılar sonucu olan öğrenmeler daha çok okullarda gerçekleşir. Önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda planlanmış yaşantılar sonucu öğrencilerde istendik davranış değişikliklerinin olması öğretim olarak bilinmektedir. (Özyürek, 2013).

Yaşantıların planlanması, hazırlanması ve sunulması öğretmeyle ilgilidir. Öğretmeyle öğretim arasındaki temel fark, öğretme davranış değişikliği için öğretmenin yapacağı işleri vurgular. Öğretim ise öğrencide davranış değişikliği için öğretmenin yapacağı işlere ek olarak öğrencinin yapması gerekenleri de öğrenciye yaptırtarak davranış değişikliğini güvence altına almayı amaçlamaktadır (Özyürek, 2013). Davranış değişikliklerinin planlanması ve yapılandırılması programla ilgili olup, programlar bir dizi öğretme işinden oluşmaktadır. Davranış değişikliklerini oluşturmak için planlanmış yaşantılardan ve öğretme işlerinden yararlanılmaktadır. Yaşantılarla davranışlar arasında bağ kurmak için yapılan iş, öğretme işidir. Öğrenmelerden öğrenci sorumlu tutulursa daha çok öğretme öne çıkar, öğrenmelerden öğretmen sorumlu olduğunda daha çok öğretimden söz edilmektedir (Hergenhahn, 2005; Özyürek, 2007,2013).

Öğrencilerden beklenen davranış değişikliğinin gerçekleşmesi, öğretimi etkileyen etmenlerin denetim altına alınmasına bağlıdır (Özyürek, 2013). Skinner'e göre etkili öğretim, öğrenmeleri hızlandıran öğretimdir. Öğretme işinin niteliklerine, etkili öğretimin özelliklerinin neler olduğuna bakarak karar vermek mümkün olmaktadır. Etkili öğretim konusunda yapılan iki inceleme günümüzde kabul gören "en iyi öğretim uygulamalarının" niteliklerini yansıtmaktadır (Gage, 2009). White ve arkadaşları (1983) birbirinden bağımsız olarak yapılmış öğretimle ilgili çalışmaları

incelediklerinde, uygun deneysel yöntemi kullanan iyi araştırmalardan, etkili öğretimin beş temel niteliğine işaret etmektedirler. Etkili öğretimin gerçekleşmesini sağlayan ve öğretmenlere kazandırılabilen bu altı nitelik:

- Öğretim süresini iyi kullanma,
- Öğrencinin öğretme yaşantılarına katılımını yönetme,
- Sununun gereklerini yerine getirerek sunu yapma,
- Öğrencilere öğrenme stratejileri kazandırma,
- Öğretimin sonuçlarını değerlendirme ve
- Dönütler vermedir (Özyürek, 2013).

Ortamlar uygun bir biçimde yapılandırıldığında, öğrenciler çoğunlukla öğrenir ve toplumsal beklentilerin gerektirdiği biçimde davranırlar. İyi yapılandırılmış ortamlarda öğrencilerin öğrenmeleri için çok sayıda fırsat yaratılır, öğrenme yaşantılarına katılımları yönlendirilir ve uyumsal davranışları pekiştirilir (Özyürek, 2013). Çok sayıda öğrenme fırsatı, öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlama ve uyumsal davranışlarını pekiştirme etkili öğretimin gerekliliklerindedir. Pekiştirme yönelimli öğrenme yaklaşımında öğrenme, uyaran tepki arasında bağ kurma olarak görülür (Becker, Engelmann ve Thomas, 1975).

Öğrencilerin düzeylerine göre düzenlenmiş amaçlar doğrultusunda öğretim etkinlikleri uygun öğretim süreçleriyle sunulmuş olmasına rağmen, öğrencilerin öğrenemediklerinin farkına varılmasıyla öğrencinin öğrenme yaşantılarına katılımı ve uygun olmayan davranışların yönetimi anlamına gelen sınıf yönetiminin öneminin farkına varılmıştır (Turan, 2006). Öğrencilerin öğrenememeleri, öğretmenlerin onları öğrenme yaşantılarına katma çabalarının olmamasına ve öğrenme yaşantılarına katılanlara da gerekli onay ve uygun düzeltme dönütlerini vermemelerinden kaynaklandığı fark edilmiştir (Özyürek, 2008).

Etkili bir öğretimin gerçekleştirilmesinde öğretmenin sınıfı yönetmesi en önemli temel öğedir (Turan, 2007). Etkili öğretimin gereklerinden olan sınıf yönetimi, öğrencinin öğrenme yaşantılarına katılmasına ek olarak, sınıfta öğrencinin diğer öğrencilerle, öğretim malzemeleri ve öğretmenle etkileşimini yönlendirmeyi ve sınıfın düzenlenmesini, ayrıca öğrenme yaşantılarına katılanları onaylamayı ve katılmayanların da katılmalarını sağlamak için düzeltme dönütü vermeyi kapsamaktadır (Burden, 2006; Kounin, 1977; Özyürek, 2013).

Yeterli bilgi ve beceriye sahip öğretmenlerin eğitim programlarını uygulama sürecinde, eğitimin niteliğini etkileyen diğer öğelerden biri de sınıf yönetimiyle ilgili becerileridir. Etkili bir sınıf yönetimi olmadan olumlu ve üretken bir sınıf ortamı oluşturmak mümkün değildir (Kounin, 1977; Moyles, 1992). İstenmeyen davranışlar, sınıf düzeninin ve sınıfta hedeflenen etkinliklerin amacına ulaşmasını engellemekte, dolayısıyla bu durum öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir (Başar, 2005).

Sınıfta öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlayan ders dinleme, dersin gerektirdiği malzemeleri getirme, ödev yapma, izin verildiğinde konuşma ve parmak kaldırma gibi davranışlar yönlendirilip denetlendiğinde, ancak öğrenmeleri hızlandırmak için uygun koşullar hazırlanmış olmaktadır. Etkili öğretimin ön koşulu olan sınıf yönetimi gerekleri yerine getirilmediğinde, ders iyi hazırlanmış ve etkili yöntemlerle sunulmuş olmasına rağmen öğrencilerde istendik davranış değişikliğinin gerçekleşmesini sağlamayacaktır (Creemes, 1996; Özyürek, 2013). Öğrencinin öğretim etkinliklerine bakma, izleme ve ödev yapma anlamına gelen öğrenme yaşantılarına katılımı sağlanmadığında öğrenmesi olası değildir. Sınıfta dersi dinlemeyen ya da yönergelere uymayan alıştırma ve ödevleri yapmayan öğrencilerin öğretme yaşantılarına katılmalarını yönlendiremeyen ya da denetim altına alamayan öğretmenler öğrenmeye ayrılan sürenin azalmasına neden olmaktadır. Öğrenci sınıfta öğrenme yaşantılarına katılmadığında sınıfa uygun olmayan davranışlarda bulunur. Sınıfa uygun olmayan davranışların bir kısmı kurallara, yönergelere uygun davranmayı ihlal etme, diğerleri de öğretmenlerin uygun olmayan davranışlarla ilgilenmesidir. Sınıf yönetimi ile ilgili öğretmenlerin yararlanabileceği kitaplar incelendiğinde, kitaplarda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılımının nasıl yapılacağını belirtmekten çok, olması gerekeni betimleyen kaynaklar ile karşılaşmaktadır.

1.1.Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetiminin önemine ilişkin birbirinden farklı algılar vardır. Sınıf yönetimi kavramı çeşitli kaynaklarda değişik şekillerde tanımlanmıştır:

Sarıtaş'ın (2001) yaptığı tanım ise şöyledir: Sınıf yönetimi, eğitim programı ve planı, öğretim yöntemi, eğitim etkinliği, teknoloji, zaman, mekan, öğretici ve öğrenci arasında etkili bir eşgüdümleme gerçekleştirerek, öğrenmeye elverişli bir ortam ve düzenin sağlanması ve sürdürülmesidir.

Baloğlu'nun (2001) tanımı Őyledir: Sınıf yönetimi, öğretmenin ğretim hedeflerini gerçekleŐtirmek amacıyla, ğretim ortamında bulunan madde ve ğrenci kaynağını koordine ederek, öğrenmeyi etkili ve kontrollü yürütebilme becerisidir.

Sınıf yönetimi sistematik olarak incelendiğinde, kaynakları ğgtleme, çevreyi etkili bir biçimde düzenleme, ğrenci geliŐimini gözleme, ğrenci problemlerini yordayabilme gibi etkenleri iyi bir Şekilde koordine edebilme olarak tanımlanmaktadır (Türnüklü ve Yıldız, 2002). Farklı bir tanıma göre sınıf yönetimi, sınıf ortamında her türlü mevcut kaynakla iş görme, beklenen güçlükleri yenme ve beklenmeyen güçlüklerle uđraŐma olarak da tanımlanabilir (Erdoğan, 2002).

Lemleck (1988)'e göre sınıf yönetimi " kaynakları ğgtleme, çevreyi etkili bir biçimde düzenleme, ğrenci geliŐimini gözleme, ortaya çıkabilecek ğrenci sorunlarını önceden tahmin edebilme gibi unsurları içeren sınıftaki hayatın bir orkestra gibi yönetilmesi" dir (Başar, 2005).

Sınıf yönetimi; sınıf içi etkinlikleri etkili bir biçimde düzenleyip sürdürebilme ve ğrenci davranışlarına rehberlik edebilme becerisi olarak tanımlanabilir. Sınıfın bir orkestra olarak düzenlenebilmesi için ğretmen ve ğrenci beklentilerinin karşılıklı olarak bilinmesi gerekmektedir. Başka bir ifade ile sınıf yönetimi, sınıfta pozitif bir atmosfer oluşturma ve düzeninin sağlanmasın ötesinde, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerini ve potansiyellerinin ortaya çıkarılmasını da içermektedir (Turan, 2007).

Okutan'a (2004) göre sınıf yönetimi, sınıftaki madde ve insan kaynaklarının amaçlara hizmet edecek biçimde kullanılması bilgi ve becerisi anlamına gelmektedir. Sınıf Yönetimi, derslere ait amaçları gerçekleŐtirmek için sınıfa ait tüm parçalardan bir sistem oluşturma ve bu sistemi yönetme sürecidir. Bu tanımlardan anlaŐılacađı gibi; öğrenme için uygun ortamın sağlanması ile başarılı bir sınıf yönetimi için ilk adım atılmıŐ olmaktadır. Ancak sınıf yönetimi sadece plan, program, mekn gibi unsurlarla sınırlandırılmamalı; ğretmen ve öğrencinin karşılıklı iletiŐiminin sınıf yönetimine olan katkısı unutulmamalıdır.

En son olarak, sınıf yönetimi, sınıfın fiziki yapısında yapılan düzenlemelerle ve öğrenme yaşantılarına katılımlarını artıran işlem süreçleriyle, öğrencilerin kendilerine saygı duyarak yeni davranışlar kazanma, üretken olmalarını sağlama ve öğrenme

yaşantılarına katılmayı engelleyen davranışları değiştirme olarak tanımlanabilir (Özyürek, 2013).

Sınıf yönetimine açıklık kazandırmak için, sınıf kavramı incelendiğinde, sadece derslikler akla gelmemelidir. Sınıf, ortak özelliklerinden dolayı bir araya getirilen öğrenci kümelerinde, önceden belirlenmiş davranışların gerçekleşmesi için öğretimin yapıldığı dersliktir. Sınıf denilince, derslerin yapıldığı derslik kadar, tahta, sıra, çöp kutusu, askılık gibi derslik araçları, kitap, defter, makas, cetvel, dergi ve kalem gibi derslik malzemeleri, dersin amaçlarında belirtilen ortak davranışlar ve bu davranışları kazanacak öğrenciler de anlaşılmalıdır (Özyürek; 2005, Turan, 2007).

Sınıfın fiziki yapısında yapılan değişiklikler öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını bazen kolaylaştırmaktadır. Derslikteki sıralar, malzemeler, ışık ve ses durumu gibi sınıfın fiziki yapısında yapılan düzenlemeyle öğrencilerin öğrenmeleri kolaylaştırıldığında ancak sınıf yönetimini etkileyen değişkenlerden sadece biri karşılanmış olmaktadır (Celep, 2002; Özyürek, 2013; Sarıtaş, 2001). Ders malzemelerini sınıfta bulundurmalarını ve kullanmalarını sağlama, öğrencilerin derslik araçları, ders malzemeleriyle, diğer öğrencilerle ve öğretmenle etkileşimlerini öğretme işlerine katılımlarını sağlayacak şekilde yönlendirme ve denetim altında tutma da değişkenlerden bir diğeridir. Sonucusu ise öğretme yaşantılarına katılmayı engelleyen davranışları değiştirmedi (Özyürek, 2013).

Sınıf yönetimiyle ilgili ilk çalışmalar altmışlı yıllarda A.B.D. de hız kazanmıştır. Davranış problemleri gösteren öğrencilerin öğrenmeye ayırdıkları sürelerini artırmak amacıyla davranışlarını değiştirme çalışmalarından sınıf yönetimi alanı ortaya çıkmıştır. Davranış değiştirme çalışmaları Classroom Management “Sınıf Yönetimi” disiplin alanının geliştirilmesinin temelini oluşturmaktadır. Ülkemizde sınıf yönetimine yönelik dersler 1997 yılına dek öğretmenlik programlarında yer almamıştır. Fakat 1997-1998 yılında eğitim fakültelerinde “Sınıf Yönetimi” dersi öğretmenlerin formasyon eğitimi programlarında yerini bulmuştur (Özyürek, 2007; Arslan, 2011).

Sınıf yönetiminin etkili olabilmesi için öğrencilerin ilgi, beklenti ve gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir (Çelik, 2002; Özdemir, 2007). Öğretmenlerin, idarecilerin ve ailelerin eğitimle ilgili en büyük sorunlarından biri, okuldaki öğrenme atmosferini olumsuz yönde etkileyen öğrenci davranışlarıdır (Demir, 2003). Sınıfta uygun öğrenme ortamlarının yaratılmasında ve geliştirilmesinde

öğretmen, birinci derecede sorumlu olmaktadır (Özdemir, 2007). Etkili bir sınıf içi kontrolün sağlanması, öğretmenin yeterliliği ve öğretmenlik meslek algısı ile ilişkilidir (Lewis, Romi, Qui ve Katz, 2008). Öğrenme ve öğretim etkinliklerinin verimli bir şekilde yürütülmesinde öğretmenin istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önleme ve bu tür davranışların ortaya çıkması hâlinde bunları giderme stratejilerine sahip olması gerekir (Kazu, 2007). Öğrencilerde istendik yönde davranış değişikliği yaratma sürecinde öğretmenlerin, öğrencilerin derse katılımı, sınıf ortamını düzenleme, sınıf içi etkinlikler geliştirme, öğrenme görevleri verme, öğrenme sürecini engelleyecek faktörleri fark etme ve bunlara çözüm bulma gibi birçok görevleri bulunmaktadır (Demir, 2003). Ayrıca, etkili bir sınıf yönetiminin sağlanması için öğretmene önemli roller düşmektedir. Bu roller, öğretmenin eğitim ortamını düzenlemesi, programın amaçlarını ve içeriklerini belirlemesi, öğrencilerin beklenti ve görüşlerine uygun davranması olarak sıralanabilir (Moore, 2000; Aydın, 2000).

Sınıf yönetimi ile öğrencilerin öğrenmeye ayırdıkları süreyi artırma amaçlanmaktadır. Sınıf yönetimi öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlama ve öğrenme yaşantılarına katılmayı engelleyen davranışlarını değiştirmek için öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının becerilerle donatılmış olmasını gerektirmektedir (Çankaya ve Yeşilyurt, 2008). Sınıfta öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlamak ve öğrenme yaşantılarına katılmalarını engelleyen davranışlarını önlemek ve değiştirmek için öğrenciler üzerinde güç kullanma, aşağılama gibi yöntemler kullanılabilir. Ancak, kullanılan ceza yöntemleri öğrencilere öğrenme yaşantılarına katılmayı öğretmekten uzaktır (Özyürek, 2013; Oral ve Şentürk, 2008). Öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmayı engelleyen davranışları ceza işlem süreçleri ile engellenebilirse de, öğrenme yaşantılarına katılmayla ilgili davranışları kazandırılmamaktadır (Hardin, 2004; Özyürek, 2013).

Sınıf yönetiminden çoğu zaman sınıfta bulunan sıra, tahta, ışık gibi derslik araçlarını düzenleme anlaşılmaktadır. Oysa öğrencilerin kendi aralarında, öğretim malzemeleriyle ve öğretmenle etkileşimlerini, yönlendirme ve denetim altına almak ve onların öğretme yaşantılarına katılmalarını engelleyen davranışlarını değiştirmek için yararlanılan davranış yönetme işlem süreçleri anlaşılmalıdır (Özyürek, 2007).

Sınıf yönetimi ile ilgili karıştırılan kavramlardan biri de disiplindir. Sınıf yönetimi ve disiplin kavramları birbirine karıştırılmaktadır. Amaçlar doğrultusunda

hazırlanan öğretme etkinliklerinin iyi sunulması için öğrenci davranışlarını yönetme, disiplin olarak bilinir. Disiplin de öğretme süresini verimli kullanmak için öğrenci davranışlarını yönlendirme ve yönetme önem kazanır (Özyürek, 2013; Horner ve Sugai, 2000). Sınıf yönetiminde ise öğrencinin yeni davranışı kazanmak için amaçlar doğrultusunda hazırlanan öğretme etkinliklerinin iyi sunulması kadar, öğrenme yaşantılarına katılmasını yönlendirme ve yönetme önemlidir. Sınıf yönetimi öğretim kavramıyla ilişkili iken, disiplin öğretme kavramıyla ilişkilidir. Sınıf yönetimi disiplini kapsamaktadır. Sınıf yönetiminde öğretim amaçlarının öğrencide gerçekleşmesi için öğrencinin öğrenmeye ayırdığı süreyi artırmaya hizmet eden düzenlemelere yer verilmektedir. Disiplinde ise öğretme süresinin artırılarak öğretmenin dersin amaçları doğrultusundaki etkinliklerin öğrenciye aktarılması için gereken düzenlemeler öne çıkmaktadır (Özyürek, 2013; Sandra ve Sandra, 2002).

Amaçlara göre içerik hazırlanmadığı takdirde, zengin ders materyalleri ile öğretim süreçleri sunulmuş olsa da, öğrencilerin, diğer öğrenciler ve öğretmenle etkileşimleri, öğretme işlerine katılımı denetim altına alınmadığından öğrencilerle öğretimin amaçları gerçekleşmemektedir. Sınıf yönetiminin iki amacı bulunmaktadır: Biri, öğrencinin kendine saygı duyarak yeni davranış kazanması ve üretken olması için öğrenmeye ayırdıkları süreyi artırmaktır. İkincisi öğrenmeyi engelleyen davranışlarını üretken olacak şekilde değiştirerek öğrenmeye ayırdıkları süreyi artırmaktır (Özyürek, 2013).

Günümüz eğitim anlayışında, öğretmenlerin sınıf yönetimi kavram ve becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Ancak, ülkemizde öğretmenlerin büyük bir bölümünün sınıf yönetimi konusunda öğretmenlik yaparken yeterlik kazandıkları; yani sınıf yönetimi hakkındaki becerilerini deneme yanılma yöntemleri ile edindikleri görülmektedir (Türnüklü, 2000). Yeni atanan öğretmenlerin atandıkları yerde farklı kültürlerden gelen ve farklı davranan çok sayıda öğrenciyle karşılaşması onların kaygı düzeylerini yükseltmektedir. Öğretmenlik yaşamına yeni başlayan öğretmenler için olduğu kadar deneyimli öğretmenler için de sınıfta uygun olmayan öğrenci davranışları can sıkıcı ve zorlayıcıdır (Graham, Holt-Hale ve Parker, 1993; Özyürek, 2013).

Sınıfta uygun olmayan öğrenci davranışları öğretim için dengeleri ve düzeni alt üst etmekte, öğrenci öğrenmelerini ve öğretimi tehdit etmektedir. Sınıfı yönetme

becerilerini kazanma tüm öğretmenler için önemlidir. Eğitim fırsatından tüm öğrencilerin eşit yararlanmasını sağlamak, öğrencilerin öğretimden ve okuldan uzaklaştırmamanın gerekliliğinin farkına varılması ile sınıfta öğrenci davranışlarını yönetme önemsenmektedir, (Özyürek, 2008). Sınıf yönetiminde bu denli önemli olan öğretmenlerin mesleki deneyimlerinden önce, hizmet öncesi lisans eğitimiyle geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Çakmak, Kayabaşı ve Ercan (2008) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının sınıf yönetimi ve stratejilerine yönelik görüşlerini incelemiştir. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi stratejileri konusundaki görüşleri incelendiğinde, genel anlamda stratejilere oldukça katıldıkları gözlenmiştir. Bunun yanında sınıf yönetimi stratejilerinin (sınıfta disiplini sağlama, kurallar belirleme ve ödül verme, sınıf kontrolü, öğrencilerin özellikleri doğrultusunda disiplin modeli oluşturma, sınıfta bir disiplin modeli kurma, ödül verme, sınıf organizasyonu, istenmeyen davranışları önleme, öğrencilerle etkili iletişim ve motivasyon, fiziki ortamı uygun hale getirme, zaman yönetimi, davranış bozukluklarını doğru tanımlama, sınıf atmosferi, öğrencileri anlamaya çalışma, sorunların kaynağını bulmaya çalışma, ilgi ve dikkati toplama) oldukça önemli görüldüğü de vurgulanmıştır. Sınıf yönetimini sağlamada araştırmaya katılan öğretmen adaylarınca en çok vurgulanan faktörlerin sırayla soru sorma, ilgisi azalan öğrencilere uyarıda bulunma olduğu araştırmanın başka bir bulgusudur.

Yapılan araştırmada da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının da sıklıkla vurguladıkları sınıf yönetiminde derse ilgisi azalan yani uygun davranış göstermeyen öğrencilerin uyarılması sorunudur. Öğrencilerin uyarılması ile ilgili yapılan bütün çalışmalar doğru kuramsal çerçeve içinde olmadığı için sonuçlarda yanlış yönlendirmelere neden olabildiği izlenimi verebilmektedir (Öztürk, 2000). Doğru kuramsal çerçeve kapsamında uyarılma dönütü öğrencinin davranışını değiştirmesinde etkili olabilir.

Göreve yeni başlayan öğretmenlerin de en fazla sıkıntı çektiği konulardan birisi sınıf yönetimidir. Öğretmenler, öğrenme ortamını oluşturarak ve devam ettirerek öğrencilerin öğretimsel hedefleri etkili bir şekilde kazanmalarını sağlamaktadır. Öğretmenin sınıf yönetimi yeterliliği, onun etkili sınıf yönetimi dinamiklerini etkilemektedir (Weber, 2004).

Sınıfın yönetimini etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Öğretmenin sınıfı yönetmesi, bir orkestra şefinin orkestrayı yönetmesine benzetilebilir. Öğretmenin de her bir öğrenciyi çok iyi tanıyarak onu becerileri doğrultusunda doğru olarak yönlendirmesi gerekmektedir. Öğrenme ortamlarında etkin olan öğrencilere yön veren yani, öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlayan öğretmenin, sınıf yönetim yeterliklerine sahip olması gerekmektedir (Aslan, 2011).

1.2.Öğrenmeye Ayrılan Süreyi Etkileyen Etmenler

Öğrencinin çalışma süresiyle, öğretme süresinin toplamı, öğrenmeye ayrılan süredir. Öğrenmeye ayrılan süreyi öğretmen davranışları etkilemektedir. Öğretmeye ayrılan süreyi etkileyen öğretmen davranışları aşağıdaki gibidir: (Özyürek, 2013).

İyi oluşturulmuş sınıf kuralları: Öğretmen öğrencilerin sınıf içinde hareket etme, söz alma, öğretim materyallerini getirme ve kullanmayla ilgili kurallar koyar. Bu kurallara öğrencilerin uyması sağlanırsa, öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarıyla uğraşmak yerine öğretmeye ayrılan süre artırılır.

Ders süresini öğretim için kullanma: Öğretmen öğrencilerin her defasında sınıfta bir yerden başka bir yere nasıl gideceklerini anlatarak, öğretim materyallerini getirip getirmediği ya da neden ödevlerini yapmadıkları üzerinde konuştuğunda, ders süresini öğretme için kullanmadığından öğretme süresi kısılacaktır.

Derse zamanında başlama ve bitirme: Öğretmenin öğrencilerin zamanında derse girmelerini ve hazırlıklarını gözden geçirmelerini, hazır olmalarını kazandırması ve dersin sonuna doğru öğrencilerin kıpırdanmaları ile ilgilenmemesi, öğretmeye ayrılan süreyi artıracığı gibi çalışma sürelerini de artırır.

Alışkanlıkları belirleme ve kazandırma: Derse hazır olma, ödevleri teslim etme, gruplar arasında gidip gelme ve yoklama yapma gibi alışkanlıklar belirleyip öğrencilere kazandırma, öğretmenin öğrenmeye ayırdığı süreyi de artırır. Aksi durumlarda bu davranışların düzenli şekilde yapılması için uğraşan öğretmen, öğretme süresini bu davranışlar için kullanır.

Öğrencinin öğrenme yaşantılarına katılma davranışları ve yaptıklarına dönüt verme: Öğrenci davranışlarına onay ve gerekiyorsa, düzeltme dönütü verilmezse, öğrenci nelerin doğru olduğunu anlamayacağı için öğretmene gereksiz gelen sorular sormaya başlar. Öğretmen onaylamış ya da düzeltme dönütü ile düzeltmiş olsa

tekrar geri dönüp her şeyi yeniden anlatmak zorunda kalmaz. Bu durum öğretmene ayrılan süreyi olumsuz şekilde etkilemektedir.

Açık ve kısa yönergeler kullanma: Öğrencilere ne yapacağını belirtmeyen ve uzun yönergeler kullanmak, onların bekleneni yapmasını sağlamaz. Uygun olmayan davranışlarla zaman kaybederek öğretim süresinin kısalmasına neden olur.

Uygun soru sorma tekniklerini kullanma: Öğretmen sorularını kazanımlar ve amaçlara açıklık kazandırmak yerine onların genel bilgilerini ve durumlarını test etmek için kullandığında, öğretimin amaçlarından uzaklaşmaya neden olur. Bu durum da öğretim süresini olumsuz etkiler (Celep, 2002; Özyürek, 2013; Sarıtaş, 2001).

Öğrenmeye ayrılan süreyi azaltan etmenler incelendiğinde, derse hazırlanmadan gelen öğrenciler, uygun olmayan öğrenci davranışlarına ayrılan süre, akademik olmayan etkinlikler üzerinde uzun süre durma, öğretmenin ağır ya da yavaş olması, sınıf dışı düzenlemelerde düzensizlikler olduğu görülmektedir (Erden, 2005). Öğrenmeye ayrılan süreyi artırmak için gerekenleri yapabileceği sınıfta doğal olarak gerçekleşen şeyler olmamakta, öğretmenin bilinçli ve dikkatli bir şekilde planlamasını ve uygulamaya geçirmesini gerektirmektedir. Uygulamada çıkan aksaklıklar varsa, ilerleme sağlayacak şekilde gözden geçirilerek sınıf yönetiminin sürekliliği sağlanmalıdır (Erden, 2005).

Sınıf yönetimi dersinde öğretmen adaylarına sınıf yönetiminin ne olduğunu betimleyen bilgileri kazandırarak sınıfı yönetmelerini beklemek gerçekçi olmamaktadır. Öğretmen adaylarının davranış bilimindeki ilkelerden yararlanarak öğrenme yaşantılarına katılmayı güvence altına alan kural ve yönergelere uymayı ve alışkanlıkların nasıl kazandırılacağını öğretmenliğe başlamadan öğrenmeleriyle mümkün olacaktır. Ayrıca, öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlamada öğretmenlerin yer verdikleri dönütler etkili olduğundan, öğretmen adayları dönütleri ve uygulamalarını kazanmalıdırlar. Sınıfa uygun olmayan davranışları değiştirmek için de davranış yönetimi ve yöntemlerini uygulamayı kazanmak gerekmektedir (Özyürek, 2013).

Sınıfta davranış yönetimi genel olarak öğrencinin üretken, kendine saygılı ve yeni olumlu davranışlar kazanmasını sağlayacak şekilde sınıftaki varlıklarla, öğretmenle ve akranlarıyla etkileşimlerini yönlendirme ve düzenleme işi olarak tanımlanmaktadır (Grossman, 2004). Öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlayan davranışları kazanma ve sürdürmeleri için davranış yönetimi işlem süreçlerine sürekli

yer vermek gerekmektedir. Aksi durumlarda öğrenme yaşantılarına katılmayı engelleyen davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bu da öğrenmeye ayrılan sürenin kısılmasına neden olmaktadır.

Öğrenme yaşantılarına katılmayı engelleyen davranışlar çoğu zaman öğrencilerin temel gereksinimlerini karşılamaktadır. Yerinde duramayan öğrenci çok fazla dikkat, yüksek düzeyde fiziksel temas ya da çalışmadan kaçınma gibi durumları elde ederek temel gereksinimleri karşılamaktadır. Saldırganlık gibi başkalarını rahatsız edici davranışlar, gereksinimlerinin karşılanmasının diğerlerince engellenmesinin sonucudur. Saldırganlık davranışını gösteren öğrenci kadar diğerleri de tehlikeyle karşı karşıya kalır, çalışan arkadaşlarını üzer ve saldırganlığı olan kişilere olumsuz tutum geliştirilmesine yol açmaktadır. Öğrenme yaşantılarına katılmayı engelleyen gezinme ve saldırganlık gibi davranışlar hiç kimseye uzun dönemde yarar sağlamaz. Bu gibi davranışlar, öğrencinin yapısındaki bozuklukların değil, sınıfı yönetme düzenlemelerinin yetersizliğinin sonucudur (Bentham, 2006; Özyürek, 1997; Özyürek, 2013).

1.3.Öğrenme Yaşantılarına Katılımı Sağlamak İçin Düzenlemeler

Etkili öğretimin ön koşulu, öğrenme yaşantılarına katılmayı sağlayan davranışları öğrenciye kazandırma ve öğrenme yaşantılarına katılımı engelleyen davranışları önleme ve azaltmadır. Öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını sağlama, öğrenme yaşantılarını sunmadan önce ve sunduktan sonra öğretmenin yapması gerekenlere işaret etmektedir. Öğretme yaşantılarını sunmadan önce öğretmenler öğrencilere kural ve alışkanlıklar kazandırır, yönergelere uymayı sağlarsa öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını kolaylaştırır. Öğrenme yaşantılarını sunma sırasında ve sunduktan sonra öğrencinin yaşantıları izlediği, yaşantılara katıldığı ve dönütleri verildiğinde öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmaları sürmektedir. Kurallara, yönergelere uyma gibi alışkanlıklar davranış öncesi düzenlemelerle kazandırılmadığında ve onay, ödüllendirme ve düzeltme dönütleri gibi davranışı izleyen uyarıcı olayları etkili şekilde kullanılmadığında öğretmenler öğrenme yaşantılarına katılmayı engelleyen öğrenci davranışlarıyla uğraşmaktadırlar (Mursal, 2005; Özyürek, 2013).

1.3.1.Öğrenme yaşantıları öncesi düzenlemeler

Öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılımını sağlama öğretmenler, öğrenciler ve öğrencilerin kendi aralarında etkileşimin düzenlenmesini de gerektirmektedir. Öğretim yılının başında ya da başlamadan sınıf yönetimi için iyi düzenlenmiş plan hazırlama, sınıfın huzurlu ve sakin olması için öğrencilere kurallar, yönergelere uyma ve alışkanlıklar kazandırılması önemli görülmektedir (Bentham, 2006).

1.3.2. Öğrenme yaşantıları sonrası düzenlemeler-dönütler

Öğrenme yaşantılarına öğrencilerin katılmalarına ilişkin yapılanlar dönüt olarak bilinmektedir. Dönütler etkilerine göre dörde ayrılmaktadır. Bu dönütlerden bazıları öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılımını artırırken bazıları azaltmaktadır (Kerr ve Nelson, 2010). Öğretmenler dönüt verirken her zaman uygun dönütü verememekte ve bundan dolayı eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Bekleneni yaptığı belirten onay dönütleri verilmesi, öğrencilerin uygun olan davranışlarını sürdürmelerini sağlamaktadır. Bekleneni yapamadığını belirten düzeltme dönütleri de öğrencinin davranışlarını değiştirmesini sağlaması ve ardından onay dönütüyle birlikte kullanılması, öğrencilerin bekleneni yapmasını sağlamaktadır (Özyürek, 2013).

Öğretmenler öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılıp katılmadıklarını tepkilerinden anlayabilmektedirler. Öğrenciler ise, yeni davranış kazanıp kazanmadıklarını ve öğrenme yaşantılarına katılıp katılmadıklarını kendilerine verilen dönütlerden anlamaktadırlar. Ancak öğretmenler dönüt verirken, her zaman uygun dönüt vermediklerinden etkili dönüt vermeyi de öğretmenlere kazandırmak gerekmektedir (Bear, 2005).

Özyürek'e (2013) göre, öğrenme yaşantılarına öğrencilerin katılmasıyla ilgili dört tür dönüt verilmektedir:

1.3.3.Onay dönütleri

Onay dönütü, öğrenme yaşantılarına katılmayla ilgili olarak beklendiği gibi davranan öğrenciye beklendiği gibi davrandığını kendisine belirtmek anlamına gelmektedir. Bekleneni yapan öğrenciye yaptığı ya da yaptıkları belirtilerek, beğenilerek gösterilmelidir. Onay dönütleri öğrencinin yaptığı davranışlarıyla ilgili olduğunda bu davranışların kazanılmasını ve sürmesini sağlamaktadır. Öğrencilerin

öğrenme yaşantılarına katıldığını gören öğretmenler övgü ve ödül sözcükleriyle onayladıklarını belirtmelidirler (Özyürek, 2013; Gable, Hester, Rock ve Hughes, 2009).

Onay dönütleri beğeni sözcükleri, öğretmenin ilgisi, bedensel temas (sırtta hafifçe vurmak) ve yüz ifadeleri (gülümseme, göz teması, baş ile onaylama ve göz kırpmak) gibi çeşitli şekillerde olabilmektedir. Öğrencilerin yaptıklarını her zaman betimleyerek dönüt vermek olası değildir ve öğretimi engelleyebilmektedir. Kısa dönüt tümceleri çok çabuk verildiğinden, öğretimi engellemez. Öğrencilerin yaptığı ya da yapmış olduğunu takdir ederek basitçe betimleme etkili onay dönütü vermenin ilk basamağını oluşturmaktadır. Bir sonraki aşamada, betimleyici tümceler kısa ödül tümceleriyle birlikte kullanılmaktadır. Son olarak da, öğretmen kısa tümcelerle birlikte onayladığını ya da doğru olduğunu işaret eden mimikler kullanarak etkili dönüt vermiş olmaktadır (Gable, Hester, Rock ve Hughes, 2009).

Öğretmenler öğrencilerin uygun davranışlarına dönüt vermek için zaman ayırmalıdır. Uygun davranışları ödüllendirmeler izlerse o davranışlar sürmektedir. Öğrencilerin beklenen davranışları beklendiği gibi yapıldıktan sonra yaptıklarına onay dönütü verildiğinde, öğrencilerin davranışlarını cezaya yer vermeden olumlu şekilde yönetmek mümkün olacaktır. Öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmaları onaylanmadığında uygun olmayan davranışlar ortaya çıkmaktadır.

1.3.4.Uyarı dönütleri

Uyarı dönütü, öğrenci öğrenme yaşantılarına katılmadığında yaptığı işe son vermesini belirten dönüttür. Uyarı dönütleri, öğrencinin yapmakta olduğu davranışa son verip, beklendiği gibi davranması için verilmektedir. Ancak, beklenen davranış öğrenciye gösterilmediğinden düzeltme işlevini göstermemektedir. Uygun olmayan davranışları yapan öğrencilerden yaptığı bu davranışlara son vermesini belirten öğretmenin uyarı ve eleştiri niteliğindeki dönütleri, bu davranışları o an için durdurmaktadır. Ancak bir müddet sonra davranış tekrar artmaktadır (Gable, Hester, Rock ve Hughes, 2009; Özyürek, 2013). Uyarı dönütleri ve öğrencilerin öğrenme yaşantılarına katılmalarını farkında olmadan engelleme ve azaltma eleştiri tuzağı olarak bilinmektedir. Onay dönütünü kullanmayan ancak uyarı dönütünü çok kullananlar, eleştiri tuzağına düşer. Bu çalışma öğretmenin ödülleri, yani onay dönütlerini artırmayla ilgili olması nedeniyle eleştiri tuzağı ve tuzaktan kurtulma yolları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1.3.5. Eleştiri tuzağı

Sınıflarda öğretmenler uygun davranışları görmek yerine yanlışları ve eksikleri görme ve uyarma eğilimindedirler. Öğrencilerine yeni davranış kazandıran öğretmenlerin öğrencilerin yaptıklarını onaylayarak beğenmeleri beklenmektedir. Oysa öğretmenler arasında onaylama ve beğenme sözcüklerini kullanmanın sınırlı olduğu belirtilmektedir. Öğretmenler doğal olarak sınıflarda eleştiri ifade eden “yapma, kes ve yeter” sözcüklerini kullanmaları daha fazladır. Azarlayarak sınıfı kontrol eden öğretmenin sınıfında, azarlama ve uyarılar ödüllerden daha sık yerini almaktadır. Eleştiri tuzağı, uygun davranışlara öğretmenlerin yeterince onay dönütlerini ve ödülleri vermemesinin sonucu ortaya çıkmaktadır. Yeterince beğeni ifade eden övgü sözcüklerini kullanmamaktan kaynaklanmaktadır (Özyürek, 1997).

1.3.6. Eleştiri tuzağından kurtulma yolları

Eleştiri tuzağından kurtulmanın yolu, uygun davranışların uygun olduğunu söylemeyi ve övgü sözcükleriyle beğenmeyi ve uygun olmayan davranışların uyarılmasına ve eleştirilmesine son vermeyi gerektirmektedir (Gunter ve Jack, 1994). Öğretmenlerin onay dönütlerini vermelerini, uygun davranışı görmelerini ve ödülleri beğenmelerini sağlamak için meslekteki öğretmenlere hizmet içi eğitimler, öğretmen adaylarına ise gerek sınıf yönetimi gerek uygulama dersleri kapsamında bunu öğretmek gerekmektedir. Eleştiri tuzağını önlemek için eleştiriyi azaltan ve ödülleri artıran koşulların oluşturulması gerekmektedir (Vuran, 1994, Özyürek, 2013).

Ödüllendirme, öğretmenlerin eleştiri tuzağından kurtulmalarını sağladığı gibi ödülün izlediği sınıfa uygun olan davranışların oluşum sıklığı artmakta, sınıfa uygun olmayan davranışlarda azalma meydana gelmektedir. Sınıfta uygun davranışların artması ve uygun olmayan davranışlarında azalması, aynı zamanda da sınıfta eğitsel çalışmalara ayrılan zamanın artmasına ve öğrencilerin derse olan ilgilerinin yükselmesine neden olmaktadır. Yetişkinlerin ve öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırması için bazı stratejiler geliştirilmiştir (Becker, Englemann ve Thomas, 1975; Özyürek, 2013). Bu stratejiler;

1. Ödüllendirmeyi artırmak için ipuçlarından yararlanma: Sınıflarda uygun davranışları ödüllendirmeyi artırmak için ödüllendirmeyi hatırlatan ipuçlarından yararlanmanın üç yolu bulunmaktadır:

- **Ödüllendirmenin ipucu olması için semboller dağıtma:** Öğretmenlerin sınıfta kullandıkları ödül sayılarını artırmanın bir yolu, uygun davranışlar gösteren öğrencilere yıldız, gülen yüz gibi sembolleri dağıtmak için yanlarında bulundurmadır. Semboller, öğretmenlere, öğrencilerini daha sık ödüllendirmelerine yer vermesinin ipucunu oluşturmaktadır (Becker, 1971; Özyürek, 2013). Bu uygulamada da öğretmen öğrencilere sembolleri dağıtmak için hazırlar. Semboller öğretmene öğrenciyi ödüllendirmeyi hatırlatır. Böylece öğretmen daha fazla ödül kullanır. Sonra artırılmak istenen öğrenci davranışları belirlenir ve öğrencilerin bu davranışları göstermesi durumunda yıldız, gülen yüz gibi sembollerden hangisinin kaç tane öğrenciye verileceği, öğrencinin bu sembollerden kaç tanesini hangi etkinlik ya da nesne ile değiştirileceği belirlenmelidir. Daha sonra belirlenen bu davranışlar sınıf kuralları olarak öğrencilere iletmeli ve bu davranışları gösterdikleri zaman verilecek semboller öğrenciye belirtilmelidir. Sonraki aşamada da, öğrenciler kazanmış olduğu sembolleri istedikleri etkinlik ve nesnelere değiştirmek için kullanırlar ve bu süreçte öğretmenin de, süreci uygularken sınıfta kullandığı ödül sayısının artırılması ve eleştirilerinin azalması sağlanabilecektir (Özyürek, 1996).

- **Ödüllendirmenin ipucu olarak sınıfa sloganlar yerleştirme:** Ödüllendirmeleri artırmanın bir diğer yolu da, öğretmene ödülü hatırlatacak sloganlar hazırlanması ve öğretmenin sınıfta kolayca görebileceği yerlere asılmasıdır. (Becker, 1971; Özyürek, 1996). Bu sloganlar; “Olumlu davranışları ödüllendir”, “İlerlemeleri ödüllendir”, “İyi davranırken yakala, kötü davranmalarını bekleme” şeklinde sloganlardır (Gable, Hester, Rock ve Hughes, 2009; Özyürek, 2013). Bu sloganlar sayesinde öğretmen, sürekli olarak uygun davranışları görecektir, ödüllendirmesini hatırlayacak ve ödüllendirmelerinin artmasını sağlayacaktır.

- **Ödüllendirmeleri artırmak için sınıfa uygun olmayan davranışı, uygun davranışı ödüllendirmenin işareti olarak kullanma:** Sınıfa uygun olmayan davranışı, uygun olan davranışı ödüllendirmenin işareti olarak kullanma süreci, öğretmenin sınıf ortamında öğrencinin sınıfa uygun olmayan bir davranışını gözlediği anda hemen sınıfa uygun olan davranışları ödüllendirmesi esasına dayanmaktadır. Ayrıca bu süreç, öğretmenin sınıfa uygun olmayan davranışı uyarma yerine, sınıfa uygun olan davranışları ödüllendirmesinin yanında, daha sonra öğrencinin uygun davranış gösterme anını yakalayarak onu da ödüllendirmesini gerektirmektedir (Becker, 1971; Özyürek, 2013).

Sınıf kurallarına uygun davranmayan öğrenci davranışının hatırlatıcı olarak kullanıldığı bir başkasını ödüllendirmenin iki işlevi bulunmaktadır: Birincisi, öğretmen uygun olmayan davranıştan dikkatini geri çekmektedir. İkincisi ise, uygun davranmayan çocuğa uygun davranan öğrenciyi ödüllendirerek ne yapması gerektiğine ilişkin olumlu ipuçları verilmektedir. Bunun sonucu olarak, öğretmen öğrencilerden birini ödüllendirirken diğerini eleştiremediğinden ödüllere daha çok yer verirken eleştirilerini azaltmaktadır (Özyürek, 2013).

2.Ödüllendirmeyi artırmak için ödüllendirme uygulamalarına yer verme:

Öğretmenlerin, uygun olmayan davranışların üstesinden gelebilmeleri için ödüllendirme uygulamaları yapmaları gerekmektedir. Öğretmenler bazen ödülü kullanmak istemelerine rağmen bunu nasıl yapacaklarını bilememektedirler. Bu durumda öğretmenler ilk olarak sınıfta artırılmak istenen davranışları belirlemeli ve bu davranışların hangi durumlarda ödüllendirileceğine ilişkin planlama ve uygulamalara yer vermelidirler (Becker, 1971; Özyürek, 2013; Vuran, 1994;).

3.Ödüllendirmeyi artırmak için öğretmen ödüllendirmelerini pekiştirme:

Öğretmenlerin, öğrencilerin ve kendilerinin davranışlarında değişikliklerin gerçekleştiğini başkalarını ödüllendirerek görmeleri, öğretmenin ödüllendirme davranışını artırmak için bir pekiştirici işlevini görür. Öğretmenin ödüllendirme davranışının pekiştirilmesi ile ödüllendirmelerinin artırılması sağlanmış olmaktadır (Özyürek, 1996). Bu durumlarda bir gözlemci tarafından eleştirilerin, ödüllerin ve öğrencilerde meydana gelebilecek davranış değişikliklerinin kayıt edilmesi, bunların öğretmene iletilmesi, öğretmenin ileride ödüllendirmelerini artırmaktadır. Öğretmenin ödüllendirmelerini ödüllendirme, hem öğretmene dönüt, hem de öğretmenin daha fazla ödüle yer vermesine hizmet etmektedir (Becker, 1971; Özyürek, 2013; Vuran, 1994;).

1.3.7.Düzeltilme dönütleri

Bir diğer davranış sonrası düzenleme de düzeltme dönütleridir. Düzeltme dönütü, bekleneni yapmadığının belirtilmesine ek olarak nasıl yapması gerektiğini yeni öğretim düzenlemesiyle göstermektir. Öğrenciye yaptığı davranışa son vermesi belirtilirken kendisinden yapması beklenen davranışı nasıl yapacağı da gösterilmektedir. Uygun olmayan davranışlara uyararak ya da yapamadıklarına yardım ederek düzeltme dönütü verilmektedir. Düzeltme dönütünün etkili olabilmesi, onay dönütü ile birlikte kullanılmasını gerektirir (Özyürek, 2013).

1.3.8.Dönütsüzlük

Dönütsüzlük ise, öğrenciye, yaptığığın ne beklendiği gibi olduğunun, ne de beklendiği gibi olmadığığın belirtilmemesidir. Yaptıkları onaylanmadığı gibi, son vermesi de istenmemektedir (Hardin, 2004; Özyürek, 2013).

Öğrencilerin sınıflarda ders dinleme, öğretmeni izleme, ödev yapma, sırasında oturma gibi öğretime katıldıklarını gösteren uygun davranışları yaptıktan sonra öğretmenleri tarafından övülmeleri, güzel şeyler söylenmesi ve ödüllendirilmeleri gibi dönütlere sınıflarda sıklıkla yer verilmemektedir. Öğrenciler de bundan dolayı, arkadaşlarıyla didişme, sınıfta gezinme, ders dışı materyallerle ilgilenme gibi öğretime katılmayı engelleyen davranışları göstermekte ve öğretmenler de, öğrencilerin bu davranışlarına uyarı ve eleştiri niteliğindeki dönütlerle karşılık vermektedirler. Yukarıda da bahsedildiği gibi, etkili öğrenme ortamları öğrencilerin başarılı yaptıklarına ilişkin anında onay dönütleri aldıkları ortamlar olmaktadır.

1.4. Öğretmen Ödüllerinin Artırılması ile Öğrencinin Uygun Davranışlarının Artırması

Davranışları kazandırma, sürdürme, artırma, değıştirme kadar önemli olmaktadır. Davranışlar beklenildiği gibi uygun şekilde sürerken, farkında olma ve bundan dolayı hoşnutluğun belirtilmesi davranışların artarak sürmesini sağlamaktadır. Ancak, beklenildiği gibi olan davranışları, zaten olması gereken davranışlar olarak görme, fark etmeme ve takdir etmemeye geri çekmeye yol açmaktadır. Bu da uygun davranışların sönmesine ve yok olmasına neden olmaktadır. Böylece öğrencinin uygun davranışlarını görmeyen öğretmen de öğrencinin neler yapmadığıyla ilgilenerek, problemlili sınıfa ve uygun olmayan davranışların artmasına neden olabilmektedir (Özyürek, 2002).

Davranışların artırılması, davranış değıştirme sürecinde pekiştirme ilke ve işlem süreçlerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Pekiştirme, davranışı izleyen uyanların davranışın ileride olma olasılığını artıran uyan olayları olarak betimlenmektedir (Alberto ve Troutman, 1990; Özyürek, 2002). Pekiştirme işlem süreçleri, kişilerin davranış dağıarcığında var olan davranışları güçlendirme ve yeni davranışlar kazandırmak amacıyla uygulanmaktadır. Bir durumun pekiştirme olarak nitelendirilebilmesi, izlediği davranışın ileride oluşum sıklığını artırıcı işlevde bulunmasına bağlıdır. Bu işlevin yerine gelmesi için ise, pekiştirmenin artırılmak

istenen davranıştan hemen sonra araya başka davranışlar girmeden ve anında verilmesi gerekmektedir (Özyürek, 2001; Doğanay Bilgi, 2002). Onay dönütleri, övgüler ve ödüllendirmeler olası sosyal pekiştireç işlevini görmektedir (Alberto ve Troutman, 1990; Özyürek, 2001).

Bekleneni yaptığını belirten onay dönütleri öğrencilerin bu davranışlarını sürdürmelerini sağlamaktadır. Bekleneni yapamadığını belirten düzeltme dönütleri öğrencinin bu davranışlarını değiştirmesini sağlaması onay dönütüyle birlikte kullanılmasına bağlı olmaktadır. Uyarı niteliğindeki düzeltme dönütleri de, onay dönütü verilmediğinde, öğrenci tam olarak yapması bekleneni yapıp yapmadığını anlamadığından beklenen davranışları kazanmaları ve sürdürmeleri şansa kalmaktadır. Bu bakımdan öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarına sadece uyarı dönütleri vermek yerine, uygun olan davranışlarına, davranışın ardından onaylama dönütlerinin verilmesi, uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında önemlidir.

1.4.1.Sosyal pekiştireç olarak ödüllerin kullanımı

Ödüllendirme niteliğindeki övgü sözcükleri planlı bir şekilde kullanıldığında sosyal pekiştireç işlevini görmektedir. Sosyal pekiştireçler öğrencinin beceri edinme, sürdürme ve genelleştirmesini kolaylaştırıp hızlandırabilir; bununla beraber öğretmenler kullandıkları sosyal pekiştireçleri denetlemeli ve etkilerini değerlendirmelidirler. Tüm pekiştireçler gibi övgülerde, bir öğrenci için pekiştireç işlevini gösterirken, diğeri için başka bir anlam taşıyabilmektedir. Olası övgü ifadelerinin sayısı kadar, öğrencinin öğrenim yaşantısına uygun düşen övgülere yer verme de önemlidir (Becker, 1971; Özyürek, 2001).

Öğretmenin davranışları doğal olarak değişik sosyal pekiştireçleri oluşturmaktadır. Sosyal pekiştireç işlevi gören öğretmen davranışları arasında fiziksel dokunma, yakın olma, yüz ifadeleri, dönüt ve ödül sözcükleri, övgü vb. yer almaktadır. Sosyal pekiştireç olarak ödüllerin kullanımını öğrenmek için önce olası övgü sözcüklerini belirleme, sonra alıştırmaya yapma ve uygulamalar yapmayı gerektirmektedir. Öğretmen belirlenen övgü sözcüklerini kullanırken, bu davranışlarıyla öğrencilerin davranışlarını ilişkilendiren alıştırmalar yapılmalıdır. Bundan sonra, öğretmenlerin sınıfta sosyal pekiştireç olarak ödülleri kullanması olası olacaktır. Öğrencinin az tanındığı durumlarda, öğretmen davranışıyla ilişkilendirilmiş betimlemeler etkili olurken, ”iyi, akıllıca ve mükemmel” gibi değerlendirici, karar verici

övgüler etkili olmamaktadır. Ancak başlangıçta betimlemeler iyi, mükemmel, bravo ve akıllıca gibi sözcüklerle birlikte kullanıldığında, bu sözcükler daha sonra etkili övgü sözcükleri olma özelliğini kazanmaktadır (Becker, 1971; Özyürek, 2002).

Genellikle birine davranışından sonra, hoş ve güzel şeyler söyleme, övme, dokunma, onunla ilgilenme ve hoş yaşantılar sağlama sosyal pekiştiricilerdir. Ancak, bu övgü sözcükleri gibi davranışlara öğretmenler sınıflarında pek yer vermemektedirler (Erbaş, 2005; Gürsoy, 2001). Buna karşılık uyarı ve eleştirilere daha çok yer verilmektedir. Öğretmenler öğrencilerin yapması gerekenleri yaptıklarında onaylayıcı güzel şeyler söylemek yerine, daha çok yapmaması gerekenleri yaptıklarında hoş olmayan şeyleri söylemeyi yeğlemektedirler. Öğretmenlerin öğrencilerine güzel övgü sözcüklerini söylemesini isteme ve önerme yeterli olmamakta, ödüllendirmeyi öğretmek gerekmektedir.

Öğretmenlerin öğrencilerini ödüllendirmeyi öğrenebilmesi için, önce olası övgüleri belirleyip, çok değişik ödüllendirme alıştırmaları yapmaları gerekmektedir. Başta alışık olmayan ancak kendisinin ödüllendirmelere sıklıkla yer verdiğini belirten öğretmenlerin hiç inandırıcı olmayan yapmacık ödüllendirmelere yer vermesi bile öğrencilerin davranışlarında çok fazla ilerlemeye neden olmaktadır. Bu durumda, öğretmenin övgü sözcüklerinden oluşan ödüllendirmeleri, öğrenciler için önemli olmuştur, denilebilmektedir (Özyürek, 2002). Öğretmenlerin başlangıçta kullandıkları ödüllendirme davranışları doğal ve düzenli olamamaktadır. Ama yinede, çocukların davranışlarını artırmada etkili olmaktadır. Öğretmenlerin ödüllendirme uygulamalarını yapmaları, öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırdığı gibi, öğrencilerin öğrenmelerini de artırmaktadır (Özyürek, 2002).

Öğretmenin sosyal pekiştiricilerden olan övgüyü olumlu pekiştiriciler olarak kullanmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Sosyal pekiştiriciler olarak övgü sözcüklerinden oluşan ödüllendirmeler, öğretim sürecini ya da sürmekte olan bir davranışı bölmeden sunulmaktadır. Davranışların sürmesi, dönüt ve övgü almayı gerektirmektedir. Sosyal davranışlarla birlikte olan mimiklerin pekiştiricilerle eşlenmesiyle, mimikler ve el göz hareketleri de sosyal pekiştiriciler işlevini görebilmektedir.

Öğrencilerin yaptıklarını her zaman betimlemek olası değildir ve öğretimi engelleyebilmektedir. Kısa ödül tümceleri çok çabuk verildiğinden, öğretimi engellemez

ve öğretim zamanı boşa gitmemiş olur. Bu nedenle övgü sözcüklerinde kısa tümceler kullanılmalıdır. Kısa cümleleri etkili kılmanın bir yolu; öğrencinin yaptığı ya da yapmış olduğunu takdir ederek basitçe betimleme etkili ödüllendirmenin ilk basamağını oluşturmaktadır. İzleyen aşamada, betimleyici tümceler kısa ödül tümceleriyle birlikte kullanılır. Son olarak ta, öğretmen kısa tümcelerle birlikte onayladığını ya da doğru olduğunu işaret eden mimiklerle birlikte kullanarak, mimiklerin etkili ödül olması sağlanabilmektedir.

1.4.2. Ödüllerin etkili kullanımı

Öğretmenin övgü, dönüt ve diğer sosyal davranışlarının pekiştireç olarak olası etkilerini artırmak ve istenilmeyen etkilerini azaltmak için aşağıdaki önerilere uymak gerekmektedir;

- Övgü sözcüklerini kullanan öğretmenin sıcak, içten ve doğal olması gerekmektedir. Sözel övgünün, gülümseme ve bedensel bir temas ile eşleştirilmesi, kuru bir “iyi” ifadesinden daha etkili olacaktır.
- Öğretmenlerin genel övgüler yerine, özellikle istenilen uygun davranışı betimlemeleri ve övmeleri gerekmektedir.
- Öğrenciyle davranışları arasındaki bağlantıyı güçlendirmek için övgü cümleleri içerisinde öğrencinin ismi de kullanılmalıdır.
- Övgüler öğrencinin kendine yönelik değil, davranışına yönelik olmalıdır. Davranışa yönelik övgüler davranışların gelecekte tekrarlanma olasılığını artırmaktadır. Uygun olmayan davranış övülmediği zaman öğrenci yetersiz olanın kendisi değil, davranışı olduğunu fark etmelidir.
- Öğretmenin bazı durumlarda ve bazı öğrencilerle, diğer arkadaşlarının yanında betimleyici övgü kullanırken dikkatli olması gerekmektedir. Bu övgüler istenmeyen ölçüde dikkat çekebilir ve öğrencinin arkadaşları tarafından damgalanmasına neden olabilir.
- Öğretmenler öğrencilerin uygun davranışlarını övmek için zaman ayırmalıdır. Öğretmenler her öğrenciden ayrı uygun davranış beklemelidir. Bu davranışlar meydana gelir gelmez de övgü sözcüklerinden oluşan ödüllendirmeleri kullanılmalıdır. Öğrencinin diğer davranışlarını beğenmese de öğrencinin uygun davranışını övmek için kendini zorlamalıdır.

- Öğrenciyi istenilen davranışa teşvik etmek için öğrenci hemen o zaman, o davranışından dolayı övülmelidir. Öğretmen övgüyü davranış sürerken yaptığında, övgü sözcükleri ile istenilen davranış arasında bir bağlantı kurulmuş olacaktır.
- Etkili bir övgü, öğrencinin sürdürdüğü davranışını durdurmasına ya da daha az kabul edilebilir bir tepki vermesine yol açmayandır.

Son olarak övgü, çok çeşitli olmalıdır ve çok fazla kullanılmamalıdır. Öğretmen övgülerini tek başına olduğu kadar başka sosyal davranışlarla birlikte, tek tek kişileri ya da grupları, özel olarak ya da herkesin içinde, öğrencinin yanındayken ya da sınıfın öbür ucundan, öğrencilere bir şey öğretirken ya da onlara yardım ederken kullanabilir. Öğretmenin övgülerini çeşitlendirmesi, övgüye doyma olasılığını azaltır ve pekiştireç işlevini gören övgü sayısını artırır (Becker, 1971; Özyürek, 2002).

1.5. Uygun Olmayan Öğrenci Davranışlarını Azaltmada Dolaylı (Vekâleten) Pekiştirmelerin Kullanımı

Davranışların azaltılmasında, ayrımlı pekiştirme işlem süreçleri kullanılarak davranışlar azaltılabilmektedir. Bu davranış azaltma işlem süreçleri, en az sınırlayıcı, doğal ve etkili işlem süreçleridir (Özyürek, 2002). Ayrımlı pekiştirme işlem süreçleri, öğrencinin hedef davranışının doğrudan ve olumlu pekiştirilmesini gerektirmektedir. Hedef öğrencinin davranışını pekiştirme yerine, bir başka öğrencinin uygun davranışını pekiştirerek hedef öğrencinin davranışını artırma dolaylı ya da vekâleten pekiştirme terimi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, gözleyerek öğrenme, model olma ve dalga etkisi gibi terimlerde kullanılmaktadır (Özyürek, 2008).

Dolaylı pekiştirme, bir başka öğrencinin davranışlarının pekiştirilmesine yer verilerek hedef öğrencinin davranışını değiştirmenin amaçlandığı bir işlem sürecidir. Bunun sonucunda, gözlenen öğrencinin davranışları, doğrudan ve izlerlik gösterecek şekilde pekiştirilmemesine karşın değişmektedir. Vekâleten pekiştirme uyumlu davranışların olumlu pekiştirilmesi, diğerlerininse, pekiştirilmemesi açısından Diğer Davranışın Ayrımlı Pekiştirilmesi (DDAP) veya Uyuşmayan Davranışların Ayrımlı Pekiştirilmesi (UDAP) 'ne benzemektedir. Dolaylı pekiştirmede hedef öğrencinin arkadaşının davranışı pekiştirilir ve hedef öğrencinin bunu görmesine fırsat tanınmaktadır. Diğer öğrenme biçimlerinde olduğu gibi, vekâleten pekiştirme sonucunda amaçlanmış öğrenmeler olabileceği gibi, amaçlananların dışında da öğrenmeler oluşabilmektedir. Örneğin, Kounin ve Gump (1958) yaptıkları çalışmada

hedef öğrencileri bir disipline sokarak, onların çevresindeki öğrencilerin de etkilenebileceğini tespit etmişlerdir. Bandura (1965) yılında yaptığı ünlü “babo” oyuncak bebek deneyinde, saldırgan davranışlarının cezalandırıldığını gören diğer çocukların daha az saldırgan davranışlar gösterdiklerini bulmuştur (Özyürek, 2002).

Yapılan çalışmalar, dolaylı pekiştirmenin nasıl işlediği konusunda kanıtlar sağlamaktadır. Birincisi uygun davranışlar diğer öğrenciler tarafından örnek alınıp taklit edilmektedir. Model öğrencide gördüğü olumlu pekiştirmenin aynısı hedef öğrencinin uygun davranışının ardından kendisine de verilmelidir. Modeller tarafından yapılan uygun olmayan davranışlar, diğer öğrencilerin de yapma olasılığını artırmaktadır. Aynı şekilde model öğrencilerde uygun olmayan davranışların sayısı azaldığında, hedef öğrencilerin daha fazla kabul edilir davranış gösterme olasılığı artmaktadır. Son olarak da, model öğrencilerin pekiştirilen davranışlarıyla bağlantılı olaylar, hedef öğrencinin davranışları için ayırtedici uyarıcı işlevini görmektedir (Özyürek, 2002).

Diğer davranış azaltma işlem süreçlerinde olduğu gibi, vekâleten pekiştirme işlem süreci uygulaması planlanırken atılan ilk adım, sağaltım ortamının belirlenmesi ve saptanması olmaktadır. Diğer adımda ise, sorun yaratan uygun olmayan davranışları ve daha uygun uyumsuz davranışları tanımlamaktır. Bütün tanımlar yapıldıktan sonra ilgili öğrencinin hedef davranışlarının başlama düzeyi belirlenmektedir. Bir sonraki aşamada seçilen tüm öğrencilere uygun pekiştireçler ve pekiştirme tarifelerinin belirlenmesi gerekmektedir (Özyürek, 2002).

Hedef öğrencinin arkadaşlarının vekâleten pekiştirilmesi çok yararlı bir azalma yöntemidir. Vekâleten pekiştirme işlem sürecinde hem modellik yapan öğrenciler, hem de onları gözleyen hedef öğrencilerin uygun davranışları ödüllendirilerek aralıklı tarifeye göre pekiştirilmelidir. Bu işlem süreci, bilgilendirici ve öğretici olmaktadır; yani hem model öğrenciler hem de hedef öğrenciler, uygun ve istenilen biçimde davranmakta ve sonuçları hakkında bilgi edinmektedirler (Becker, 1971; Özyürek, 2002).

Vekâleten pekiştirme işlem süreçleri grup çalışmalarını kolaylaştırmakta ve öğretmenin öğretim yeterliliğini artırmaktadır. Daha çok sayıda öğrencinin davranışları kontrol edilebildiğinden, öğrencilerin sınıftaki öğrenme olanakları da artmaktadır. Vekâleten pekiştirmenin dalga etkisi, bireysel öğretim programları uygulanırken, çok

vakit ve enerji kaybetmeden tüm öğrencilerin davranışlarının etkilenmesini sağlayan güçlü bir araç olabilmektedir.

1.6. İlgili Araştırmalar

Alan yazın incelendiğinde ülkemizde ilkokullarda sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlar ve öğretmen ödüllerinin etkisine ilişkin yapılan araştırmalara pek rastlanmamıştır. Ülkemizde yapılan araştırmalar daha çok öğretmenlerin sınıf içinde ödüllendirmelere yer verip vermediklerinin tespiti için ya da ödüllere ilişkin öğretmen algılarına yönelik araştırmalardır. Yurt dışında ise, sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlar ve öğretmen ödüllerine etkisine ilişkin araştırmalara daha çok rastlanmıştır.

1.6.1. Türkiye’de sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlar ve öğretmenlerin ödüllendirmelerinin etkisine ilişkin yapılan araştırmalar

Ağır (1991), Fındıkcı (1991), Gözütok (1992), Sadık (2000), , Atıcı (2001), Sayın (2001), Demir (2003), Çelik (2002), Arslan (2007), Keklik (2008), Güngör (2009) ve Şahin, Demir ve Kartal (2013) tarafından öğretmen ya da öğretmen adaylarının pekiştireç, ödül ve ceza kullanmaya ilişkin tutumları cinsiyet, mesleki kıdem, okul türleri, medeni durumları gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmeye çalışılırken; Aksoy (2000), Celep (2000), Öztürk (2001), Türnüklü ve Yıldız (2002), Keskin (2002) ve Kızılkaya (2006), Yılmaz ve Babaoğlu (2013) tarafından yapılan araştırmalarda sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma-almama durumları, mesleği severek icra etme, uygun bir iş bulunduğu öğretmenlik mesleğini bırakma-bırakmama durumu, sınıf insiyatifinde ve yönetiminde zorlanma-zorlanmama durumu gibi değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan bu araştırmalarda sonuçların daha çok öğretmen görüşlerine göre pekiştirme, ödül ve ceza kullanımıyla mevcut durumlarla bağlantısını belirlemeye dönüktür. Ancak öğretmen görüşleri alınarak yapılan bu araştırmaların ödül, ceza ve pekiştireç kullanımına rehberlik etmediği belirlenmiştir. Yapılan bu araştırmalarda ödül, ceza ve pekiştireç kavramları, daha çok günlük dilde kullanıldığı gibi kullanılmıştır. Oysaki davranış bilimindeki anlamlarıyla kullanıldığında, öğretmenlerin ve öğrencilerin öğretime katılmalarını doğrudan etkilemektedir. Ülkemizde uyarı ve ödüllerin etkisine ilişkin çalışmalar daha çok özel eğitime gereksinimi olan çocuklarla yapılmıştır.

Yeşilmen (1983), araştırmasında, öğretmen davranışlarındaki değişimin öğrenci davranışlarında da değişmeye neden olduğunu, öğretmenin sınıf ortamını

rahatlatması, öğrenci yanıtlarını kabul etmesi, soru sorma cevap verme işleminin sınıf ortamını gerginleştirmesi davranışlarındaki artma ya da azalmanın aynı kategorilerdeki öğrencilerin davranışlarında da artma ya da azalmaya yol açtığını belirlemiştir.

Safran (1984), araştırmasında, öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri olumsuz davranışları incelemiştir. Araştırma sonunda, öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri olumsuz davranışları; ilgisizlik, utanma, olumsuz davranma, düşük akran işbirliği, yönlendirme ihtiyacı, başarısızlık kaygısı, sabırsızlık olarak belirlenmiştir.

Vuran (1994), ödüllerin artırılıp, eleştiri yorumlarının azaltılmasının sınıfa uygun olmayan öğrenci davranışlarının azalmasındaki etkililiği araştırmıştır. Ödüllerin artırılıp, eleştiri yorumlarının azaltılması uygulaması ile alt özel sınıflarda bulunan öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasında, olumlu ve olumsuz davranışlarında bir değişiklik olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın deneklerini, bir ilkokuldaki alt özel sınıfa devam etmekte olan öğrenciler ve öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada tek denekli deneysel desenlerden ABAB modeli uygulanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin olumlu davranışları: derse söz alarak katılma, parmak kaldırarak söz hakkı ve izin alma, öğretmenin sorularına doğru cevap verme, ödevini getirme ve teneffüsten zamanında geri dönme; öğrencilerin olumsuz davranışları ise, yerinden kalkma, arkadaşlarının saçını çekme, önlüğünü çekme, eşyalarını izinsiz alma olarak tanımlanmıştır. Öğretmenin eleştiri yorumları; sus, konuşma, önüne dön, arkadaşına vurma; ödül yorumları ise, aferin deme, yıldız verme ve defterine imza atma olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın işlem sürecini uygulamadan önce öğrencilerin yeğlediği en uygun ödüller belirlemek amacıyla ödül belirleme formu geliştirilmiştir. Bu form ile öğrencilerden iyi davranış gösterdikleri zaman öğretmenin kendilerine ne söylemesini ve ne yapmalarını istedikleri belirlenmiştir. Başlama düzeyi verileri toplandıktan sonra, ödülleri artırma, eleştirileri azaltma uygulanmasına yer verilmiştir. Yedi gün süre ile öğretmen ve öğrenci davranışları kayıt edilmiştir. Sonra ki evrede de, ödülleri artırma ve eleştirileri azaltma uygulamasına son verilmiş, öğretmenden sınıf ortamında uygulama evresi öncesinde davrandığı gibi davraması istenmiş ve kayıt alınmıştır. En son evrede ise, ödülleri artırma ve eleştiriye son verme uygulaması söz konusu olmuş, öğretmenden ödülleri tekrar artırması ve eleştirilerini azaltması istenmiştir. Araştırmanın sonucunda, ilk başlama düzeyi verilerine göre, öğretmenlerin eleştiri yorumlarında belirgin bir azalma ve ödüllendirmelerinde de belirgin bir artış olduğu belirtilmiştir, bunun yanısıra eleştirilerin azalmasından dolayı öğrencilerin

olumsuz davranışlarında doğal olarak çeşitlenmeler görüldüğü belirtilmiştir. Koşullarının yeniden oluşturulması basamağında öğretmenin ödülleri tamamen geri çekememesine rağmen, eleştiri yorumlarının ve öğrencilerin olumsuz davranışlarının arttığı belirtilen araştırma da, yeniden uygulama basamağına dönüldüğünde ise, öğretmenin her olumlu davranıştan sonra ödüle yer verdiği ve eleştiri yorumlarının çok azaldığı, öğrencilerin de olumlu davranışlarının sayılarının arttığı ve olumsuz davranışlarının sayısının azaldığı belirlenmiştir.

Çiftçi, Yıkılmış ve Altun (2002), kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik pekiştireç kullanma durumlarının belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada, dışarıdan gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanmışlardır. Araştırmada, üç ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 7 sınıf öğretmeni, 17 branş öğretmeni ve özel gereksinimli 14 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Verileri toplamak amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmış, engelli öğrenciler ise bir ders saati süresince gözlenmiştir. Gözlem formları anektod kaydı formatında hazırlanmış, öğretmenin davranışı, öğrencinin tepkisi ve öğrencinin tepkisinin ardından gelen öğretmenin tepkisi şeklinde kayıt edilmiştir. Araştırmanın bulguları iki grupta toplanmıştır. Birincisi, sınıflarda yapılan gözlemlerde öğrencilerin ders sırasında gösterdikleri ders dışı etkinliklerde öğretmenler öğrencilere sorular sormuş ancak sonrasında herhangi bir tepki vermeden derse devam etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin ders işlerken özel gereksinimli öğrencisinin olumlu davranışlarını artırmak için pekiştireç kullanmadıkları gözlenmiştir. İkinci olarak öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenler sınıflarında olumlu davranışları artırmak için pekiştireç kullandıklarını söylemişler ancak sınıf ortamında yapılan gözlemlerde hiçbirinin pekiştireç kullanmadıkları tespit edilmiştir. Pekiştireç belirlemek için bir hazırlık yapmadıklarını söyleyen öğretmenler, verdikleri şeylerin pekiştireç olup olmadığını, çocukların yüz ifadelerini izleyerek anladıklarını belirtmişlerdir.

Doğanay Bilgi (2002) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin kullandıkları ödüllendirmeleri artırmak için, sınıfa uygun olmayan davranışı, öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmenin işareti olarak kullanmayı öğretmenlere kazandırmaya yönelik hazırlanan öğretim materyalinin; öğretmenlerin, sınıfa uygun davranışları ödüllendirmelerini artırmalarına ve sınıfa uygun olmayan davranışları eleştirmelerini azaltmalarına yol açıp açmadığını ve sınıftaki zihinsel engelli öğrencinin, sınıfa uygun olmayan davranışlarının sıklığının azalmasına yol açıp açmadığını araştırmıştır.

Araştırma tek denekli araştırma desenlerinden denekler arası çoklu yoklama düzeyi desenidir. Araştırmanın deneklerini, 3 sınıf öğretmeni ve 3 zihin engelli öğrenci oluşturmaktadır. Deney sürecinde her üç öğretmen ve öğrenci katılımcıdan başlama düzeyi ile ilgili yoklama verisi alınmış, daha sonra başlama düzeyi verileri toplanmıştır. Daha sonra birinci katılımcıdan sınıfa uygun olmayan davranışı, sınıfa uygun olan davranışı ödüllendirmenin işareti olarak kullanan işlem sürecini uygulaması istenmiştir. Uygulama verilerinde kararlılık elde ettikten sonra ikinci ve üçüncü öğretmenlerle aynı işlem süreci yapılmıştır. Uygulama sonrası öğretmen ödüllendirme ve eleştirme davranışları ile öğrencinin sınıfa uygun olmayan davranışlarına ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin sınıfa uygun davranışları ödüllendirmelerinin arttığı ve sınıfa uygun olmayan davranışları eleştirmelerinin azaldığı ve sınıftaki zihinsel engelli öğrencinin sınıfa uygun olmayan davranışlarının sıklığının azaldığı belirlenmiştir.

Erdem (2006) tarafından yapılan Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı'nda görev yapan trompet öğretmenlerine ödüllendirme becerisinin kazandırılmasında bilgilendirme ve dönüt verme süreçlerinin etkililiğinin incelendiği araştırmada öğretmenlik formasyon eğitimi almamış trompet öğretmenlerinin öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmelerinin artırılmasında, ödüllere ilişkin bilgiler ve dönüt vermenin etkililiği araştırılmıştır. Araştırmanın birinci evresinde öğretmenlerin öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirmelerinin düzeyini tespit etmek için başlama düzeyi verileri alınmıştır. Araştırmanın ikinci evresinde öğretmenlerin ödülleri doğru kullanma ve artırmak için ödüllendirmelere ilişkin bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmanın üçüncü evresinde olan dönüt verme evresinde öğretmenlerin ödül kullanımında gösterdikleri gelişmeyi göstermek için işledikleri dersler kamera kayıtları ile izlettirilmiş ve ödül kullanmalarına ilişkin dönütler verilmiştir. Bu araştırmada ödüllendirmeye ilişkin bilgilendirme ve dönüt vermenin öğretmenlerin ödülü kullanma ve eser icra eden öğrencilerin eserleri doğru çalmaları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler ödüllendirme kontrol listesiyle kayıt altına alınmıştır. Silahlı Kuvvetler Bando Astsubay Hazırlama Okulu'nda trompet eğitimi üç veya dört öğrenciden oluşan küçük gruplara dört çalgı öğretmeni tarafından verilmektedir. Araştırmanın denekleri bu öğretmen ve öğrencilerdir. Bu araştırmada, değişen koşullar desenlerinden ABC deseni uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, birinci öğretmenin ödüllendirmeye ilişkin

bilgilendirilmesinden sonra öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirmesinde %90 artış gözlenmiştir. Bu bulgu bilgilendirme evresinin öğretmen ödülleri artırma etkili olduğu izlenimini vermiştir. Dönüt verme evresinde de, benzer artışın görülmesi ve verilerin daha kararlı olması dönüt vermenin etkili olduğu izlenimini vermektedir. Bilgilendirme evresini izleyen dönüt verme evresinde verilerin düzenli ve kararlı bir artış göstermesi bu evrenin etkili olduğu izlenimini vermiştir. Bilgilendirme evresinde ikinci öğretmenin ödül kullanımındaki hızlı artış bu öğretmenin başlama düzeyinde bilgi eksikliği yaşadığı izlenimini vermiştir. Başlama düzeyi evresi kayıtlarında üçüncü öğretmenin ödüllendirme yüzdelerinin çok yüksek ortalamada olması ve hızlı bir azalış göstermesi dikkati çekmiştir. Öğretmene bilgilendirme materyalinin sunulduğu bilgilendirme evresinde davranışın oluşum yüzdesinde küçük bir azalış gözlenmiştir. Öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarına ilişkin geri bildirimlerin sunulduğu dönüt verme evresinde ise öğretmenin ödüllendirme davranışında küçük bir oranda artış gözlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; bilgilendirme ve dönüt verme süreçlerinin Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı'nda görev yapan trompet öğretmenlerinin öğrencilerin trompet eserlerini kurallara uygun çalma davranışlarını ödüllendirmelerinin artırılmasında etkili olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulgularına göre; öğretmen ödülleriindeki artışın öğrencilerin trompet eserlerini kurallara uygun çalma davranışlarında da artışa yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2007) tarafından yapılan İlköğretim 1. Sınıf Matematik dersinde oyunla öğretim yönteminin ödülle birlikte uygulandığı durumlarda öğrencilerin başarı düzeylerinde olabilecek etkileri incelenmiştir. Bu amaçla İstanbul Özel Sevgi Çiçeği Anafen İlköğretim Okulunun 1. sınıflarından iki sınıf, deney ve kontrol grubu olacak şekilde seçkisiz olarak belirlenmiştir. Örneklem grubunu oluşturan toplam öğrenci sayısı 48'dir. Gerçekleştirilen çalışma 1. sınıf matematik "Doğal Sayılarla Toplama İşlemi" ünitesi boyunca devam etmiştir. Uygulama başlamadan önce deney ve kontrol gruplarına hazırbulunuşluluk testi ve genel yetenek testi uygulanmıştır. Deney grubunda dersler oyunla öğretim yöntemi ile birlikte ödül kullanılarak, kontrol grubunda ise sadece oyunla öğretim yöntemiyle anlatılmıştır. Çalışmanın sonunda her iki gruba son test uygulanmıştır. Araştırmada verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesinde Mann Whitney U, Kruskal Wallis ve korelasyon testlerinden yararlanılmıştır. Bu araştırmada oyunla matematik öğretiminde ödüllere yer verilmesinin öğrencilerin kazanımlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.

Timuçin (2008) tarafından birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin problem davranışlarını azaltmak için sınıf öğretmenlerine yapılan doğrudan davranışsal danışmanlığın (DDD) öğretmenlerin betimlemeden ve betimleyerek ödüllendirme davranışlarını artırmada ve öğrencilerin problem davranışlarını azaltmada ve öğretmenlerin artırılan ödüllendirme davranışları ile öğrencilerin azaltılan davranışlarının sürmesi, genellenmesi ve kullanılışlığındaki etkililiği araştırılmıştır. Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirebilmek için tek denekli deneysel desenlerden denekler arası çoklu yoklama desenine yer verilmiştir. Araştırmanın deneklerini ilköğretim okulunda birlikte eğitim ortamında bulunan biri öğrenme güçlüğü, ikisi dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı almış olan iki ilköğretim dördüncü sınıf ve bir ilköğretim üçüncü sınıf öğrencisi olmak üzere üç öğrenci ve onların sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanabilmesi için, öğretmen görüşme formu, pekiştireç belirleme formu, motivasyon ölçümleme formu, sosyal geçerlilik belirleme formu, anekdot kayıt formu, Türkçe dersi kontrol listesi, kısmi aralık kayıt formu geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmen ipucu kâğıdı hazırlanmıştır. Hazırlanan öğretmen ipucu kâğıtlarının uygulanmasından sonra, araştırmacı tarafından öğretmenlere ipucu kâğıtlarının uygulanmasına yönelik olarak dönüt verilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, grafiksel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, DDD'nin, her üç öğretmenin de betimlemeden ve betimleyerek ödüllendirme davranışlarını artırmalarında etkili olduğu, sağaltımdan 14, 16 ve 18 gün sonra da ödüllendirmelerinin azalarak sürdürdükleri görülmüştür. Ayrıca, birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarını azaltmak için sınıf öğretmenlerine yapılan DDD'nin, her üç öğrencinin de ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azalmasında etkili olduğu ve sağaltımdan 14, 16 ve 18 gün sonra da sürdürmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

Ünlü ve arkadaşları (2013), öğretmenle görüşmeler ve İşlevsel Davranış Değerlendirmesi (İDD) sonrasında hazırlanmış olan Sınıf Çaplı Olumlu Davranış Desteği ODD paketinin sınıf kurallarına uyma davranışı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışma bir devlet okulunun ilköğretim üçüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Uygulama yapılan sınıfta birisi zihinsel yetersizlik tanısı almış toplam otuzdört öğrenci bulunmaktadır. ODD uygulaması tüm sınıfla yapılırken, araştırmanın verileri İDD ve öğretmenle görüşme sonrasında belirlenmiş olan biri erkek

diğeri kız iki öğrenciden toplanmıştır. Tek denekli araştırma yöntemlerinden ABAB modelinin kullanıldığı bu çalışma uzman-öğretmen işbirliği ile planlanmış, uygulamalar sınıf öğretmeni tarafından yürütülmüştür. ODD desteği paketi önleme, sınıf kurallarının oluşturulması, rutinlerin belirlenmesi ve pekiştirme bileşenlerinden oluşmuştur. Araştırmaya ilişkin bulgular, uygulanan ODD paketinin sınıf kurallarına uyma davranışı üzerinde olumlu etkisinin olduğunu göstermiştir. Öğretmen görüşleri de bu bulguları destekler niteliktedir. Araştırmanın sonuçları, Olumlu Davranış Desteği paketinin çalışmada yer alan öğrencilerin sınıf kurallarına uyma davranışı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Çalışmada yer almış olan her iki öğrenciye ilişkin bulgular incelendiğinde bağımsız değişkenin uygulanması ile öğrencilerin problem davranışlarında azalma olduğu gözlemlenmiştir. Bağımsız değişken geri çekildiğinde ise problem davranışlarda artış olduğu ve ilk seviyeye yakın bir değere geri yükseldiği görülmüştür. Çalışmaya ilişkin evreler arasında herhangi bir örtüşme olmaması bağımsız değişken ve bağımlı değişken arasındaki işlevsel ilişkinin daha net şekilde ortaya koyulmasını sağlamaktadır. Ayrıca öğretmen ile gerçekleştirilmiş olan online görüşme ile elde edilmiş olan sosyal geçerlilik bulguları öğretmen ve ailelerin uygulamadan memnun kaldıklarını ve uygulamanın tüm sınıf üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Okulda başka öğretmenlerin de kendi sınıflarında benzer uygulamalar gerçekleştirme eğilimi gösterdikleri de bu çalışmada tespit edilen bulgular arasında yer almıştır.

1.6.2.Yurtdışında sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlar ve öğretmen ödüllendirmelerinin etkisine ilişkin yapılan araştırmalar

Madsen, Becker ve Thomas (1968) yaptıkları çalışmada ilköğretimde sınıf yönetiminin öğeleri olan kurallar, ödüller ve görmezden gelme davranışlarının uygun olmayan davranış gösteren öğrenciler üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmada öncelikle başlama aşamasında gönüllü olan öğretmenlere konuyu tanıtmak için davranış yönetimi ve uygulamaları ile ilgili bir seminer verilmiştir. Öğretmenler sınıflarında bulunan uygun olmayan davranış gösteren (Yerinde oturmama, parmak söz alma, arkadaşını rahatsız etme, öğretmenin söylediklerini yapmama, sırada arka tarafa dönme...) öğrencileri bu aşamada belirlemişlerdir. Daha sonra gönüllü öğretmenlere kurallar, ödüllendirme ve görmezden gelme davranışlarını içeren bir program uygulanmıştır. Bu program sonunda sınıf içinde uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin davranışları 2 gözlemci tarafından her çocuk için haftada 3 gün 20

dakikalık sürelerde dönem boyunca gözlenmiştir. ABC deseninin kullanıldığı çalışmada başlangıç düzeyi verileri alındıktan sonra program uygulanmış, daha sonra program tekrar uygulanmış ve gözlem yoluyla elde edilen veriler yeniden değerlendirilmiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre, kuralların uygulandığı, ödüllendirmelerin yapıldığı, problem davranışların görmezden gelindiği sınıflardaki problem davranış gösteren çocukların davranışları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu ve uygun davranışların artmasına yol açtığı söylenebilmektedir. Ancak bu çalışmaya göre, kuralların uygulanmasının tek başına problem davranış gösteren öğrencilerin sınıf davranışları üzerinde az etkili olurken, görmezden gelme ve ödüllendirme ile birlikte daha etkili olmaktadır. Madsen, Becker ve Thomas'a (1968) göre uygun davranışların ödüllendirilmesi etkili sınıf yönetimi sağlamada öğretmenin anahtar davranışı olabilmektedir.

Cossairt, Hall ve Hopkins (1973) tarafından, öğretmenlerle yapılan bir araştırmada, ödüllerin öğrencilerin sınıfa uygun davranışlarının artırmadan ve öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet ettiğinden hareketle, öğretmenlerin ödüllendirmelerinin, öğrencilerin uygun olan davranışlarını artırıp artırmayacağı araştırılmıştır. Araştırmanın deneklerini 3 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Öğretmen davranışlarındaki değişimleri gözlemek, kontrollü bir ortam sağlamak için özel matematik dersleri geliştirilen bu araştırmada; öğretmen bu materyalleri kullanarak öğrencilerin “yönergelere dikkat etme ve yerine getirme” davranışını zaman aralığı kayıt etme yöntemi ile kayıt etmişlerdir. Başlama düzeyi verilerinin alınmasından sonra 2 öğretmenle yönergeler, dönüt verme ve ödüllendirme sürecinin kullanıldığı, bir öğretmenle ise tüm süreçlerin bir arada kullanıldığı işlem süreci uygulanmıştır. Deney sürecinde izlenen yol, öğretmenlere, öğretmen dikkatinin ve ödüllerin öğrenci davranışının değiştirmede etkili olabileceğine ilişkin yazılı ve sözlü yönergeler verme şeklindedir. Araştırma bulguları, öğretmene sadece yönergelerin verildiği birinci durumun, bir öğretilerde öğrencilerin yönergelere dikkat etmelerinin ödüllendirilmesinde çok az değişikliğe yol açtığını, diğerlerinde hiçbir değişikliğe yol açmadığını, dönütlerin her üç öğretmenin de öğrencilerin yönergelere dikkat etmelerini ödüllendirmeleri üzerinde çok yüksek düzeyde artışlara neden olduğunu göstermektedir.

Houten ve Sullivan (1975) sesli işaret verme sisteminin öğretmen ödülleri oranı üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Bu araştırmada öğretmen övgü oranında otomatikleştirilen işaret vermenin etkileri bir özel, bir dördüncü ve bir yedinci sınıfta incelenmiştir. 3 farklı sınıf öğretmenin başlama düzeyi verileri alındıktan sonra, çoklu

başlama düzeyi desenine göre öğretmen ödülleri artırılması için biri sesli işaret biri kendini kontrol etme öğretmenlere öğretilmiştir. Gözlemciler öğretmen ödülleri gün boyunca 20'şer dakika ders saatleri içinde gerçekleştirmişlerdir. Birinci bölümde, 2 öğretmen sınıf içinde kendi ödülleri saymaları için eğitilmişlerdir. Daha sonraki bölümde ise bütün öğretmenler sesli işaret verme sistemi ile ödül vermeye yönlendirilmiştir. İki bölümde de öğretmenlerin ödül verme oranında artış olmuştur. Fakat öğretmenlerin sadece kendi ödülleri sayarak ödülleri artırmaları çok fazla etkili olmamıştır. Çalışma sonunda, 3 öğretmene birden sesli işaret sistemi ile hatırlatılan ödül verme oranının, iki öğretmene öğretilen kendi ödülleri kontrol etme oranından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ödül vermede sesli işaret verme sisteminin kendi ödülleri kontrol etme sisteminden daha etkili olmasının sebebi olarak araştırmacılar, bu sistemin, öğretmenlerin sık sık öğrencilerin davranışlarına ve hazır bulunmalarına dikkat etmeleri gerektiği şeklinde açıklamışlardır.

White (1975) yaptığı çalışma ile sınıf içinde öğrencilerin davranışlarını öğretmenlerin onaylama ve onaylamama oranlarını araştırmıştır. 16 farklı sınıf ve yüz dört sınıf öğretmeni ile yaptığı çalışmada, Beecher, Heller ve Waters tarafından 17 sınıfta gözlem yapılarak geliştirilip geçerliliği yapılan öğretmen onaylama ve onaylamama gözlem kayıtları kullanılmıştır. Her gözlem iki gözlemci tarafından anaokulundan liseye kadar devlet okullarında 20 dakika yapılmıştır. Güvenirliği 2 gözlemcinin benzer fikirlerinin yüzdeleri belirlenerek elde edilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen öğrenci verilerinin oranları, eğitimsel ve yönetsel olarak 2 kategoride değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin sınıf içinde verdikleri onaylama oranlarının daha yüksek düzeydeki sınıflarda, ilkokul birinci ve ikinci sınıflardan daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Birinci ve ikinci sınıf öğretmenleri sınıflarında onaylama davranışlarını onaylamama davranışlarından daha sık kullanmaktadırlar. Eğitimsel ve yönetsel olarak kategorilendirilen öğrenci davranışlarında, eğitimsel öğrenci davranışlarının sınıf içinde açıklamalara bağlı olarak devam ettiğini; yönetsel de, öğrenci davranışlarının izin alarak sınıf dışına çıkma gibi sınıf yönetimi aktivitelerini kapsadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitimsel davranışlarına öğretmenlerin onaylama davranışları oranının, her sınıf düzeyinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonuçları, öğretmenlerin öğrencilerin onaylayarak eğitimsel davranışlarına daha baskın olarak tepki verdiklerini de göstermektedir.

Gilchrist'in (1976) ödülün öğrencilerin sınav performansı üzerindeki etkisini inceleyen çalışmasından sonra, öğretmen ödüllerinin davranış değiştirmede (Hanley, 1970; Kennedy ve Willcutt, 1964); sınav sonuçlarını geliştirmede (Witner, Bornstein, ve Dunham, 1971); motor davranışları değiştirmede (Harris, Wolf, ve Baer, 1964); ilköğretimde davranış değiştirmede (Becker, Madsen, Arnold, ve Thomas, 1964; Madsen, Becker, ve Thomas, 1968; Thomas, Becker, ve Armstrong, 1968); özel eğitimde (Zimmerman ve Zimmerman, 1962); ortaokul sınıflarında (Mc-Allister, Stachowiak, Baer, ve Conderman, 1969); öğrencilerin ders çalışma davranışlarını artırmada (Hall, Lund, ve Jackson, 1968); ve öğrenci başarısını artırmada (Hughes, 1973) önemli ve etkili bir araç olduğu sonucu ile kanıtlanmıştır.

Thomas, Presland, Grant ve Glynn (1978), White'in (1975) yılında sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmayı yedinci sınıf öğretmenleri ile yapmışlardır. Bu çalışmada, bir ünite süresince öğretmenlerin sözlü onaylamalarını artırmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın deneklerini orta düzeyde sınıfta uygun olmayan davranış gösteren 3 öğrenci oluşturmuştur. Davranış analizi tekniği kullanılarak, iki özel eğitilmiş öğretmen öğrencilere, ailelerine ve öğretmenlerine yardımcı olmuştur. Önce sınıfın başlama düzeyi davranışları tespit edilmiştir. Gözlem yapılan sınıflardaki 3 öğretmenin sınıf yönetim teknikleri benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin derse katılma davranışları "söz almak istediğinde parmak kaldırma ve sessiz çalışma" şeklinde tanımlanırken, ders dışı etkinlikte bulunma davranışları izinsiz konuşma, izinsiz sıradan kalkma şeklinde tanımlanmıştır. Öğrencilerden biri ya da bir kaç sınıf öğretmeni tarafından etiketlenmiş öğrencilerdir. Öğrencilerin onaylanan ve onaylanmayan davranışları bireysel, grup içinde ve tüm sınıf kategorilerine ayrılarak kaydedilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerin onaylanan davranışlarına verdikleri sözlü onaylamalar ve onaylanmayan davranışlarına verdikleri sözlü azarlamalar da kaydedilmiş ve öğretmenlerin sözlü onaylama ve onaylamama oranlarının belirlenmesi için bu veriler sayısal olarak ifade edilmiştir. Bu verilere göre, öğretmenlerin onaylamama davranışını sınıflarında onaylama davranışlarından daha çok gösterdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin onaylama ve onaylamama sözlü davranış analizleri White'in (1975) sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışma ile benzer sonuçları içermektedir. Her iki araştırmanın sonuçlarında farklı gözlem teknikleri kullanılması, farklı davranışlar olması ve farklı etnik gruplara uygulanmasına rağmen benzerlik göstermesi özellikle ilginç olarak belirtilmiştir. Bu çalışmaların sonuçlarına göre, yazarlar

tarafından, öğretmenler davranış müdahale programlarında ve öğretmen eğitimlerinde öğrencilerin davranışlarına onaylamama davranışı göstermeyi daha teşvik edici bulmaktadırlar hipotezi öne sürülmektedir. Öğretmenlerin onaylamama davranışlarını teşvik ediciliğın kaynaklarının azaltılması için bu çalışmaların sonuçlarının açıklanması önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin onaylamama davranışları öğrencilerde daha çok uygun olmayan davranışların görülmesine neden olabilirken, onaylama davranışları da öğrencilerin uygun davranışları göstermesine neden olabilmektedir. Sonuç olarak öğretmenlerin sınıf içinde onaylamama davranışı göstermelerinin nedenlerinden biri de, uygun davranışların daha az kabul gördüğünü düşündürmüştür.

Pfiffner, Rosen ve Leary (1985) bütün olumlu yaklaşımların sınıf yönetimindeki etkisi konulu araştırmalarında, hem ilkokula hem de uygun olmayan davranışları ile ilgili olarak özel eğitim okuluna da giden 5 erkek 3 kız öğrenci ile çalışmışlardır. Ancak çalışmayı çocukların düzenli devam ettikleri ilkokul sınıflarındaki öğretmenleri ile yürütmüşlerdir. Bütün öğrenci aileleri orta ekonomik statüdedir. Öğrenci ve öğretmen davranışları çalışma boyunca her sabah bir saat gözlenmiş ve 10 dakikalık kayıtlar alınmıştır. Gözlemler öğrencilerin uygun davranışları ve uygun olmayan davranışları şeklinde listelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin davranışlarına üç öğretmenin verdikleri olumlu ve olumsuz fiziksel ya da sözlü tepki sonuçlarını gözleyerek belirlemişlerdir. Gözlemlerin ardından öğretmenlere olumlu yaklaşımlarının artırıldığı program uygulanmıştır. Bu araştırma verilerine göre, öğretmenlerin olumlu yaklaşımlarını artırmalarının öğrencilerin sınıf içinde derse katılma davranışlarını artırmış, sınıf içinde görülen uygun olmayan davranışlarını azaltmıştır. Araştırmacılar çalışmanın önerileri arasında bu programın okula yeni başlayan henüz kuralları bilmeyen öğrencilerin uygun davranışlarını artırmak için de dönem başında kullanılabileceğini belirtmiştir.

Ferguson ve Houghton (1992) yaptıkları araştırmada, Canter Disiplin Programının bir parçası olan beklenmeyen öğretmen ödülleri, öğrencilerin iş başındaki davranışları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmada gözlemci tarafından seçilen 3 ayrı ilköğretim okulunda çalışan 3 öğretmen ve her sınıftan seçkisiz yöntem yoluyla seçilen 8 öğrenciden oluşan 24 öğrenci ile çalışılmıştır. Canter Disiplin Programı uygulanan öğretmenlerin eğitim sonunda yapılan gözlemlerde sınıflarında ödül kullanımını artırdıkları, yirmi dört öğrencinin de tamamının istenen davranışlarını artırdıkları açıklanmıştır.

Yapılan bir diğ er araştırmada da Gunter ve Jack (1994), öğretmenler ile öğrenciler arasında var olduğu belirtilen rahatsız edici, saldırgan, olumsuz söz ve davranış içeren etkileşime öğretmenin ödülleri nin artırılmasının etkisini incelemiştir. Araştırmanın amacı, sınıf içinde öğretmenlerin ödüllendirme sıklığının artırılmasının ve öğrenciden istenilenlerin ifade şeklinin değiştirilmesinin, öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını ve sınıftaki öğretmen-öğrenci arasındaki olumsuz etkileşimi etkileyip etkilemediğini belirlemek olarak ortaya konmuştur. Araştırmada öğretmen ve öğrenci arasındaki olumsuz etkileşimin sınıfta geçirilen zamanın % 22'sinde ortaya çıkarken, olumlu etkileşim olarak ifade edilen ödöl içeren ve olumlu sonuçları olan etkileşimin sınıfta geçirilen zamanın sadece %3'ünde ortaya çıktığının gözlendiği belirtilmiştir. Araştırmacılar, sınıf içi olumlu etkileşimin geliştirilebilmesi için, öğretim programlarının planlanması ve uygulanmasında akademik eğitsel performansın değerlendirilmesi, etkili öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi, sınıf yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi ve öğretmen ödüllendirmelerinin artırılması yollarının varlığını ortaya koyarak, araştırmalarında sınıf içi olumlu etkileşimin geliştirilmesi için öğretmen ödüllendirmelerini artırmanın tercih edildiğini bildirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda, öğretmen ödüllendirmelerinin artmasıyla öğrencilerin olumsuz davranışlarının ve sınıf içi olumsuz etkileşimin azaldığı, sınıf içi olumlu etkileşimin de artığı belirtilmiştir.

Beaman ve Wheldall da (2000) öğretmenlerin sınıf içinde öğrenci davranışlarını onaylama/ödöl ve onaylamama/azarlama davranışlarıyla ilgili 1970-1990 yılları arasında Amerika, Kanada, Avustralya, Hong Kong, Yeni Zelanda'da yapılan araştırmaları derleyen bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmaya göre, öğretmenlerin kullandıkları ödölün, pekiştirme olarak kullanıldığı çalışmaların etkisini inceleyen araştırmaların oldukça az olduğu belirtilmiştir.

Harrop ve Swinson'ın (2000) İngiltere'deki okulöncesi, ilkokul ve ortaokul sınıflarında öğretmenlerin onaylama ve onaylamama oranlarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında, 10 okulöncesi, 10 ilkokul ve 10 ortaokul öğretmeni ile çalışmışlardır. Verilerini gözlem yoluyla elde ettikleri çalışmada öğretmen konuşmaları kayda alınarak iki farklı gözlemci tarafından 8 belirli davranış kategorisi sistematik olarak listelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenler öğrencilere onaylama davranışını baskın olarak grup içindeki çalışmalarına değil, daha çok bireysel çalışmalarına vermektedirler. Öğretmenler ortaokulda, okulöncesi ve ilkokul

sınıflarında verdikleri onaylama davranışlarından daha az onaylama sergilemektedirler. Araştırma bulguları 1980'lerde bulunan bulgularla paralellik göstermektedir. 1980'lerden beri farklı metot ve farklı okul sistemlerinde uygulanan öğretmenlerin onaylama ve onaylamama davranışlarının oranı ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarının aynı olması öğretmenlerin öğrencilerine uygun tepkileri vermeleri konusunda cesaretlendirmelerinden dolayı benzerlik göstermektedir.

Sutherland, Wehby ve Copeland (2000), araştırmalarında, birinci olarak, duygusal ve davranış bozukluğu olan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin davranışa özgü ödüllendirmelerinin artmasında, gözlem ve dönütün etkisini belirlemeyi, ikinci olarak da öğretmenlerin davranışa özgü ödüllendirmelerinin artmasının, duygusal ve davranış bozukluğu olan çocuklara bir ödev verildiği zaman gösterdikleri davranışlar üzerinde yarattığı etkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın denekleri, 3 yıl deneyimli olan bir erkek öğretmen ile yaşları 10-11 olan duygusal ve davranış bozukluğu olan dokuz öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada tek denekli deneysel desenlerden ABAB deseni kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin ödüllendirmelerine ilişkin başlama düzeyi verileri toplanırken davranışa özgü ve davranışa özgü olmayan ödüller ayrı ayrı sayılmıştır. Araştırmada veri toplanması sınıftaki 2 gözlemci tarafından yapılmıştır, sınıftaki öğrenciler 4 gruba ayrılmış ve her grup sırayla 1 dakika gözlenmiş ve sınıfa uygun davranışları kısmi aralık kaydı tutularak belirlenmiştir. Uygulama evresinde ise, araştırmacı her oturumdan önce öğretmeni, ödüllendirme hakkında bilgilendirmiş ve her oturumdan sonra da ödüllendirmeleri ile ilgili olarak kendisine dönüt vermiştir. Uygulamada öğretmenin davranışa özgü ve davranışa özgü olmayan ödüllendirmelerinin arttığı ve öğrencilerin sınıfa uygun olan davranışlarında kısmen artışlar meydana geldiği belirtilmiştir. Sonra tekrar olağan sınıf ortamına geri dönülerek, veri toplanmış ve hem öğretmenin davranışa özgü ve davranışa özgü olmayan ödüllendirme davranışının oluşumunun arttığı, ancak uygulama evresindeki verilerden düşük veriler olduğu bulunmuştur. Daha sonra ikinci uygulama evresine geçilmiş ve öğretmenlerin davranışa özgü ve davranışa özgü olmayan ödüllendirmelerinin arttığı ve öğrencilerin de sınıfa uygun davranışlarının arttığı gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin davranışa özgü ödüllendirmelerinin artmasında, gözlem ve dönütün etkili olduğu, öğretmenin davranışa özgü ödüllendirmelerinin artması sonucunda da, duygu ve davranış problemlili çocuklara bir ödev verildiği zaman öğrencilerin gösterdikleri sınıfa uygun davranışın arttığı belirlenmiştir.

Noel, Duhon, Gatti ve Connell (2002), genel eğitim öğretmenlerine sınıfta gezinme, konuşma, nesneyle oynama gibi ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azaltılmasında ve verilen etkinliğin tamamlanması gibi sınıfa uygun olan davranışların artırılmasında, danışman tarafından hazırlanılarak verilen sağaltım planlarının doğru olarak uygulanmasında, performans dönütünü içeren danışmanlığın etkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırmada, çoklu başlama düzeyi deseni kullanılmıştır. Çalışmaya 4 ilkokul öğretmeni ve onların 8 öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin her biri, ders sırasında etkinlik dışı konuşma ve izinsiz yerini terk etme davranışlarından dolayı danışma talep edilen öğrencilerdir. Araştırma verilerinin toplanması için öğretmen görüşme formu, pekiştireç belirleme formu, tüm aralık kayıt formu, kısmi aralık kayıt formu ve davranış izleme formu kullanılmıştır. Araştırmada, danışman ve sınıf öğretmeni, sağaltım planını birlikte geliştirmişlerdir. Öğretmen, öğrencide daha az sıklıkla oluşması istenen bir ya da iki problemlilik davranışını ve daha fazla sıklıkla oluşması istenilen bir davranışını belirlemesi istenmiştir. Bu davranışlar, ödülleri öğrenci davranışları üzerindeki etkisini izlemek amacıyla tanımlanmıştır. Sonra öğrenci istenilen bir davranış sergilediğinde veya belli bir süre istenmeyen davranışı yapmadığında bir yıldızın kaydedileceği, eğer öğrenci istenilen davranış sergilemezse veya istenmeyen davranış sergilerse x işaretinin kaydedileceği bir davranış izleme formu geliştirilmiştir. Sağaltım öncesinde öğretmene sağaltımda kullanılacak planın bir kopyası, davranış izleme formları, öğrencinin pekiştireç belirleme formundan seçtiği materyalleri içeren bir ödül kutusu verilmiştir. Uygulamanın ilk gününde, öğretmen öğrenciyi ödüllendirmesi gereken bir durumda ödüllendirme yapmadıysa, danışman hemen öğretmene ödüllendirmeyi hatırlatmış ve öğrenciye yıldız verilmesini sağlamıştır. Araştırma sonucu, öğrencilerin problem davranışlarının azaltılmasında ve sınıfa uygun olan davranışların artırılmasında, öğretmenin ödülleri kullanmasını artırmaya dönük hazırlanan sağaltım planı ve dönüt vermeyle birlikte yapılan danışmanlığın etkili olduğunu göstermiştir.

Trolinder, Choi ve Proctor (2004) yaptıkları çalışmada öğretmenleri tarafından gecikmeli verilen ödülleri, düşük ilgi ve dikkate sahip olan ilkokul öğrencilerinin ilgi ve dikkatlerine olan etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmaya ilkokul ikinci sınıf öğrencileri ve onların öğretmenleri gönüllü olarak katılmıştır. Seçilen öğrenciler öğretmen tarafından belirlenen düşük dikkat ve ilgiye sahip öğrencilerdir. Bu öğrencilere DSM IV'e göre seçilmiştir. Araştırmaya katılan birinci öğretmen yirmi

yıllık deneyimi olan ve on altı yıldır da ikinci sınıf öğretmenliği yapan bir öğretmendir. Bu çalışmada derse katılma ve ders dışı etkinliklerde bulunma davranış ölçümleri her yarım dakikada 10 saniyelik gözlemler yapılarak kaydedilmiştir. Tek denekli araştırma yöntemlerinden ABAB deseninin kullanıldığı bu araştırma 16 gün sürmüştür. Başlama aşaması verileri alındıktan sonra öğretmen ödül kullanımı ile ilgili hazırlanan eğitimi uygulamış ve öğretmenle her gün önceki gün öğrencisinin uygun davranışlarına verilen ödüller ile ilgili olarak görüşülmüştür. Araştırma sonucu olarak, her iki öğrencinin derste geçirdikleri zaman oranında başlangıç düzeyi oranlarına göre artış gözlenmektedir.

Partin, Robertson, Maggin, Oliver ve Wehby (2010), öğretmenlerin ödül kullanımı ve uygun durumu yanıtlama üzerine yaptıkları çalışmada, uygun olmayan davranışların azaltılması ve uygun olan davranışların artırılması için pozitif destek olan ödüllendirmenin ve tepkide bulunmanın duruma etkisini incelemişlerdir. Bu çalışmada araştırmaya katılan öğretmen, ödül kullanımı ve uygun durumu yanıtlama ile ilgili eğitim programının ardından sınıfta ödül kullanımı ve tepkide bulunma durumu kayda alınmış ve ödüllerin günlük kullanımlarının sayısı listelenmiştir. Hafta sonunda, araştırmacı öğretmen ile görüşerek, günlük 5 dakikadaki ödül sayıları ve uygun durumu yanıtlama sayıları listelenerek sayılmıştır. Çalışmanın başlangıcında araştırmaya katılan öğretmenin ondan daha az ödül kullandığı belirlenirken, çalışmanın sonlarına doğru 15 dakika içinde 25 ile 30 arasında ödül kullandığı tespit edilmiştir. Yine öğretmenin çalışmanın başlangıcında 40 ile 60 arasında uygun durumu yanıtlama davranışı gösterirken, çalışmanın sonuna doğru 15 dakika da bu sayının 100'e ulaştığı belirlenmiştir. Çalışma sonunda programla ilgili olarak 38 öğretmenle yapılan beşli likert tipi ölçek sonuçlarına göre öğretmenler, sınıf içinde kendi davranışlarına bu programın olumlu etkisinin olduğunu, bu programın yararlı olduğunu ve bu programın sınıf atmosferini değiştirdiğini belirtmişlerdir.

1.6.3.Yurt dışında öğretmenlerin ipuçlarından yararlanarak betimleyerek ve betimlemeden ödüllendirmelerinin arttırılmasıyla ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının azaltılmasıyla ilgili yapılan araştırmalar

Watkins-Emonet (2000), öğretmenlerin betimleyerek ödüllendirme davranışlarını artırmak amacıyla, model olma, rehberli uygulama ve düzeltme ile olumlu dönüt provalarını içeren DDD modelinin etkisini incelemiştir. Araştırmada, öğretmenlerin sabah sınıflarında yapılan DDD süreciyle artırılan betimleyerek

ödüllendirme davranışlarını, öğleden sonra sınıflarına genelleyip genellemediklerine de bakılmıştır. Araştırmada, çoklu başlama düzeyi deseni kullanılmıştır. Araştırmanın deneklerini iki okul öncesi öğretmeni ile yaşları ortalama dört olan beşi kız, yedisi erkek toplam oniki öğrenci oluşturmaktadır. Başlama düzeyinde, her iki öğretmenin betimleyerek ödüllendirme davranışları sabah ve öğleden sonraki derslerinde, sınıf ortamına konulan bir teybe yirmi dakika boyunca kaydedilmiştir. Başlama düzeyi verilerinde kararlılığın elde edilmesinin ardından, sağaltıma başlanmıştır. Sağaltım sürecinde model olma basamağında, öğretmenlerin artırılmaları amaçlanan betimleyerek ödüllendirme davranışlarına, araştırmacı tarafından model sunulmuştur. Daha sonra öğretmenlerin betimleyerek ödüllendirme davranışları sergilemeleri istenmiş ve araştırmacı tarafından ödüllendirme davranışlarına ilişkin olarak öğretmenlere geri bildirim sağlanmıştır. Model olma oturumu, yaklaşık onbeş dakika sürmüştür. Sağaltım sürecinin rehberli uygulama basamağının düzenlenmesinin amacı, öğretmenlere sınıfta uygun ödüllendirme davranışları kullanmayı doğrudan öğretmektir. Rehberli uygulama oturumu boyunca, öğretmenlere araştırmacı tarafından üç temel davranış için dönüt verilmiştir. Rehberlik oturumları, araştırmacı tarafından her sabah aynı saatte sınıfa girilerek yapılmıştır. Rehberlik oturumu boyunca, öğretmen bir kulaklık ve araştırmacı bir mikrofon kullanmıştır. Araştırmacı, öğretmene rehberlik etmede, dönüt vermede ve ödüllendirme ifadesi söylenmesinin bir sonucu olarak öğrencideki davranış değişikliğini gösterebilmek için VT (voice transfer) mikrofonu kullanmıştır. Rehberlik oturumu, sabah sınıflarında her gün ardışık yirmi dakika sürmüş ve birinci öğretmenin sınıfında toplam onbir gün ve ikinci öğretmenin sınıfında toplam oniki gün yapılmıştır. Rehberlik oturumları boyunca araştırmacı, çocuktan ve sınıf aktivitelerinden uzakta, öğretmenin sekiz adım mesafesinde durmuştur. Araştırmacı, öğrenci davranışını gözlemlemiş ve öğretmenin betimleyerek ödüllendirme davranışını kullanmasını sağlamak için öğretmene ipucu vermiştir. Araştırmanın sonunda, her iki öğretmenin de DDD'tan sonra sabah sınıflarındaki betimleyerek ödüllendirme davranışlarında anlamlı bir artış ortaya çıkmıştır. Öte yandan DDD'la, her iki öğretmenin sabah sınıflarında artırılan betimleyerek ödüllendirme davranışları, öğleden sonraki sınıflara genellenmiştir.

Freeland (2002), öğretmenlerin betimlemeden ve betimleyerek ödüllendirme davranışlarını artırmada, öğrencilerin problem davranışlarının azaltılmasında ve öğretmenlerin, üç farklı ortama ödüllendirme davranışlarını genellemelerinde, model olma, rehberli uygulama ve düzeltici geri bildirim uygulamalarının yer aldığı doğrudan

davranışsal danışmanlığın etkisini incelemiştir. Araştırma planlama aşamasında, denekler arası çoklu başlama deseni şeklinde düşünülse de, zaman sıkıntısı ve öğretmen öğrenci devamsızlıkları ve planda yapılmak zorunda kalınan değişiklikler nedeniyle, AB deseni kullanılarak tamamlanmıştır. Araştırmanın deneklerini, okul öncesi programında yer alan üç öğretmen ve bu öğretmenlerin sınıflarına kayıtlı problem davranışlar sergileyen üç öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışları, öğretmeni takip ederek verilen işi yapmama, el ve ayaklarını sıranın üstüne koyma ve uygunsuz sesler çıkarma davranışları şeklinde sınıflandırılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilere övgü sözcükleri söylemeleri, betimlemeden ödüllendirme ve öğrencilerin yaptıkları işi öven ifadeler söylemesi ise betimleyerek ödüllendirme olarak tanımlanmıştır. Başlama düzeyinde, öğretmenlerin ödüllendirme öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışları büyük grup, küçük grup ve temizlik zamanı gibi üç farklı aktivitede kayıt edilmiştir. Başlama düzeyinde öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışları, kısmi aralık kaydı kullanılarak, öğretmen davranışları ise olay kayıt formu kullanılarak kaydedilmiştir. Sonra, uygulamacı sınıf ortamında belirlenen öğrencilerin uygun davranışlarını betimlemeden ve betimleyerek ödüllendirmeye model olmuştur. Daha sonra ise, sınıf ortamında bireysel öğrenciler ya da sınıf tarafından sergilenen uygun davranışlar için öğretmenlerin uygulama yapmaları istenmiş ve öğretmenlere övgü vermeleri için ipucu verilmiş, doğru yaptıkları uygulamalar için övgü, yanlış yaptıkları uygulamalar için ise düzeltici geri bildirimler sağlanmıştır. Öğretmenlerden, on dakikalık aralar boyunca en az yirmi övgü ifadesi kullanmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin betimlemeden ve betimleyerek ödüllendirme davranışlarının arttığı izlenimi edinilmiştir. Artan öğretmen ödüllendirme davranışlarıyla öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının azaldığı belirlenmiştir. Öğretmenler ikinci etkinlikte ödüllendirme davranışlarını artırmış ancak öğrenciler gelmediğinden çalışma üçüncü bir ortama genellenememiştir.

Chalk ve Bizo (2004) betimleyerek ödüllendirmenin akademik başarı ve derse katılma davranışları üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. 4 öğretmenden 2'si deney, 2'si kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubunda öğretmenlere sınıf ortamında bireysel ya da sınıf tarafından uygun davranışlar sergileyen öğrencilere övgü vermeleri için ödüllendirme ipucu kağıtları verilmiştir. Doğru yaptıkları uygulamalar için övgü, yanlış yaptıkları uygulamalar için ise düzeltici geri bildirimler vermeleri istenmiştir. Ölçme aracı olarak öğrencilerin akademik

başarılarını ve derse katılma davranışlarını ölçme amacıyla hazırlanan ölçekler kullanılmıştır. Öğrencilerin ders sırasındaki davranışları iki kere başlangıç aşamasında ve iki kere de finalde olmak üzere dört kez 15 dakikalık sınıf içi öğrenci ve öğretmen gözlemi formuna gözlemci tarafından doldurularak belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere olumlu ya da olumsuz olan tepkileri ve ödül müdahale eğitimi öncesinde ve sonrasındaki ölçümleri alınırken, diğerinden öğrencilerin derse katılma görüşleri alınmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğretmenleri tarafından betimleyerek ödüllendirilen öğrencilerin derse katılma durumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Betimleyerek ödül eğitimi alarak bunu sınıflarında uygulayan öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin akademik başarılarının ve derse katılma davranışlarının düzeylerinin daha yüksek oranda olduğu ve bu öğretmenlerin daha çok onaylama davranışı gösterdiği belirlenmiştir. Chalk ve Bizo (2004) bu çalışma ile öğrencilerin başarısızlıklarıyla başa çıkmada betimleyerek ödüllerin kullanımının çok önemli olduğunu, onları başarılı yapmada daha farkındalık yarattığını belirtmektedirler.

Reinke, Palmer ve Martin (2007) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin sınıf içindeki öğrenci davranışlarını betimleyerek ödüllendirmenin akademik performansa etkisini incelemişlerdir. Öğretmenler, bireysel olarak ödüllendirmelerini artırmakla birlikte, grup danışmanlığı şeklinde betimleyerek ödül kullanımını da artırmak için programa katılmışlardır. Çalışmaya üçüncü sınıfa devam eden üç ilköğretim sınıf öğretmeni ve altı öğrenci alınmıştır. Öğretmenler okul müdürünün yönlendirmesi ile seçilmiş ve sınıflarında birçok problem davranış gösteren öğrencisi olan öğretmenlerdir. Sınıf içinde çalışmaya katılan öğrencilerin akranlarının da verileri ayrıca toplanmıştır. Sınıf içindeki gözlemler günlük olarak 20 dakika sürmüştür. İlk 10 dakika 10 saniyelik aralıklarla öğrencilerin gözlenmesi ve sonraki 10 dakika da yine 10 saniye aralıklı olarak sınıftan seçkisiz yöntem yoluyla seçilen aynı cinsiyetten fakat farklı bir öğrencinin gözlenmesi şeklindedir. Çoklu başlama düzeyi deseninin kullanıldığı çalışmada, öğretmen ve öğrencilerin davranışları çapraz olarak başlangıç düzeyinde ve geribildirim görsel performans durumları izlenmiştir. Öğretmen ödülleri de, hem betimleyerek ödülleri hem de genel ödülleri olarak ayrı ayrı kodlanmıştır. Öğrenci davranışları bağımlı değişken olarak problem davranışları içeren öğrencilerden oluşmaktadırlar. Bu problem davranışlar “söz almadan konuşma, izinsiz dolaşma, kurallara uymama” olarak tespit edilmiştir. 2 haftalık çalışma ve veri toplama sürecinden bir ay sonra öğretmenin davranışlarında herhangi bir destek olmaksızın

betimleyerek ödüllendirmeleri sürdürüp sürdürmediği ile ilgili olarak da bir gözlem yapılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen verilerde öğretmenlerin sınıf içinde öğrenci davranışlarına gösterdikleri betimleyerek ödül kullanımı oranlarının bu çalışmanın ardından arttığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri problem davranışlarda da başlangıç düzeyinde alınan verilere oranla azalma görülmektedir.

Sutherland, Wehby ve Copeland (2000) öğrencilerin duygusal ve davranışsal problemlerinin düzeltilmesine öğretmenlerin betimleyerek ödül kullanmalarının etkisini araştıran çalışmalarını, sınıfında duygusal ve davranışsal problemleri olan 10-11 yaşlarında 2 kız, 7 erkek öğrenciden oluşan 9 öğrenci ile yürütmüşlerdir. Sınıf içinde yapılan gözlemler haftada üç gün 15 dakikalık süreler halinde öğretmenin sosyal davranış bilgilerini verdiği zaman içinde olmuştur. Gözlemci verileri altı farklı ders saati içinde bağımlı değişken olan betimleyerek ödüllendirme ve betimlemeden ödüllendirme davranışlarının sıklığını kaydederek gerçekleştirmiştir. Gözlemciyle birlikte sınıfta bulunan ikinci gözlemci de, öğretmen, yardımcı öğretmen ve öğrencilere hiçbir şekilde etkide bulunmamışlardır. Bu çalışmada ABAB geri çekme metodu kullanılmış ve öğretmenlerin betimleyerek ödüllendirme oranına müdahale eğitiminin etkisi ile öğrencilerin derse katılma davranışlarının artmasına öğretmenlerin betimleyerek ödüllendirmelerinin etkisi test edilmiştir. Başlangıç düzeyi aşamasında öğretmenlerin betimleyerek ve betimlemeden ödüllendirme oranı ve öğrencilerin derse katılma davranışları karşılaştırılmıştır. Eğitim sırasında bağımsız değişken olan öğretmenlerin betimleyerek ödüllendirme oranını artırma ölçütü öğretmene tanıtılmıştır. Geri çekme aşamasında, öğretmene normal ödüllendirme davranışlarına geri dönmesi söylenmiş ve gözlemci tarafından öğretmene dönütler verilmiştir. Müdahale eğitimine tekrar geri dönülerek öğretmene tekrar eğitim verilmiş ve betimleyerek ödüllendirmeler vermesi sağlanmıştır. Bu aşamada da gözlemci tarafından öğretmene dönütler verilmiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre, öğretmenlerin başlangıç düzeyinde verdikleri betimlemeden ödüllendirme oranı eğitimin ardından artış göstermiş, geri çekme aşamasında oranda düşüş görülmüş ve tekrar yapılan eğitimin ardından yeniden bu oran artmıştır. Öğretmenlerin betimleyerek ödüllendirme davranışları başlangıç aşamasında çok düşük iken, eğitim sırasında ciddi oranda yükselmiş, geri çekme aşamasında oranda yeniden bir düşüş yaşanırken, tekrar eğitimin ardından yeniden ciddi oranda yükseliş kaydedilmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin derse katılma davranışlarında da artış tespit edilmiştir.

Wragg (1984), Winder (1990), Webber ve Schevermann (1991), Burden ve Byrd (1994) ve Tulley, Chiu ve Hwang (1995) yaptıkları farklı araştırmalarda da, sınıf içinde öğretmenlerin kullandıkları ödüllendirmeleri cinsiyet, kıdem, öğrencilerin davranışları ile ilgili olup olmaması gibi çeşitli değişkenler açısından incelemeye çalışmışlardır.

Ödüllendirmeler ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalarda daha çok ödüllendirmelere ilişkin öğretmen algı ve tutumları incelenirken dört beş çalışmada ödüllendirmelerin etkileri incelenmiştir. Buna karşılık yurt dışında yapılan çalışmalarda öğrenci davranışlarını ödüllendirmenin ve betimleyerek veya betimlemeden ödüllendirmenin uygun olan davranışları artırma ve uygun olmayanları azaltmaya etkisi incelenmiştir. Ayrıca yurt dışında yapılan çalışmalarda yeterince ödüllendirmeyen öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmak için farklı ipucu niteliğindeki uygulamaların etkisinin incelendiği belirlenmiştir.

Yurt dışında ve ülkemizde yapılan çalışmalarda, ödüllendirmeye ipucu olması için semboller dağıtma, sınıfa sloganlar yerleştirme, sınıfa uygun olmayan davranış, uygun davranış ödüllendirmenin işareti olarak kullanma gibi farklı ipuçlarından yararlanarak öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmanın, öğrencilerin derse katılma davranışlarını artırdığı ve uygun olmayan davranışları azalttığı izlenimi edinilmiştir.

Ülkemizde ilkokullarda öğrencilerin ders sırasında ders dışı etkinlikte buldukları, uygun olmayan davranışlar sergiledikleri belirtilmektedir. Ancak bu durumda çocuklar rehber öğretmenlere gönderilmekte ya da çocukların ailelerine durumun belirtilmesinin ötesinde bir şey yapılmamaktadır. Öğrencilerin uygun olmayan davranışları öğretim yılı süresince devam etmektedir. İlkokullarda öğretmenlerin ödülleri ipuçlarından yararlanarak artırmanın mümkün olup olmayacağı ve ödüllendirmeler artırılırsa sınıfa uygun davranışlar göstermeyen öğrencilerin davranışlarını azaltmada da etkili olup olmayacağı bu çalışmanın problemi oluşturmaktadır.

1.7.Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmada ve artan öğretmen ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini, kalıcılığını, genellenebilirliğini ve kullanılabilirliğini belirlemektir. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur:

1. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmaya etkisine ilişkin alt amaçlar;

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar;

a. Öğretmenlerin, sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini artırmaya yol açmakta mıdır?

b. Öğretmenlerin, sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini artırmada etkili midir?

c. Öğretmenler, sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini 14, 17 ve 18 gün sonra da sürdürmekte midir?

d. Öğretmenlerin hayat bilgisi dersindeki artan sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmeleri matematik dersinde de gerçekleşir mi?

2. Sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmenin uygun olmayan öğrenci davranışlarını azaltmada etkisine ilişkin alt amaçlar;

Artan öğretmen ödülleri;

a. Öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını azaltmaya yol açmakta mıdır?

b. Öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkili midir?

c. Öğrencilerin azalmış olan uygun olmayan davranışları 14, 17 ve 18 gün sonra da sürmekte midir?

d. Öğrenciler hayat bilgisi dersinde azalmış olan uygun olmayan davranışlarını Matematik dersinde de gerçekleşir mi?

3. Öğretmenlerin, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile uygun olmayan davranışları kontrol edebilmesinin önemi, uygun olmayan davranışların kontrol edilmesinde kullanılan planların uygunluğu, işlevselliği ve ödüllendirmelerini artırmak için ödüllendirme ipuçlarının eklendiği ders planlarının kullanılabilirliği hakkındaki görüşleri (sosyal geçerlik bulguları) nelerdir?

1.8.Önem

Bu araştırmanın genel amacı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğretmen ödüllendirmelerini artırmada ve artan öğretmen

ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini, kalıcılığını, genellenebilirliğini ve kullanılabilirliğini belirlemektir.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde öğrencilerin davranışlarını yönetmede ve çeşitli sınıfa uygun olmayan davranışlarla başa çıkmakta zorlandıkları; öğrencilere nasıl davranacaklarını kestiremedikleri; öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını gördüklerinde onları uyardıkları, eleştirdikleri bu davranışlara olumlu ya da olumsuz şekilde dikkat ettikleri, ilgilendikleri izlenimi ortaya çıkmıştır. Öğrencinin yapması istenilmeyen ve sınıfa uygun olmayan davranışlarının öğretmen uyarı ve eleştirisiyle sonuçlanması durumunda ise, o davranışları uyarı sırasında durdurması ama sonra aynı davranışların sıklığı ya da sürelerinde artışlar gözlenmesine neden olmaktadır. Bu durum eleştiri tuzağı olarak isimlendirilmekte ve bu tuzaktan kurtulabilmek için öğretmenlerin ödüllendirmelere yer vermedikleri ya da kullandıkları ödül sayısını artırmaları gerektiği belirtilmektedir. İlkokul sınıflarında normal gelişim gösteren öğrencilerin birçoğunun, akranlarıyla aynı gereksinimlerinin olmasının yanı sıra kontrol edilmesi gereken davranışları da bulunabilmektedir. Bu öğrencilerin akademik ve davranışsal gereksinimlerinin karşılanması ise davranışların yönetilmesini gerektirmektedir. Davranışları yönetme, etkili öğretimin ön koşuludur. Öğrencilerin davranışları yönetilmediğinde, hem öğrenciler hem de öğretmenleri pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri, yoğun olarak sınıfta davranış yönetimi ile davranış değiştirme konularında yeterli bilgiye sahip değillerdir. Ayrıca öğretmenlerin, ödülleri kullanmadan sınıfta uygun olmayan davranışların azaltılmasında ceza işlem süreçlerine yer vermeleri, sınıfta davranış yönetimini güçleştirmektedir. Sınıfta uygun olmayan davranışların sürmesi öğrencilerin sınıfa uygun davranışlarını ödüllendirmek yerine uygun olmayan davranışlarıyla ilgilenilmesinden kaynaklanmaktadır. Dahası, öğrenciler sınıfta uygun olmayan davranışlar sergilediklerinde, öğretmenlerin düzeltici dönütler yerine uyarı ve eleştirici dönütlere yer vermeleri eleştiri tuzağına düşülmesine ve uygun olmayan davranışların kalıcı olmasına da neden olmaktadır.

Alan yazında bu konuyla ilgili daha çok birlikte eğitim ortamında bulunan özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının ortadan kaldırılması ve sınıf öğretmenlerine uyuşmayan davranışları ödüllendirmeye ilgili becerilerin kazandırılmasıyla ilgili çalışmaların bulunduğu tespit edilmiştir (Watkins-Emonet, 2000; Noel, Duhon, Gatti, Connell, 2002; Freeland, 2002; Munton, 2004;

Doğanay Bilgi, 2002; Timuçin, 2008). Ayrıca yine alan yazında sınıfta oluşan uygun olmayan davranışların azaltılmasına yönelik daha çok sınıf öğretmenlerinin ya da diğer öğrencilerin tutumları, görüş ve önerilerinin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar daha çok öğretmen tutum ve görüşlerine yöneliktir. Oysaki uygun olmayan davranışların azaltılmasında uygulamaya dönük çalışmalar yer almalıdır. Normal gelişim gösteren öğrencilerin yer aldığı sınıflarda da, uygun davranış gösteren ve göstermeyen öğrenciler yer almakta ve öğretmenler sınıf içinde uygun davranışların artması, uygun olmayan davranışların azalması için uygun övgü ve ödüllendirmeleri kullanamamaktadırlar.

Bu önemden yola çıkarak, ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırarak sınıf içinde uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının azaltılabilecek olmasının ortaya çıkmasının yanı sıra, sınıf öğretmeni adaylarına mezun olmadan önce bu yeterliliğin kazandırılmasının öğretmenlerin niteliğini artırması bakımından önemli olduğu düşünülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin sınıfa uygun olmayan davranışları yönetemediklerinde öğretim süresinin büyük bir bölümünü problem davranışlara ayırması ve uyarmasının öğretimi engellediği ve öğretmenlerin eleştirilerinin problem davranışı azaltmadığını aksine artırdığını göstermesi bakımından önemlidir. Bu çalışma öğretmenlere sınıf içinde uygun olmayan davranışları azaltmada pratik yol göstermesi bakımından da önemlidir.

1.9.Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir:

1. Sınıf öğretmenleri, sınıfta uygun olmayan davranışları azaltmak için bu davranışlarla ilgilenmekte, bu davranışlara dikkat etmekte ve eleştirmektedirler.
2. Sınıf öğretmenleri, sınıfa uygun davranışları yeterince ödüllendirmemektedir.
3. Araştırmaya katılan öğretmenler, kendilerine verilen ödüllendirme ipuçları planlarını uygulayabilecektir.

1.10.Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Sınıf içinde uygun olmayan davranış gösterdiği tespit edilen öğrenciler ve bu öğrencilerin öğretmenleriyle,

2. Hayat Bilgisi dersinde doğrudan gözlenerek tutulan anekdot kayıtları sırasında, öğretmenlerin ödüllendirme hedef davranışları ve öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarının kayıt süresi, sınıf öğretmeninin derse girmesinden dersten çıkmasına kadar olan süreyle,

3. Hayat Bilgisi dersinde yer alan etkinliklerde öğrencilerin sergiledikleri uygun davranışlar sırasında, öğretmenlerin ödüllendirme davranışında bulunabildikleri durumlarla sınırlıdır.

1.11. Tanımlar

Davranış: İki ya da daha fazla kişi tarafından aynı şekilde gözlenebilen, oluşum süresinin ya da sıklığının sayılarak ve süre tutularak ölçüldüğü eylemlerdir (Özyürek, 2007).

Sınıfa Uygun Olan Davranışlar: Dersin amaçlarının gerçekleşmesine hizmet eden davranışlardır (Özyürek, 2007). Bu araştırmada sınıfa uygun olan davranışlar, dersin amaçlarının gerçekleşmesine hizmet eden davranışlar olan; öğrencinin derste yerinde oturma, verilen ödevi yazma, bir şey istendiğinde ya da konuşmak istendiğinde parmak kaldırarak izin alma, istenildiğinde öğretmen ders anlatırken kollarını bağlama, arkasına yaslanıp oturma, öğretmene bakma, öğretmen söz hakkı verdiğinde konuşma davranışlarıdır.

Sınıfa Uygun Olmayan Davranışlar: Dersin amaçlarının gerçekleşmesine engel olan davranışlardır (Özyürek, 2007). Bu araştırmada sınıfa uygun olmayan davranışlar, dersin amaçlarının gerçekleşmesini engelleme özelliği gösteren davranışlar olan; öğrencinin derste ayağa kalkma, derste sınıfta gezinme, ayaklarını sıranın üstüne koyarak oturma, otururken ileri- geri ve yanlara doğru sallanma, izin almadan yüksek sesle öğretmenle konuşma; konuşarak ya da eşyalarını alarak arkadaşlarını rahatsız etme; ders sırasında silgi, çanta, not defteri vs. ile oynama; öğretmenin yönergelerini yerine getirmeme davranışlarıdır.

Ödüllendirme: Çocuğun uygun davranışı göstermesinin ardından, yetişkinin bu davranışı onayladığını belirten sözleri, davranışlarıdır (Vuran, 1994). Bu araştırmada ödüllendirme; sınıf öğretmeninin sınıfa uygun davranış gösteren öğrenciye yapmakta olduğu davranışı betimleyerek; öğrenciye “**AFERİN, ÇOK GÜZEL, BRAVO, DOĞRU, HARİKA....**” gibi övgü sözcükleri söylemesidir.

İpucu: İpuçları, önceki öğretme işinde tepkiyi kontrol eden uyarılardır. Yeni öğretme işinin uyarısına öğrencinin belli şekilde tepkide bulunmasını sağlamak için kullanılabilir.

Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulama: Öğretmenin hayat bilgisi dersini işleme ve uygulaması dikkate alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan hayat bilgisi ders planına öğretmen ödüllendirmelerinin de eklenerek oluşturulan ders planıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu araştırmanın genel amacı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğretmenin ödüllendirmelerini artırmada ve artan öğretmen ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini, kalıcılığını, genellenebilirliğini ve kullanılabilirliğini belirlemektir.

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla; araştırma deseni, denekler ve seçimi, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, gözlemciler arası güvenilirliği belirleme, öğretmen ödüllendirmelerini artırma süreci, deney süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1.Araştırma Deseni

Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan araştırma yöntemleri, genel olarak dört grupta toplanabilir: Betimsel, bağıntısal, nedensel-karşılaştırma ve deneysel yöntem (Bailey, 1982; Gay, 1987; Wiersma, 1995). Betimsel yöntem, anket, görüşme ya da gözlem teknikleri aracılığıyla, herhangi bir konuda var olan durumun saptanması amacıyla hizmet eder. Bağıntısal yöntem, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin araştırılarak var olan durumun betimlenmesi amacıyla kullanılır. Nedensel-karşılaştırma yöntemiyle, iki ya da daha fazla grup arasında belli değişkenler açısından farklılık olup olmadığı ve varsa, bu farklılığın belli başlı nedenleri araştırılır. Deneysel araştırma yöntemi, değişkenler arasında gerçek anlamda neden-sonuç ilişkisi kurmaya hizmet eder.

Deneysel araştırmalarda, bazı bağımsız değişkenler değiştirilerek ve diğer değişkenler kontrol edilerek, bağımlı değişkenlerde gerçekleşen değişim belirlenir. Yarı-deneysel yöntem, deneysel yöntemin bir uyarlamasıdır. Bu araştırmalarda, araştırma grupları yansız atamayla atanmaz; var olan ya da gruplar kullanılır. Grupla gerçekleştirilen deneysel araştırmalarda en az iki araştırma grubuyla çalışılırken, tek denekli araştırmalarda bir (ya da birkaç) denekle çalışılmakta ve bağımsız değişkenin

bağımlı değişken üzerindeki etkileri her denekte ayrı ayrı sınınanmaktadır. Ancak grup deneysel araştırmalarında karşılaşılan sorunlardan birincisi deneklerle ilgilidir. Bazı durumlarda, grup deneysel araştırmaları için öngörülen denek sayılarına ulaşılamamaktadır. Araştırmanın başında yeterli sayıda denek bulunabilse bile, deney sürecinde denek yitimi olabilmektedir. Ayrıca, grupla gerçekleştirilen deneysel araştırmalarda bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkililiğini belirlemek için, deney sürecinin sonunda veri toplanmaktadır. Bu nedenle, bağımsız değişkenin özelliklerine ya da uygulanmasına ilişkin sorunları deney sürecinde saptayarak gerekli değişiklikleri yapmak mümkün olmamaktadır.

Tek denekli araştırma yöntemleri, araştırma örnekleminde yer alan denek sayısının ya da grubun bir olduğu durumlarda kullanılan deneysel yöntemlerdir. Araştırmada birden fazla denek olması durumunda, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki neden-sonuç ilişkisi, denekler arası karşılaştırma yapılmaksızın her bir denekle ayrı ayrı incelenir. Deneklerin yansız atamayla seçilmemeleri nedeniyle tek denekli araştırmalar yarı-deneysel desenler olarak kabul edilir. Tek denekli araştırmalarda, denek sayısının bir ya da birkaç kişiyle sınırlı olması grupla yürütölen deneysel araştırmalarda deneklerle ilgili ortaya çıkan sorunları en aza indirmektedir. Deneklerden kaynaklanan farklılıkları ortadan kaldırmaktadır. Her oturum sonunda veri toplandığında uygulama sırasında oluşan sorunları deney süreci bitmeden düzeltebilmektedir. İstatistiksel analize kıyasla daha yalın bir teknik olan grafiksel analiz yapılarak değişme ve aynı kalma durumları yalın olarak görölmesi nedeniyle daha önemlidir (Alberto ve Troutman, 1990; Creswell, 1994; Wiersma, 1995; Kırcaalı-İftar ve Tekin, 1997).

Bu araştırmada, sınıfta uygun olmayan davranışlar sergileyen çok sayıda öğrenciyi bir arada bulmanın zor olması, uygulama sırasında uygulamanın gerektiği gibi yapılması ve yapılacak uygulamanın gerçekçiliği ve analiz sonucunda elde edilen verilerin uygulayıcılar olan öğretmenler tarafından rahatlıkla kullanılabilmesi amacıyla tek denekli araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Aşağıda önce, genel olarak Tek Denekli Araştırma Yöntemlerine, Çoklu Başlama ve Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseni'nin özelliklerine ve araştırmada Çoklu Başlama Düzeyi Deseni'nin bir çeşitlemesi olan Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseni'nin nasıl uygulandığının betimlenmesine yer verilmektedir.

2.2.Tek Denekli Araştırma Yöntemleri

Bir ya da birkaç denekten standart koşullar altında tekrarlanan ölçümlerle bir uygulamanın etkililiğinin her bir denekte kendi içinde değerlendirildiği araştırmalara tek-denekli araştırmalar denir (Alberto ve Troutman, 1995; Best ve Kahn, 1998; Kırcaalı-İftar ve Tekin, 1997; Tavnay ve Gast, 1984; Wiersma, 1995). Tek denekli araştırmalarda bağımlı değişken incelenen hedeflenen davranıştır; bağımsız değişken ise araştırmacı tarafından uygulanan program ya da işlem sürecidir. Bağımsız değişkenin uygulanmasıyla denneğin incelemek için seçtiğimiz davranışı üzerinde bir değişiklik gerçekleşirse, bir neden-sonuç ilişkisinin varlığı düşünülür (Alberto ve Troutman, 1990; Kırcaalı-İftar ve Tekin, 1997). Tek denekli araştırma yöntemleri, araştırma örnekleminde yer alan denek sayısının ya da grubun bir olduğu durumlarda kullanılan deneysel yöntemlerdir (Tekin- İftar ve Kırcaalı- İftar, 2006). Toplam 14 tek-denekli araştırma modeli vardır (Blackhurst, Schuster, Doyle ve Ault, 1994). Bunlardan 10 tanesi (AB modeli, ABA modeli, ABAB modeli, çoklu başlama modelleri, çoklu yoklama modelleri ve değişen ölçütler modeli) sadece bir uygulamanın ya da bağımsız değişkenin etkililiğini incelemeye olanak sağlayan araştırma modelleridir; 4 tanesi ise (çoklu uygulamalar modeli ya da ABC modeli, dönüşümlü uygulamalar modeli, uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli ve paralel uygulamalar modeli) iki ya da daha fazla uygulamanın ya da bağımsız değişkenin etkililiklerini ve verimliliklerini karşılaştırmaya olanak sağlayan araştırma modelleridir. İki ya da daha fazla uygulamanın etkililiklerini ve verimliliklerini karşılaştırmaya olanak sağlayan modellere, karşılaştırmalı tek-denekli araştırma modelleri denilmektedir (Tekin- İftar ve Kırcaalı- İftar, 2006).

2.2.1.Çoklu başlama düzeyi deseni

Çoklu başlama düzeyi deseni, tek bir bağımsız değişkenin etkisine bakıldığı araştırma desenlerindedir. Öğretim ya da davranış değiştirme programının etkililiği birden fazla incelenecek durum dikkate alınarak değerlendirilir. Çoklu başlama düzeyi deseni, öğretim yöntemi, işlem süreci ya da programı gibi bağımsız değişkenlerin değişik davranışlarda, ortamlarda ve deneklerde etkisini belirlemek için kullanılır (Tavnay ve Gast, 1984; Alberto ve Troutman, 1990; Kırcaalı-İftar ve Tekin, 1997; Tekin- İftar ve Kırcaalı- İftar, 2006). Çoklu başlama düzeyi deseninin bağımsız değişkenin davranışlar, ortamlar ve denekler arasında etkisine bakmak üzere üç türü vardır. Davranışlar arası çoklu başlama düzeyi deseni birden fazla davranış üzerinde, bir

yöntem ya da programın etkililiği araştırılmak istendiğinde kullanılır. Örneğin, bu desende işlevsel anlamda birbirinden bağımsız ve aynı uygulama ile değişebileceği düşünülen en az üç davranış seçilir. Tüm davranışlar aynı ortam ve koşullarda eş zamanlı olarak ve sürekli, verilerde kararlılık elde edinceye kadar ölçülür. Bu ölçme sürecine başlama düzeyi ölçümü denir. Ölçümler arasında kararlılığa ulaşıldıktan sonra, üç davranıştan ilk davranışla uygulama başlatılır. Bu arada diğer iki davranış için başlama düzeyi verisi toplamaya devam edilir. Uygulama evresinde birinci davranışta ölçüt karşılanınca, ikinci davranışla uygulama başlatılır. Bu işlemler tüm davranışlar için uygulama süreci tamamlayıncaya kadar sürdürülür. Ortamlar arası çoklu başlama düzeyi deseninde birden fazla ortamda, bir yöntem, işlem süreci ya da programın etkililiği araştırılmak istendiğinde kullanılır. Örneğin, ortam davranışın gerçekleştiği fiziksel ortam (derslik, oyun bahçesi, vb.) ya da öğretim oturumu (Matematik dersi, Resim-İş dersi, vb.) olabilir. Ortamlar arası çoklu başlama düzeyi modelinde denek için davranış belirlenir ve değiştirilmek için uygulamaya yer verilir. Tüm ortamlarda davranışın başlama düzeyi belirlenir. Başlama düzeyi evresindeki verilerin tümü kararlılık gösterdikten sonra, birinci ortamda davranışa bağımsız değişken uygulanır. Bu arada, diğer ortamlarda başlama düzeyi verisi toplamaya devam edilir. Birinci ortamdaki uygulama sonucunda ölçüt karşılanınca, ikinci ortamda başlama düzeyi başlatılır. Bu işlemler tüm ortamlar için sürdürülür. Denekler arası çoklu başlama düzeyi deseninde de bağımsız değişken bir yöntem ya da programın etkililiği araştırmak istendiğinde birden fazla denekle kullanılır. Örneğin, bu desende en az üç denek seçilmelidir ve deneklerin benzeş ancak birbirinden bağımsız olmaları sağlanmalıdır. Benzeşlik, belirlenen davranışın her denekte aynı uygulama ile değiştirilebilir olmasıdır. Bağımsızlık ise, deneklerin birine yapılan uygulamanın, diğerleri üzerinde etkili olmaması yani, her deneğin yalnızca kendi üzerinde yapılan uygulamadan etkilenmesidir. Bu modelde, tüm deneklerde eşzamanlı olarak başlama düzeyi verisi toplanmaya başlanır. Tüm başlama düzeylerinde kararlılık elde edilince, birinci denekte bağımsız değişkenin uygulanmasına başlanır. Bu arada, diğer deneklerde başlama düzeyi verisi toplamaya devam edilir. Birinci denekte ölçüt karşılanınca, ikinci denekte uygulamaya başlanır. Bu işlemler, üçüncü denek için de yinelenir (Alberto ve Troutman, 1990; Christenson, 1988; Cooper ve diğ., 1987; Gay, 1987; Gelfand ve Hartmann, 1984; Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997; McGuigan, 1990; Tawney ve Gast, 1984; Wiersma, 1995; Wolery ve diğ., 1998).

Çoklu başlama düzeyi deseninin bazı sınırlılıkları da söz konusudur. Çoklu başlama düzeyi deseninde, birden fazla durumda eş zamanlı olarak başlama düzeyi verilerinin toplanması gerekliliği, veri toplama sürecinde zorluklara neden olabilmektedir. Yani bir önceki durumda davranış değişikliği ölçüt karşılanıncaya kadar, bir sonraki durumla ilgili olan davranışta gözlemlerde bulunma sürdürülerek başlama düzeyi verilerinin alınmasının sürdürülmesidir. Bu ise başlama düzeyi evresinin uzaması hem uzun süreli veri toplama işlemi gerektirmesi, hem de uygulamanın gecikmesi gibi sakıncalara neden olmaktadır (Alberto ve Troutman, 1990; Tekin-İftar ve Kırcaali- İftar, 2006). Çoklu başlama düzeyi deseninin olumlu yönlerini taşıyan, ancak bu deseninin sınırlılıklarını gidermek için geliştirilen bir diğer tek denekli araştırma modeli çoklu yoklama düzeyi desenidir.

2.2.2.Çoklu yoklama düzeyi deseni

Çoklu yoklama deseni; çoklu başlama düzeyi deseninin bir çeşitlemesidir. Bu desende de, bir öğretim ya da davranış değiştirme programının etkililiğini belirlemek için davranış, ortam ya da denekte program uygulanarak değerlendirilir. Çoklu yoklama deseninde, çoklu başlama düzeyi deseninde olduğu gibi seçilen davranışlar, denekler ya da ortamların birbirinden bağımsız olması ve işlevsel olarak benzer olması ön koşuldur. Ancak çoklu yoklama desenini, çoklu başlama düzeyi desenlerinden ayıran en önemli özelliği, birden fazla davranış, denek ya da ortamda başlama düzeyi verisi toplanmasında yapılan değişikliklerdir. Seçilen davranış, denek ya da ortamdaki başlama düzeyi verisi toplanırken, diğer davranış, denek ya da ortamlarla ilgili yalnızca birinci oturumlarında veri toplanır ve bu oturumlara yoklama ismi verilir. Yoklama verileri, diğer ortam, denek ve davranışa bağımsız değişken uygulanırken ve uygulamadan önce bağımlı değişkende herhangi bir değişikliğin olup olmadığını gösterir. Birinci davranış, denek ya da ortamda başlama düzeyi oturumunda toplanan veriler kararlılık gösterdikten sonra, uygulamaya başlanır. Birinci davranış, denek ya da ortamda bağımsız değişken uygulaması başladığında ikinci davranış, denek ya da ortamda başlama düzeyi oturumlarında bağımlı değişkene ilişkin veriler toplanmaya başlanır ve üçüncü davranış, denek ya da ortamla ilgili yoklama verisi alınır. Birinci davranış, denek ya da ortamda uygulama evresinde ölçüt karşılanınca, ikinci davranış, denek ya da ortamda bağımsız değişken uygulanmasına başlanır ve üçüncü davranış, denek ya da ortamda başlama düzeyi verisi toplanmaya başlanır. İkinci davranış, denek ya da ortamda uygulama evresinde ölçüt karşılandığında

ise, üçüncü davranış, denek ya da ortamda uygulamaya başlanır. Sonraki davranış, denek ya da ortamda sürekli uygulama verisi toplanırken önceki davranış, denek ya da ortamların bazı oturumlarında izleme amacıyla yoklama verisi alınır (Alberto ve Troutman, 1990; Kırcaali İftar ve Tekin, 1997; Murphy ve Bryan, 1980; Tawney ve Gast, 1984).

Denekler arası çoklu yoklama deseninde deneysel kontrol, deneklerle uygulamanın yapıldığı durumda verilerin düzeyinde ya da eğiminde amaçlanan değişikliğin olması; henüz uygulamanın başlatılmadığı durumlarda verilerin düzey ya da eğimlerinde değişiklik olmamasından anlaşılır. Aynı şekilde, diğer deneklerde uygulama gerçekleştirildikçe verilerin eğim ya da düzeyinde amaçlanan değişikliğin ard-zamanlı olarak tüm durumlarda gerçekleşmesi ile deneysel kontrol sağlanır (Tekin – İftar ve Kırcaali- İftar, 2001).

Çoklu başlama modellerinin tüm yararları çoklu yoklama modelleri için de geçerlidir. Ayrıca, çoklu başlama modelleri ile kıyaslandığında, çoklu yoklama modellerinin ek yararları da söz konusudur. Çoklu yoklama modeli sürekli başlama düzeyi verisi toplamayı gerekli kılmaz. Olgunlaşma ve sınanma etkisini kontrol etmekte çoklu başlama düzeyi modellerine kıyasla daha güçlü bir modeldir; çoklu yoklama modellerinin veri toplama süreci daha doğal olduğu için, bu araştırma sürecinin öğretime daha çok benzediği ifade edilmektedir. Sürekli veri toplamayı gerekli kılmadığı için de, etik açıdan daha uygun olduğu düşünülebilir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2006).

Çoklu başlama desenlerinde söz konusu olan iki önkoşul özelliğın, çoklu yoklama desenlerinde de karşılanması gerekmektedir. Bu iki önkoşuldan biri, durumlar (davranışlar, denekler ya da ortamlar) birbirinden bağımsız olmalıdır; ikincisi ise, seçilen durumlar işlevsel olarak birbirine benzer olmalıdır. Çoklu yoklama deseni, iç ve dış geçerliliği tehdit etmeksizin, uzun süre başlama düzeyi verisi toplama gereğini ortadan kaldırır. Bu nedenle, çoklu başlama düzeyi deseninden daha çok yeğlenen bir desen olma özelliği gösterir. Çoklu yoklama desenleri, davranışlar arası, denekler arası ve ortamlar arası çoklu yoklama desenleri olmak üzere üç grupta toplanabilir (Alberto ve Troutman, 1990; Kırcaali İftar ve Tekin, 1997; Murphy ve Bryan, 1980; Tawney ve Gast, 1984).

2.2.3.Denekler arası çoklu yoklama deseni

Denekler arası çoklu yoklama deseninde bir işlem sürecinin, bir hedef davranış üzerindeki etkisi aynı ortamdaki birden fazla denekte incelenir. Deneklerin, birbirinden bağımsız ancak benzer özellikte olması ve çalışmanın en az iki denek üzerinde yapılması gerekmektedir. “Bağımsızlık” olarak ifade edilen durum; birinci denekte uygulamanın başlaması, diğer deneklerdeki başlama düzeylerinde herhangi bir değişikliğe yol açmaması durumu; “benzerlik” ise; seçilen deneklerin işlevsel olarak benzerlik göstermeleridir. Diğer bir deyişle, araştırmaya katılan deneklerin aynı uygulamadan benzer şekilde etkilenecek özellikleri taşımaları gerekmektedir. Denekler arası çoklu yoklama desenine göre, ilk olarak birinci denek gözlenerek bağımlı değişkenle ilgili olarak ard arda başlama düzeyi verisi toplanırken, diğer deneklerde başlama düzeyi gözlenerek sadece bir oturumda yoklama verisi alınır. Birinci denekle başlama düzeyi hedef davranış verilerinde kararlı nokta elde edilince, işlem sürecinin uygulanmasına başlanır. Birinci denekte uygulamaya başlandığında, ikinci ve üçüncü denekte hedef davranış gözlenerek yoklama verisi toplanır. Birinci denekte amaçlanan ölçüte ulaşıldığında ya da verilerin kararlılık göstermesinin ardından, ikinci denekte ard arda hedef davranış gözlenerek başlama düzeyi verisi toplanır ve üçüncü denekte hedef davranış gözlenerek yoklama verisi alınır. İkinci denekte hedef davranışla ilgili amaçlanan ölçüte ulaşıldığında ya da veriler arası kararlılığın oluşmasından sonra, üçüncü denekle ard arda başlama düzeyi verisi toplanmaya başlanır ve yine başlama düzeyi verilerinin kararlılık göstermesinin ardından, üçüncü denekle uygulama sürecine yer verilir (Alberto ve Troutman, 1990; Cooper, Heron ve Heward, 1987; Kırcaali İftar ve Tekin, 1997; Tawney ve Gast, 1984).

Denekler arası çoklu yoklama deseninde deneysel kontrol, deneklerle uygulama yapıldığı durumda verilerin düzeyinde ya da eğiminde amaçlanan değişiklik olurken; henüz uygulamanın başlatılmadığı durumlarda verilerin düzey ya da eğimlerinde değişiklik olmamasından anlaşılır. Aynı şekilde, diğer deneklerde uygulama gerçekleştirildikçe verilerin eğim ya da düzeyinde amaçlanan değişikliğin ard-zamanlı olarak tüm durumlarda gerçekleşmesi ile deneysel kontrol sağlanır (Tekin-İftar ve Kırcaali- İftar, 2006).

2.3.Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseninde Verilerin Analizi

Denekler arası çoklu yoklama deseninde, diğer tek denekli desenlerde olduğu gibi veriler, grafiksel analizle yorumlanır. Grafiksel analiz yapabilmek için, çizgi grafiği kullanılır (Cooper ve diğerleri,1987; Kırcaali İftar ve Tekin, 1997; Tawney ve Gast, 1984). Grafikte bağımlı değişkene ilişkin veriler, grafiğin “y” dikey ekseninde; bağımsız değişkene ilişkin veriler ise “x” yatay ekseninde gösterilir (Cooper, Heron ve Heward, 1987). Yatay eksen gözlem oturumları, ders saati, gün, hafta gibi değişik zaman birimlerine karşılık gelir. “x” ekseninde yer alan her bir oturuma karşılık gelen öğrencinin bağımlı değişkendeki davranışlarının oluşum yüzdesinin, “y” eksenindeki değeri işaretlenerek grafik oluşturulur (Cooper, Heron ve Heward, 1987).

Grafikte yatay eksene dik çizilen çizgiler, araştırmanın evrelerini (başlama düzeyi, uygulama, izleme gibi) birbirinden ayırmada kullanılır. Her bir evrenin özelliğini gösteren başlama düzeyi, öğretim sonu, izleme gibi evre kodları bulunur (Kırcaali İftar ve Tekin, 1997; Tawney ve Gast, 1984). Toplanan veriler grafikte başlama düzeyi A, uygulama evresi B olarak ve bu iki evre yatay ve dikey kesik çizgilerle birbirinden ayrılarak iki kısımda ve en az üç deneğe ait veriler aynı sayfada birbirinin devamı olarak gösterilir (Alberto ve Troutman, 1990).

Tek denek deneysel desenlerinin kullanıldığı araştırmalarda veri analizi, aşağıda sıralanan yararlarından dolayı grafiksel olarak gösterilir ve yorumlanır:

- a. Davranış değişikliği dinamik bir süreçtir. Gözlem sonuçları hemen grafikleştirilmeye başlandığında, uygulanan programın etkisine ilişkin bir öngörüye sahip olunur. Böylece, deney sürecinin bitmesini beklemeden yönetime ilişkin değişiklik yapılabilir.
- b. Grafiksel analiz, istatistiksel analize göre daha büyük ve kararlı etkilerin gözlenmesini gerektirir. Sonuç olarak, istatistiksel olarak anlamlı görülen bir sonuç, grafiksel olarak anlamlı görülmeyebilir.
- c. Grafikler, verilerin okuyucuya olduğu gibi ulaşmasını ve okuyucunun kendi yorumunu yapmasını sağlar.
- d. Deneklerin, kendi performanslarını görmelerine olanak sağlayarak, deneklere dönüt (geri bildirim) verir (Kırcaali İftar ve Tekin, 1997; Tawney ve Gast, 1984).

Tüm tek denekli desenlerde olduğu gibi grafiklerden elde edilen verilerin birleştirilmesi ile ortaya çıkan veri yolları, eğim ve düzey olarak yorumlanır (Tawney ve

Gast, 1984). Çoklu yoklama deseninde grafikte başlama düzeyi ile uygulama evresinde oluşan eğriler, yatay eksene uzaklıkları ve eğrilerin yönü ve eğimi bakımından karşılaştırılarak uygulamanın etkisi değerlendirilir (Alberto ve Troutman, 1990; Cooper, Heron ve Heward, 1987; Murphy ve Bryan, 1980). Tüm durumlarda hedef davranışla bağlantılı uygulama sonuçları ilerleme kaydediliyorsa, uygulama yapılmadan önceki başlama düzeyi ve yoklama verileri sabit kalıyorsa, bu durum uygulamanın etkili olduğunu gösterir. Grafikte, uygulama yapıldığında, başlama düzeyine göre bir değişiklik olmadan aynı veriler elde ediliyorsa, bu durum uygulamanın etkili olmadığını gösterir. Uygulama sonrasında davranışta değişme olmakla birlikte, başlama düzeyi ve yoklama ölçümleri sonucunda elde edilen verilerde de değişme gözleniyorsa, deney kontrolünün iyi sağlanmadığını veya başlama düzeyi ölçümlerinin uygulamadan etkilendiğini gösterir (Horner ve Bear, 1978; Murphy ve Brayn, 1980; Tawney ve Gast, 1984).

2.4. Araştırmada Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseninin Uygulanması

Bu araştırmada, denekler arası çoklu yoklama deseni biri öğrencilerle olmak üzere öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarını artırmaları ve diğeri öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmadaki etkililiğini belirlemek için iki kez uygulanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri; öğretmenlerle ilgili olarak öğretmen ödüllendirmeleri ve öğrencilerle ilgili olarak sınıfa uygun olmayan davranışlarının düzeyleridir. Araştırmanın bağımsız değişkeni ise, öğretmenlere ders planlarına yerleştirilen övgü sözcükleri ve öğrencilerin uygun olan davranışlarına artan öğretmen ödüllendirmeleridir.

Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseninin ön koşulu deneklerin birbirinden bağımsız ama işlevsel olarak benzer olmasıdır. Bu koşulu karşılamak için farklı okullarda olan ve aynı sınıf kademesinde görev yapan üç öğretmenle ve sınıflarında uygun olmayan davranış sergileyen üç öğrenci seçilmiştir. Böylece, denek olarak öğretmen ve öğrencilerin birbirinden bağımsız olması, yani birbirlerinden etkilenmeleri kontrol edilmiştir. Ayrıca bağımsız değişkenin dışındaki etmenlerin deney sürecini etkilemesini kontrol için denek öğretmenlerin ödüllendirme düzeyleri gözlenerek, benzer olanlar tercih edilmiştir. Hayat bilgisi dersindeki uygun davranışları ödüllendirmelerinin, uygun olmayan davranışlarla ilgilenmelerinin benzer olmasına

bakılmıştır. Öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının tepkilerini benzer ve benzer düzeyde sergilediklerine bakılmıştır.

Araştırmada deneysel kontrol, ders planına övgü sözcüklerinin yerleştirildiği birinci uygulama başladığında, uygulamanın başlatıldığı öğretmenle ödüllendirme davranışı gözlenip veri düzey ya da eğiminde artmaya ve öğrencinin uygun olmayan davranışının veri düzey ya da eğiminde azalmaya yol açması; henüz uygulamanın başlatılmadığı ikinci ve üçüncü deneklerin ödüllendirme davranışlarında düzey ya da eğimlerinde değişiklik olmaması; aynı şekilde, ikinci ve üçüncü öğretmenlere de uygulama gerçekleştirildikçe, verilerin eğitim ya da düzeyinde benzer değişikliğin ard-zamanlı olarak tüm deneklerde gerçekleşmesi ile kurulmuştur.

Öğretmen ödüllendirmeleriyle ilgili grafikte “x” ekseninde, öğretmenlerin ürettikleri ödüllendirme davranışlarının sayısı ve “y” ekseninde ise oturumlar gösterilmiştir. Öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarıyla ilgili grafikte “y” ekseninde, öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının düzeyi ve “x” ekseninde ise oturumlar gösterilmiştir. Öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının artırılmasına ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının azaltılmasına yol açıp açmadığını değerlendirmek için başlama düzeyi ve uygulama ile elde edilen veri yollarının hem düzeyindeki ve hem de eğimindeki değişiklikler yorumlanmıştır. Çoklu yoklama desenine göre araştırmada, bir denekle uygulama yapılırken, diğer deneklerde başlama düzeyi ve yoklama verileri toplanmıştır.

2.5. Denekler ve Deneklerin Seçimi

Araştırmanın deneklerini, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilkökul sınıflarında bulunan sınıfa uygun olmayan davranışlar gösteren öğrenci ve bu öğrencilerin yeterince ödülleri kullanmayan öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada denekleri tespit etmek amacıyla sınıfa uygun olmayan davranış sergileyen öğrencilerin bulunduğu okullara müdür, rehber öğretmen ve öğretmenlerin uygun olduğu zamanlarda gidilmiştir. Araştırmacı ve araştırmanın uygulanabilirliği için ulaşım kolaylığı da dikkate alınarak Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.O, Fertur İ.O, Fatih İ.O. ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O’nda Müdür/müdür yardımcısı ya da rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmeler sonucunda, ilkökulda sınıfa uygun olmayan davranışlar sergileyen biri ön uygulama yapılmak üzere dört öğretmen ve dört öğrenci belirlenmiştir. Önce okullar belirlendikten sonra öğretmenleri belirleyebilmek için, dört öğretmenle doğrudan

görülmüş ve sınıfında uygun olmayan davranışlar gösteren öğrencinin olduğu ve bu davranışlar karşısında ne yapacaklarını bilemediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılmakta gönüllü olan dört öğretmenin sınıflarında gözlemlerde bulunmuş ve yeterince ödüllendirmeleri kullanmadığından ve sınıfa uygun olmayan davranışlar gösteren öğrenciler olduğundan araştırma için uygun görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerden biri sadece ön uygulamada yer almış diğer üç öğretmen ise deney sürecinin tamamına katılmışlardır. Öğrencilerin seçiminde ise, görüşmeler ve sınıfa uygun olmayan davranışları olduğu belirtilen öğrenciler ile video kayıtları alınarak ve izlenerek bu öğrencilerin gerçekten sınıfa uygun olmayan davranışlar sergiledikleri belirlendikten sonra öğretmene ve öğrencilere karar verilmiştir.

Ön uygulama yapılan öğretmen ve öğrenci ile araştırma kapsamına alınan üç öğretmen ve üç öğrenci hakkındaki bilgiler aşağıdaki şekildedir.

Ön uygulamanın yapıldığı sınıfın öğretmeni; Kükürtlü Ticaret Sanayi İ.O'nda görev yapan Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun bayan öğretmendir. Bulunduğu okulda ikinci sınıfta görev yapmaktadır. Görevdeki hizmet yılı yirmi beş olup davranış kontrolüne yönelik olarak hizmet öncesi ve içi herhangi bir eğitim almamış ve araştırmaya katılmaya gönüllüdür.

Araştırmanın deney sürecinin tamamına katılan birinci öğretmen; Fetur İ.O'nda görev yapmakta olan Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun erkek öğretmendir. Bulunduğu okulda ikinci sınıfta görev yapmaktadır. Görevdeki hizmet yılı dokuz olup davranış kontrolüne yönelik olarak hizmet öncesi ve içi herhangi bir eğitim almamış ve araştırmaya katılmaya gönüllüdür.

İkinci öğretmen; Fatih İ.O.'nda görev yapmakta olan Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun bayan öğretmendir. Bulunduğu okulda ikinci sınıfta görev yapmaktadır. Görevdeki hizmet yılı beş olup davranış kontrolüne yönelik olarak hizmet öncesi ve içi herhangi bir eğitim almamış ve araştırmaya katılmaya gönüllüdür.

Üçüncü öğretmen; Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O.'nda görev yapmakta olan Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun bayan öğretmendir. Bulunduğu okulda ikinci sınıfta görev yapmaktadır. Görevdeki hizmet yılı dokuz olup davranış kontrolüne yönelik olarak hizmet öncesi ve içi herhangi bir eğitim almamış ve araştırmaya katılmaya gönüllüdür.

Araştırmaya katılan öğrenciler;

Ön uygulama yapılan öğrenci, Kükürtlü Ticaret Sanayi İ.O'nda ikinci sınıfa devam etmekte olan sekiz yaşında kız öğrencidir. Sınıfa uygun olmayan davranışları göstermektedir.

Araştırmanın deney sürecinin tamamına katılan birinci öğrenci, Fertur İ.O'nda ikinci sınıfa devam etmekte olan sekiz yaşında erkek öğrencidir. Sınıfa uygun olmayan davranışları göstermektedir.

İkinci öğrenci; Fatih İ.O'nda ikinci sınıfa devam etmekte olan sekiz yaşında erkek öğrencidir. Yaklaşık olarak diğer öğrencilerle benzer uygun olmayan davranışları göstermektedir.

Üçüncü öğrenci; Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda ikinci sınıfa devam etmekte olan sekiz yaşında erkek öğrencidir. Sınıfa uygun olmayan davranışları göstermektedir.

2.6. Veri Toplama Araçları

Sınıfa uygun olmayan davranışların belirlenmesi, tanımlanması, işlevlerinin belirlenmesi ve belirlenen işlevlere dayalı uygulamanın planlanabilmesi için ölçümleme araçlarının kullanılmasını gerektiren bir süreçtir. Aynı şekilde, araştırmanın bulgularını betimleyebilmek ve grafikleştirilebilmek için de aynı ölçümleme araçlarından yararlanmak gerekmektedir. Bu amaçla görüşme formu ve doğrudan gözlemden yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin ödüllendirme ve öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarının düzeyini belirlemek için olay kaydı formu ve kısmi aralık kayıt formu kullanılmıştır.

2.6.1. Denekleri seçmek için ölçü araçları

Araştırmada denekleri seçmek için iki görüşme formu kullanılmıştır. Bunlardan biri Öğretmen Belirleme Görüşme Formu (Ek-1) diğeri Öğretmen Görüşme Formudur (Ek-2). Gözlem yapılarak öğrencilerin gerçekten sınıfta uygun davranış göstermediğinin belirlenmesi amacıyla doğrudan gözlemde bulunmak için video kaydı ve davranışa karar vermek için Anekdot Kayıt Formu (Ek-3) kullanılmıştır. Aşağıda sırasıyla bu ölçü araçları açıklanmaktadır.

2.6.2.Öğretmen belirleme görüşme formu (Ek-1)

Öğretmen belirleme görüşme formu, sınıf içinde sınıfa uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin ve öğretmenlerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu form; okulun müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenine uygulanmak üzere geliştirilmiştir. Kapsam, Kimlik bilgileri, kullanım yönergesi ve sınıfında uygun olmayan davranışlı öğrencisi olduğunu söyleyen ilköğretim birinci kademe öğretmenin olup olmadığına, bu öğretmenin adı-soyadı ve sınıfına, okuldaki diğer birinci kademe şube sayılarına ilişkin sorulardan ve görüşmeden elde edilecek verilerin kaydedileceği üç açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Rehber öğretmenle yapılacak görüşmede ayrıca uygun olmayan davranış gösteren bu öğrencinin herhangi bir destek alıp almadığına ilişkin soru da yer almaktadır.

2.6.3.Öğretmen belirleme görüşme formunun ön uygulaması (Ek-1)

Daha önce yapılan araştırmalar, tezler incelenmiş ve araştırmanın amacı dikkate alınarak hazırlanan soruların anlaşılıp anlaşılmadığını ve formun kullanım kolaylığını saptamak amacıyla, görüşme formunun ön uygulamasına yer verilmiştir. Bu amaçla, Öğretmen belirleme görüşme formu, Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.O'nda uygulanmıştır.

Görüşme yapılmadan önce, müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenden herhangi birinden görüşme yapılmasıyla ilgili randevu alınmıştır. Görüşmeye başlanmadan önce, yapılacak görüşmenin amacı söylenerek görüşme sürecine başlanmıştır. Daha sonra, kullanım yönergesinde yazılan açıklamalar doğrultusunda sorular sırayla sorulmuştur. Görüşme sırasında sorulara verilen cevaplar, görüşme formunda soruların altında yer alan boşluklara yazılmıştır. Ön uygulama sonucunda, uygulama sürecinin uygun, görüşme formunda yer alan yönergelerin gerekli ve soruların anlaşılır olduğu izlenimi edinilmiştir. Verilen cevapların rahatlıkla kaydedilebildiği görülmüş ve forma Ek-1'de olduğu gibi son hali verilmiştir.

2.6.4. Öğretmen belirleme görüşme formunun uygulanması (Ek-1)

Öğretmen belirleme görüşme formunun, ön uygulamada araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılabilceği anlaşıldıktan sonra, Fatih İ.O., Fetur İ.O. ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O.'da görev yapan müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenden biriyle, randevu alındıktan sonra odalarında uygulanmıştır.

Görüşmeye başlanmadan önce, yapılacak görüşmenin amacı söylenerek görüşme sürecine başlanmıştır. Daha sonra, kullanım yönergesinde yazılan açıklamalar doğrultusunda sorular sırayla sorulmuştur. Görüşme sırasında sorulara verilen cevaplar, görüşme formunda soruların altında yer alan boşluklara yazılmıştır.

2.6.5.Öğretmen görüşme formu (Ek-2)

Öğretmen görüşme formu, uygun olmayan davranışı olan öğrencinin belirlenebilmesi, gözlem zamanının belirlenmesi ve uygun olmayan davranışın işlevine ilişkin öğretmen görüşüne dayalı veri toplanabilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Bu form; amaç, kapsam, kimlik bilgileri ve kullanım yönergesi bölümlerinden ve öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışa sahip olup olmadığı, eğer uygun olmayan davranışları var ise de bu davranışların neler olduğu belirlemeye, bu davranışların hangi derslerde ya da ortamlarda görüldüğüne, davranışın bir ders içinde ne sıklıkta ve ne kadar süreyle oluştuğuna, öğretmenin bu uygun olmayan davranışlarla nasıl baş ettiğine, sınıfa uygun davranışlar gösteren öğrencilere neler yaptığına ve bu çalışmada iş birliği yapip yapmamak isteyip istemediğine ilişkin sorulardan ve görüşmeden elde edilecek verilerin kaydedileceği boşluklardan oluşmaktadır.

2.6.6. Öğretmen görüşme formunun ön uygulaması (Ek-2)

Öğretmen görüşme formu, araştırmalarda yer alan çeşitli görüşme formlarının ve davranış değiştirme ile ilgili alan yazının incelenmesi sonucunda geliştirilmiştir. Öğretmen görüşmesi sırasında formda yer alan soruların öğretmenler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını ve formun kullanım kolaylığını saptamak amacıyla, öğretmen görüşme formunun ön uygulamasına yer verilmiştir. Bu amaçla, Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.O'da formun maddeleri geliştirilmiş ve öğretmen belirleme formuyla tespit edilen sınıf öğretmenine öğretmen görüşme formu uygulanmış ve bu görüşme sonrasında formla ilgili gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu ön uygulama sonucunda, öğretmen görüşme formunda yer alan soruların anlaşılır olduğu ve verilen cevapların rahatlıkla kaydedilebildiği görülmüştür. Ancak, görüşme süreci ses kayıt cihazına kaydedilirse, öğretmenin sorulara verdiği cevapların daha rahat kaydedilebileceği izlenimi edinilmiş ve görüşme sürecinde ses kaydı yapılmasına karar verilmiştir. Öğretmenle görüşme yapılmadan önce, öğretmenden görüşme yapılmasıyla ilgili randevu alınmıştır. Öğretmen görüşme formunun ön uygulaması öğretmene birebir olarak, rehberlik odasında uygulanmıştır.

Görüşmeye başlanmadan önce, görüşme sürecini kaydedebilmek için rehberlik odasına görüşme süresince ses kaydedileceği için kimsenin girmemesi sağlanmış ve yapılacak görüşmenin amacı öğretmene söylenerek görüşme sürecine başlanmıştır. Daha sonra, kullanım yönergesinde yazılan açıklamalar doğrultusunda sorular sırayla sorulmuştur. Görüşme sırasında öğretmenin sorulara verdiği cevaplar, görüşme sonrasında ses kaydından dinlenilerek, görüşme formunda soruların altında yer alan boşluklara yazılmıştır. Ön uygulamada elde edilen bu sonuçla, görüşme formunun, yukarıdaki amaçlar için kullanılabileceği görülmüştür.

2.6.7. Öğretmen görüşme formunun uygulanması (Ek-2)

Öğretmen görüşme formu, ön uygulama esnasında yukarıda bahsedilen önlemler doğrultusunda Fatih İ.O., Fertur İ.O. ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O.'da görev yapan öğretmenlere birebir olarak, okul yönetimi tarafından araştırma sürecinde kullanılmak üzere ayrılan rehberlik odasında uygulanmıştır. Öğretmenle görüşme yapılmadan önce, öğretmenden görüşme yapılmasıyla ilgili randevu alınmıştır.

Görüşmeye başlanmadan önce, görüşme sürecini kaydedebilmek için rehberlik odasına görüşme süresince ses kaydedileceği için kimsenin girmemesi sağlanmış ve yapılacak görüşmenin amacı öğretmene söylenerek görüşme sürecine başlanmıştır. Daha sonra, kullanım yönergesinde yazılan açıklamalar doğrultusunda sorular sırayla sorulmuştur. Görüşme sırasında öğretmenin sorulara verdiği cevaplar, görüşme sonrasında ses kayıt cihazından dinlenilerek, görüşme formunda soruların altında yer alan boşluklara yazılmıştır.

2.6.8. Ses kayıt cihazı ve özellikleri

Araştırmada, Olympus VN-8700PC 4 GB Dijital Ses Kayıt Cihazı kullanılmıştır. Öğretmen Belirleme ve Öğretmen Görüşme Formlarının doldurulması sırasında cihaz içindeki veriler USB bağlantısı ile bilgisayara aktarılmış ve kulaklık ile dinlenip her soru sonunda durdurularak görüşme yapılan kişilerin cevapları formda yer alan ilgili yerlere doldurulmuştur.

2.6.9. Video kamera ve bilgisayar özellikleri

Araştırmada video kamera ile görüntü alınmış ve uygulamadan önce izlenmiştir. Anekdot kayıtlarının tutulmasında; 26x optik zoom NIKKOR lens 26mm geniş açı ve 678mm süper telefoto geniş odak aralığına sahip, ters aydınlatma yapısı ile CMOS

görüntü sensörü ve Full HD film kaydı ve oynatma fonksiyonları olan, 3inç LCD ekranına sahip, SD hafıza kartları ile kayıt yapabilen, kısa ve uzun mesafe renkli ve sesli çekim yapabilen, çekim yaparken tarih ve saati kayıt edebilen, bilgisayar bağlantısı sağlanarak ekranda görüntülenebilen Nikon marka bir kompakt dijital video kamera ve fotoğraf makinesi kullanılmıştır.

Araştırmada anekdot kayıtlarının oluşturulmasında; kamera ile kayıt edilen görüntüleri izlemek amacıyla Asus marka, USB ve SKART girişi olan, 14.1 inç ekranı olan bir bilgisayar ve bilgisayara USB bağlantısı olan kulaklık kullanılmıştır.

2.6.10. Araştırmacının ve uzmanın özellikleri

Araştırmacı Sınıf Öğretmenliği mezunu olup bu alanda yüksek lisans yapmıştır. Doktora ders aşamasında sınıf yönetimi ve tek denekli araştırma yöntemleri ile ilgili dersleri almıştır. Ayrıca bir dönem Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde Kaynaştırma derslerini takip etmiştir. Ön uygulamaları belirlenen okullarda yaparak yöntem hakkında kendini geliştirmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik için görüşleri alınan uzman ise, Sınıf Öğretmeni mezunu olup Özel Eğitim alanında yüksek lisans yapmıştır ve doktora tez aşamasındadır. Bu alan ve yöntem ile ilgili dersler almış, çalışmalar yapmıştır.

2.6.11. Araştırma verilerini toplamak için ölçü araçları

Araştırmada verileri toplamak için ölçümleme araçlarından Doğrudan Gözlem Kayıt Formu (Ek-3), Sosyal Geçerlilik Belirleme Formu (Ek-4), kayıt sistemlerinden Kısmi Aralık Kayıt Formu (EK-5) ve Olay Kaydı Formu (Ek-6) kullanılmıştır. Aşağıda sırasıyla bu ölçü araçları tanıtılmaktadır.

2.6.12. Doğrudan gözlem (DÖDS) kayıt formu (Ek-3)

Araştırmada, öğretmen görüşmesiyle uygun olmayan davranışa sahip olduğu belirtilen öğrencinin, gerçekten uygun olmayan davranışa sahip olup olmadığına karar vermek, öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını tanılamak ve işlevini belirleyebilmek amacıyla kamerayla kayıt edilen gözlemlerin kayıt edildiği formdur. Doğrudan gözlem kayıt formu, gözlenenin kimlik bilgileri, gözlenenin davranışları, davranış öncesi ve sonrasındaki olay ve durumların yazıldığı bölümlerden oluşmaktadır. Öğrencinin kimlik bilgilerinin yer aldığı kimlik bölümünde; gözlenenin adı-soyadı,

gözlemcinin adı-soyadı, gözlem tarihi, gözlem aralığı, gözlem no, sınıf, ders ve derste yapılan etkinlik bölümleri yer almaktadır. Davranışların kayıt edildiği bölümde ise, davranışların oluştuğu zaman, davranış öncesinde oluşan olaylar, davranış ve davranış sonrasında oluşan olayların kaydedilmesi için bölümler yer almaktadır.

2.6.13. Doğrudan gözlem (DÖDS) kayıt formunun ön uygulaması (Ek-3)

Kamerayla davranışların, davranış öncesi ve sonrası olayların kayıt edilip edilmediğini ve kamera kayıtlarından doğrudan gözlem kayıt formuna aktarmada sorunlar yaşanıp yaşanmayacağını belirlemek için ön uygulamaya yer verilmiştir. Ders saatinden önce sınıfa gidilerek video kameranın uygun yere yerleştirilmesi sağlanmıştır. Böylece sınıf içinde tüm öğrencilerin, gözlenen öğrencinin ve öğretmenin davranışları kayıt edilmiştir. Öğrencilerin ve öğretmenin kameraya alışmasını sağlamak için, araştırma verileri toplanmadan önce de video kamera ile sınıf ortamında kayıt alınmıştır. Sınıf ortamında yapılan kamera kayıtlarından, uygun olmayan davranışa sahip olan öğrencilerin belirlenip belirlenemediğini, bu öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının ne olduğunun ve işlevlerinin belirlenebilmesinin olası olup olmadığını ortaya çıkarabilmek amacıyla, doğrudan gözlem kayıt formu ön uygulamasına yer verilmiştir. Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.O'da sınıfta uygun davranış göstermeyen öğrencilerin bulunduğu bir sınıfta kamera kaydı yapılmış ve kayıtlardan, doğrudan gözlem kayıt formu kullanılarak, bu sınıflarda uygun olmayan davranışa sahip öğrenci belirlenebilmiş ve ön uygulama deneği olarak belirlenen öğrencinin tepkilerinin gözlenmesinden uygun olmayan davranışının tanımlanması yapılmış ve öğrencinin uygun olmayan davranışının işlevi belirlenebilmiştir. Ön uygulama dört gün üst üste, hayat bilgisi derslerinde, bir ders saati boyunca kamerayla yapılan çekimlerin bilgisayar aracılığı ile izlenilerek, doğrudan gözlem kayıt formlarına işlenmesiyle doldurulmuştur. Öğrencinin kimlik bilgilerinin yer aldığı bölümde, öğrencinin adı-soyadı, gözlemcinin adı-soyadı, gözlemin yapıldığı tarih ve saat sütunları doldurulmuştur. Davranışların kayıt edildiği bölüm ise, video kamera ile alınan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak ders görüntüleri izlenmiş ve davranışın öncesinde olan olaylar, davranış ve davranıştan hemen sonra olan olaylar davranışın oluştuğu süre ile birlikte yazılarak doldurulmuştur. Kamera kayıtlarının doğrudan gözlem kayıt formuna dökülmesi araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır. Ön uygulamada elde edilen bu sonuçla, doğrudan gözlem kayıt formunun, yukarıdaki amaçlar için kullanılabileceği görülmüştür.

2.6.14. Doğrudan gözlem kayıt formunun (DÖDS) uygulanması (Ek-3)

Araştırmada, öğretmen görüşmesiyle uygun olmayan davranışa sahip olduğu belirtilen öğrencinin, gerçekten uygun olmayan davranışa sahip olup olmadığına karar vermek, uygun olmayan davranışlarını tanımlamak ve işlevini belirleyebilmek amacıyla ön uygulaması yapılan doğrudan gözlem kayıt formu kullanılmıştır.

Fertur İ.O, Fatih İ.O ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda sınıfta uygun davranış göstermeyen öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ön uygulamada yapıldığı gibi ders saatinden önce sınıfa gidilerek video kameranın uygun yere yerleştirilmiştir. Sınıf içinde tüm öğrencilerin, gözlenen öğrencinin ve öğretmenin davranışları kayıt edilmiştir. Uygulama öncesinde, öğrencilerin ve öğretmenin kameraya alışmasını sağlamak için, araştırma verileri toplanmadan önce de video kamera ile sınıf ortamında kayıt alınmıştır. Böylece sınıf ortamındaki davranışlar olağan olması için fırsat hazırlanmıştır. Yapılan video kayıtlarından, doğrudan gözlem kayıt formu kullanılarak, bu sınıflarda uygun olmayan davranışa sahip öğrenciler belirlenmiştir. Bu öğrencilerin uygun olmayan davranışları tanımlanmıştır. DÖDS formunda uygulama kapsamına alınan öğrencinin kimlik bilgilerinin yer aldığı bölümde, öğrencinin adı-soyadı, gözlemcinin adı-soyadı, gözlemin yapıldığı tarih ve saat sütunları doldurulmuştur. Video kamera ile alınan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak ders görüntüleri DÖDS formuna göre izlenmiş ve davranışın öncesinde olan olaylar, davranış ve davranıştan hemen sonra olan olaylar davranışın olduğu süre ile birlikte yazılarak araştırmacının kendisi tarafından doldurulmuştur.

2.6.15. Sosyal geçerlilik belirleme formu (Ek-4)

Sosyal geçerlilik, uygulanan programın niteliksel boyutlarıyla ilgilidir. Uygulanan davranış değişikliği programının ya da işlem sürecinin önemi ve sosyal kabul edilebilirliğinin incelenmesidir (Kırcaali İftar ve Tekin, 1997). Araştırmada, öğretmenlerin ödülleri artırmada ders planına yerleştirilmiş övgü sözcüklerinin uygunluğunu ve elde edilen bulgularla öğretmen görüşlerinin paralel olup olmadığını değerlendirmek amacıyla, sınıf öğretmenine yönelik olarak hazırlanan sosyal geçerlilik belirleme formu on iki sorudan oluşmaktadır. Bunların beş tanesi “çok uygun, uygun, uygun değil, kesinlikle uygun değil”, yedi tanesi ise açık uçlu sorudur.

2.6.16. Sosyal geçerlilik belirleme formunun ön uygulaması (Ek-4)

Sosyal geçerlilik belirleme formu geliştirilirken, daha önce yapılan araştırmalarda kullanılan formlar incelenmiştir. Daha sonra, bu araştırmada kullanılan süreç dikkate alınarak, artırmak istenilen ödüllendirme davranışının önemini ve ödüllendirme davranışını artırmak için kullanılan planların işlevsel olup olmadığını ve elde edilen bulguların uygunluğunu ölçmeye hizmet edecek şekilde sorular oluşturulmuştur. Ayrıca, yapılacak olası çalışmalara yönelik öğretmenlerin önerilerini almaya yönelik sorulara da yer verilmiştir. Form ön uygulama amacıyla, Kükürtlü Ticaret Sanayi İ.O.'nda ön uygulamaların yapıldığı öğretmene uygulanmış ve maddeleri geliştirilmiştir. Öğretmenin yanıtlarından soruların anlaşılır olduğu saptanmıştır. Araştırmacı tarafından, formu dolduranın adı soyadı bölümüne öğretmenin ismi yazılarak öğretmene verilmiş ve öğretmenden formu doldurması istenmiştir. Öğretmene sorulan soruların bu araştırmada kullanılan süreç dikkate alınarak, artırılmak istenilen ödüllendirme davranışının önemine ve ödüllendirme davranışını artırmak için kullanılan planların işlevsel olup olmadığına hizmet edip etmediği sorulmuştur. Ayrıca, yapılacak olası çalışmalara yönelik önerilerini almaya yönelik cevaplara da formda yer vermesinin beklendiği söylenmiştir. Öğretmen formu kendisi doldurduktan sonra formu teslim etmiştir. Ön uygulamada elde edilen bu sonuçla, sosyal geçerlilik belirleme formunun, yukarıdaki amaçlar için kullanılabileceği görülmüştür.

2.6.17. Sosyal geçerlilik belirleme formunun uygulaması (Ek-4)

Ön uygulaması yapılan sosyal geçerlilik belirleme formu, araştırmacı tarafından araştırmanın süreklilik verilerinin toplanmasının ardından Fertur İ.O, Fatih İ.O ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda işlem süreçlerinin uygulandığı öğretmenlere verilmiş ve doldurmaları istenmiştir. Sosyal geçerlilik belirleme formu uygulamanın son aşaması olan, süreklilik verilerinin toplanmasının ardından öğretmene uygulanmıştır.

2.6.18. Kısmi aralık kayıt formu (Ek-5)

Davranışların tepkileri sürekli ve sayılabilir olduğunda, kısmi aralık kaydı kullanılır (Özyürek, 1996; Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997). Belirlenmiş zaman aralığı içinde davranışın bir tek örneğinin oluşması, puanlanması için yeterlidir. Gülümseme, yanındakiyle konuşma, bir dizi küfür etme gibi çok sık oluşan davranışların kaydedilmesinde kullanılır (Özyürek, 2001). Kısmi aralık kayıt formunda gözlem süresi, tepkilerin oluş sürelerini dikkate alarak zaman aralıklarına bölünür. Zaman

aralıkları “10-15 saniye” “en fazla 30 saniye” olmalıdır (Cooper ve diğ., 1987; Alberto ve Troutman, 1990; Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997). Bu araştırmada, ders dışı etkinlikte bulunma davranışı pek çok sayılabilir ve sürekli tepkiyi içeriyor olması, belirlenmiş zaman aralığı içinde bir tek örneği ve sıklıklarının fazla olan tepkilerin kayıt edilmesi için kısmi aralık kaydı kullanılmıştır.

Kaynaklar ve araştırmalarda kullanılan kayıt formları incelenerek form geliştirilmiş ve ön uygulamadaki uygun olmayan davranışların tepkileri aşağı yukarı 10 saniye sürmesinden dolayı aralık süresi on saniye seçilmiştir. Kısmi Aralık Kayıt Formu sınıf ortamında yapılan kamera kayıtlarından, uygun olmayan davranışlarının oluşum düzeyini belirlemek için kullanılmıştır. Bu form, gözlenenin adı-soyadı, gözlemcinin adı-soyadı, tarih, gözlem saati, hedef davranışın tanımı, kısaltmalar ve hedef davranışın oluşup oluşmadığının işaretleneceği bir dakikanın onar saniyeye bölüdüğü kutucukların olduğu bölümlerden oluşmaktadır.

2.6.19. Kısmi aralık kayıt formunun ön uygulaması (Ek-5)

Kısmi Aralık Kayıt Formu'nun, sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin sınıf ortamında yapılan kamera kayıtlarından, öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışının süresinin ölçülüp ölçülemeyeceğini ortaya çıkarabilmek amacıyla, Kükürtlü Ticaret Sanayi İ.Ö.O'ndaki öğrenci tepkilerini ölçmek, uygulamadaki kullanılabilirliğini anlamak ve son halini vermek için ön uygulamasına yer verilmiştir. Kısmi aralık kaydı; sınıfta uygun olmayan öğrenci davranışlarının düzeyini belirlemek için video kamera kaydındaki görüntülerdeki tepkiler 10 sn lik aralıklara işaretlenmiştir. Ön uygulamada sırasında elde edilen bu sonuçla, kısmi aralık kayıt formunun yukarıdaki amaç için kullanılabileceği izlenimi edinilmiştir. Ayrıca kısmi aralık kayıt formu, ön uygulamada edinilen izlenimle, kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla yeniden şekillendirilmiştir. Kısmi aralık kayıt formlarında yaygın olarak kullanılan, bir dakikanın onar saniyeye bölüdüğü kutucuklar üzerine 10 – 20 – 30 – 40 – 50 – 60 saniye yazmak yerine, 0-10, 11-20, 21-30, 31-40, 41-50, 51-60 saniye yazma ve dakika kısmına da 1'inci dakika yazmak yerine 0-1'inci dakika yazma yoluna gidilmiştir.

Kısmi aralık kayıt formu, öğrencinin uygun olmayan davranışlarının yüzdesinin belirlenebilmesi için başlama düzeyi, yoklama ve genelleme verileri toplanırken, uygulama aşamasında ve süreklilik verilerinin toplandığı aşamalarda kullanılmıştır.

Ön uygulama esnasında, kısmi aralık kayıt formunda, gözlenenin adı-soyadı, gözlemcinin adı-soyadı, gözlem tarihi, gözlem süresi bölümleri doldurulmuştur. Daha sonra, kamera aracılığı ile kayıt edilen her bir güne ait görüntüler bilgisayar aracılığı ile izlenirken, gözlenen öğrencinin uygun olmayan davranışı olduğu anda ekrandaki saate bakılmış ve formda aynı dakikadaki aynı saniye aralığına, öğrenci davranışı için artı işareti koyularak veriler kaydedilmiştir. Daha sonra, kısmi aralık kayıt formunda, öğretmenin sınıfa girmesinden dersi bitirmesine kadar olan aralık sayısı sayılarak, toplam aralık sayısı belirlenmiştir. Aynı şekilde, öğrencinin kısmi aralık kayıt formunda artı işareti verilerek işaretlenen uygun olmayan davranışlar sergilediği aralık sayısı sayılarak, davranışın olduğu aralık sayısı belirlenmiştir. Öğrencinin hedef davranış oluşum yüzdesi; gözlem süresi boyunca oluşan davranışın olduğu aralık sayısının yüzle çarpılarak, toplam aralık sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır.

$$\text{Hedef Davranış Oluşum Yüzdesi} = \frac{\text{Davranışın Oluştığı Aralık Sayısı} \times 100}{\text{Toplam Aralık Sayısı}}$$

2.6.20. Kısmi aralık kayıt formunun uygulaması (Ek-5)

Ön uygulaması Kükürtlü Ticaret Sanayi İ.Ö.O'nda yapılan ve araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılabileceği tespit edilen form Fertur İ.O, Fatih İ.O ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda belirlenen öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının başlama düzeyi, yoklama ve genelleme evreleri sırasında, uygulama aşamasında ve süreklilik verilerinin toplandığı aşamalarda kullanılmıştır. Ön uygulama da olduğu gibi, kısmi aralık kayıt formunda, kamera aracılığı ile kayıt edilen her bir güne ait görüntüler bilgisayar ekranında izlenirken, öğrencinin uygun olmayan davranışı olduğu anda ekrandaki saate bakılmış ve 10 sn lik sürede davranış varsa (+) yoksa (-) işareti konulmuştur. Daha sonra, öğretmenlerin sınıfa girmesinden ders bitimine kadar olan sürede gözlenen öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarının tepkilerinin yer aldığı aralık sayısı sayılarak, toplam aralık sayısına bölünerek sınıfta uygun olmayan davranışın oluşum yüzdesi belirlenmiştir. Sonunda da, öğrencinin hedef davranış oluşum yüzdesi; gözlem süresi boyunca oluşan davranışın olduğu aralık sayısının yüzle çarpılarak, toplam aralık sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır.

2.6.21. Olay kaydı formu (Ek-6)

Olay kaydı başlangıcı ve bitişi belli olan, birbirlerinden ayrılan ve açıkça tanımlanabilen, sayılabilen tepkileri olan davranışların doğrudan gözlenerek kayıt edilmesi için uygundur (Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997; Özyürek, 1996). Olay Kaydı belli bir davranışın tepkileri, belli bir zaman aralığında sayılarak davranışın kaç kez olduğu bulunur. Bu araştırmada öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının tepkileri olan övgü sözcükleri sayılabilir nitelikte davranışlar olmaları nedeniyle olay kayıt formu kullanılmıştır. Bu form üzerinde sınıf öğretmenlerinin kullandıkları övgü sözcükleri çetele tutularak kayıt edilmiştir. Olay kaydı formu; öğretmenlerin, öğrencilerin sınıfa uygun olan davranışlarını ödüllendirme davranışlarının tepkileri olan övgü sözcüklerinin dakikadaki oluşum sayısının kayıt edilmesi amacıyla kullanılmıştır.

Bu form; öğretmenin adı soyadı (Gözlenen), gözlemcinin adı (Gözlenen), gözlem tarihi, gözlemin yapıldığı saat, hedef davranışın tanımı, hedef davranışların sayısının işaretlenebileceği kutucukların olduğu bölümlerden oluşmaktadır.

2.6.22. Olay kaydı formunun ön uygulaması (Ek-6)

Olay Kaydı Formu, ön uygulamanın yapıldığı Kükürtlü Ticaret Sanayi İ.Ö.O'nda uygulaması yapılmış ve geliştirilmiştir. Olay kaydı formu; ön uygulamada gözlenen öğretmenin ödüllendirme davranışlarının başlama düzeyi verilerinin toplanmasında ve ödüllendirme ipuçlarıyla ödüllendirmelerinin ardından uygulama sonrası öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarına ilişkin veri toplama süreçlerinde, genelleme ve süreklilik verilerinin toplanmasında kullanılmıştır. Ön uygulaması yapılan formun araştırmanın amacına ve öğretmen ödüllendirmelerinin tespit edilmesinde uygunluğu belirlenmiş araştırmada kullanılmıştır.

Formda kimlik bilgilerine ilişkin bölümler doldurulmuştur. Görüntüler izlenirken ön uygulama öğretmenin ödüllendirme davranışı gözlendiğinde ödüllendirme davranışları ödüllendirme sütununa çentik atılmıştır. Dakikadaki oluşum sayısı süresi görüntüleri izlenerek bu şekilde ödüllendirme davranışları kayıt edilmiştir. Hedef davranışların dakikadaki oluşum sıklığını bulmak için ise; dakikadaki oluşum sayısının süresi boyunca oluşan hedef davranışların sayısı toplanmış ve dakika sayısına bölünerek hedef davranışın dakikadaki oluşum sıklığı belirlenmiş ve yüzle çarpılarak yüzde değeri hesaplanmıştır. Formdaki ilgili bölüme sonuç yazılmıştır.

Hedef Davranışın Oluşum Yüzdesi = $\frac{\text{Tepki Sayısı}}{20} \times 100$

20 Dakika

2.6.23. Olay kaydı formunun uygulaması (Ek-6)

Olay kaydı formu; ön uygulamasının ardından araştırmacının her aşamasında yer alan Fertur İ.O, Fatih İ.O ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda gözlenen öğretmenlerin, ödüllendirme davranışlarının ve ödüllendirme ipuçlarıyla ödüllendirmelerinin dakikadaki oluşum sayısının kayıt edilmesi amacıyla, her üç öğretmenin de ödüllendirme davranışlarının başlama düzeyi verilerinin toplanmasında ve ödüllendirme ipuçlarıyla ödüllendirmelerinin ardından uygulama sonrası öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarına ilişkin veri toplama süreçlerinde, genelleme ve süreklilik verilerinin toplanmasında kullanılmıştır.

Formda öğretmenlerin kimlik bilgilerine ilişkin bölümler doldurulduktan sonra video kayıtları bilgisayar ekranında izlenirken öğretmen övgü sözcüklerinin eklendiği planda yer alan dersi anlatırken uygulama öğretmenlerinin kullandığı övgü sözcükleri duyulunca ödüllendirme davranışları, ödüllendirme sütununa çentik atılmıştır. Dakikadaki oluşum sayısı süresi görüntüleri izlenerek bu şekilde ödüllendirme davranışları kayıt edildikten sonra hedef davranışların dakikadaki oluşum sıklığını bulmak için ise; dakikadaki oluşum sayısının süresi boyunca oluşan hedef davranışların sayısı toplanmış ve dakika sayısına bölünerek hedef davranışın dakikadaki oluşum sıklığı belirlenmiş ve yüzle çarpılarak yüzde değeri hesaplanmıştır.

2.7. Gözlemciler arası güvenilirliği belirleme

Araştırmada ölçülen davranışlar, öğrencilerin ders dışı etkinlikte bulunma davranışları ile öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarıdır. Bu davranışlar için ayrı ayrı gözlemciler arası güvenilirlik belirlenmiştir.

Araştırmada toplanan verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, video kayıtlarındaki öğretmen ve öğrenciler iki gözlemci tarafından izlenmiştir. Birinci gözlemci, araştırmacının kendisidir ve uygulama sürecinin her evresinde yer alan öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarına ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarına ilişkin kayıtların tamamını formlara işlemiştir. Daha sonra ikinci gözlemci, her bir öğrenci ve öğretmen için, uygulama sürecinin her evresinde yer alan ve yansız atamayla belirlenen oturumların %20'sinde kayıt toplamıştır.

Araştırmada olay kayıt formu ile tutulan öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının, gözlemciler arası güvenilirlik katsayılarını hesaplamak için; gözlemcilerin elde ettiği değerlerden küçük sayı, büyük sayıya bölünmüş, yüz ile çarpılmış ve güvenilirlik katsayısı bulunmuştur.

Küçük sayı X 100 = Gözlemciler Arası Güvenirlik Katsayısı

Büyük Sayı

Kısmi aralık kayıt formu ile kaydedilen öğrencilerin uygun olmayan davranışlarının, gözlemciler arası güvenilirlik katsayılarının hesaplanmasında; uygun olmayan tepkilerinin gözlenmesinde görüş birliği, görüş birliği olan ile görüş ayrılığı olanların sayısı toplamına bölünmüş, yüz ile çarpılmış ve güvenilirlik katsayısı bulunmuştur. Görüş birliği, her iki gözlemcinin uygun olmayan davranışın tepkilerini gözlemesi ve kaydetmesidir. Görüş ayrılığı ise, her iki gözlemcinin uygun olmayan davranışın tepkilerini farklı değerlendirmeleri, bir başka deyişle deneğin yanıtını bir gözlemci doğru kabul ederken diğerinin yanlış kabul etmesidir. Güvenirlik hesaplamalarında % 80 gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı kabul edilebilir, % 90 ve üstü ideal güvenilirlik katsayısı olarak kabul edilmektedir (Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997).

Görüş Birliği X 100 = Gözlemciler Arası Güvenirlik Katsayısı

(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)

Araştırmada, birinci öğrencinin uygun olmayan davranışının gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı % 97, ikinci öğrencinin uygun olmayan davranışının gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı % 93, üçüncü öğrencinin uygun olmayan davranışının gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı ise % 90 olarak belirlenmiştir. Birinci öğretmenin ödüllendirme davranışının gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı % 98, ikinci öğretmenin ödüllendirme davranışının gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı % 93, üçüncü öğretmenin ödüllendirme davranışının gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı % 90 dır.

2.8. Deney Süreci

Bu bölümde, ders planlarına eklenmiş övgü sözcükleri niteliğindeki ipuçlarının ders planlarına eklenmeleri ve övgü sözcüklerinin öğrencinin sınıfa uygun davranışlarından sonra öğretmenlere kazandırmak için yapılmış uygulama süreçlerinin

geliştirilmesi, ön uygulaması ve uygulanmasına yer verilmiştir. Uygulama sürecini geliştirmek için iki ön uygulama yapılmıştır. Sınıfta davranış problemleri gösteren öğrencileri olan öğretmenler yardım istemiştir. Araştırmacı gönüllü olmuş ve ilk olarak öğretmenle görüşme yapmıştır. Kamera kaydıyla doğrudan öğrenciler ve davranışları ve öğretmenin davranışları gözlenmiştir. Buna göre öğretmene uygun olmayan davranış gösteren öğrencinin davranışlarını uyararak, bir bakıma ilgilenererek artırdığı fark edilmiştir. Öğretmenin eleştiri tuzağı olarak belirlenen tuzağa düştüğü düşünülmüştür. Tuzaktan kurtulmak için öğretmen ödülleri artırmada yararlanılan ipuçlarından yararlanılması düşünülmüştür. Ayrıca öğretmen ödülleri artırdığında öğrencinin uygun olmayan davranışlarının azalacağı ön görülmüştür.

2.8.1. Uygulama sürecinin geliştirilmesi

Araştırmada öğretmen ödüllendirmelerini artırma sürecini geliştirmek için önce öğretmene ipucu ve dönüt vererek ödülleri artırmanın mümkün olup olmadığını ve ödülleri artırmanın sınıfta uygun davranış göstermeyen öğrenci davranışları üzerinde işe yarayıp yaramadığını test etmek, kamerayla kayıt etmenin mümkün olup olmadığını ve kamera doğrudan gözlem kayıtlarının nasıl işleneceğini öğrenmek amacıyla Özel 3 Mart İ.O'da ön uygulama yapılmıştır. Bu okulun ikinci sınıfında, araştırmaya katılmada gönüllü olan öğretmenle yapılan görüşme sonrasında, sınıfa uygun olmayan davranışlar sergileyen öğrencinin gerçekten uygun olmayan davranışlar gösterip göstermediği ve öğretmenin ödüllendirmelerini artırmaya ipucu verebilmek için öğretmenin dersi gözlenmiş ve video kayıtlarından sonra öğretmen ile görüşülmüştür.

Öğretmenlerin sınıf içinde uygun davranışlara kullandıkları ödüllendirmeleri artırmak için, uygun olmayan davranışların tespiti ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmek için kullandıkları yöntemlerin ve öğretmenlerin uygulama becerilerinin tespiti amacıyla yapılan video kayıtları ile öğretmenlerin konu ile ilgili performansları kabaca belirlenmiştir. Alınan kayıtlar daha sonra doğrudan gözlem kayıt formuna dökülmüş ve öğretmen ödüllendirmeleri ile sınıfta uygun olmayan davranışlar tespit edilmiştir. Sınıfta uygun olmayan davranışları azaltmak ve uygun davranışları artırmak için, uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin hedef davranışın tepkilerinden tanımı yapılmış, sınıfa uygun davranış gösteren öğrencilerin davranışları belirlenmiştir. Yapılan gözlemlerle de, öğretmenin uygulama öncesi ödüllendirme davranışı tepkilerinden

tanımı, davranışın oluşumuyla ilgili durum ve etmenler ve uygulamada kullanılacak ödüllendirmeler niteliğindeki onay dönütleri belirlenmiştir.

Özel 3 Mart İ.O'nda hayat bilgisi dersinin işlenişi ve öğretmenin uygulaması dikkate alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan bir ders saatindeki ödüllendirmeleri artırmak için övgü sözcüklerinin yer aldığı ipucu kâğıdı, sınıf öğretmeninin sınıfta kullandığı ödül sayısını artırmak ve sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrencinin uygun olmayan davranışlarını azaltmak amacıyla hazırlanarak öğretmene tanıtılmış ve uygulaması istenmiştir. Uygulama sonrasında öğretmenin ödüllendirmelerine dönüt verilmiştir. Daha sonra video kamera ile yapılan kayıtlardan görüntülerin görülebildiği ve seslerin duyulabildiği anlaşıldığından doğrudan gözlem kayıt formu geliştirilmiş ve kameranın sınıfa nasıl yerleştirileceği belirlenmiştir.

Araştırmada, Özel 3 Mart İ.O'nda yapılan uygulama sonrasında genel olarak uygulamanın planlanması, plan hazırlama ve uygulanmasına yönelik olarak izlenimler elde edilmiştir. Tüm bu izlenimlere dayalı olarak ödüllendirme ipuçlarıyla, öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmalarının ödüllendirilmesinin, öğretmen ödüllerini artırmada ve artan ödüllerin ilköğretim birinci kademesine devam eden, sınıfta uygun davranış göstermeyen öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini belirlemeye yönelik hazırlanan plan geliştirilmiştir. Sürece son halini vermek için seçilen okullardan birinde sürecin ön uygulaması yapılmıştır.

2.8.2. Ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırmaya yönelik sürecin ön uygulaması

Araştırmada, öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için övgü sözcüklerinin ödüllendirme ipuçlarıyla, öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmalarının ödüllendirilmesinin, öğretmen ödüllerini artırmada ve artan ödüllerin ilköğretim birinci kademesine devam eden, sınıfta uygun davranış göstermeyen öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini belirlemeye yönelik hazırlanan plan geliştirilmiştir.

Bu planı geliştirebilmek amacıyla, öncelikle eleştiri tuzağı ve bundan kurtulmak için gerekli olan ödüllendirmeleri artırma işlem süreçleri, öğretmenler için oluşturulan ödüllendirmeleri artırmaya yönelik kaynaklar, sosyal ödüller ve ders planı geliştirme süreçlerinin yer aldığı kaynaklar gözden geçirilmiştir.

Övgü sözcüklerinin yer aldığı ders planında sınıfta uygun davranış gösteren öğrencinin davranışını ödüllendirmenin hatırlatıcısı olarak ipuçları kullanılmıştır. Hayat bilgisi ders planı sınıfta uygulanmadan önce, plan öğretmenle birlikte incelenmiştir. Plan üzerinde öğretmenin sınıfta uygun olmayan davranışı gördüğünde, öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmeleri için ödüllendirme ipuçlarına yer verilmiştir. Örneğin, sınıfta öğretmenden; öğrencilerden birinin söz almak için parmağını kaldırması gerekirken, ayakta ve “öğretmenim” diye bağırdığını gören öğretmenin, o sırada, sırasında oturan ve söz almak için parmağını kaldıran Ömer’e “Ömer sırasında oturarak ne de güzel parmağını kaldırarak söz istiyor” demesi istenmiştir. Öğrencinin ayakta ve “öğretmenim” diye bağırarak söz istemesi, sırasında oturan ve parmağını kaldırarak söz isteyen öğrenciye ödüllendirmeyi hatırlatmış olur. Öğretmen sırasında oturarak parmak kaldırıp söz isteyen öğrenciyi ödüllendirildiğinde diğer çocuğu uyarmak mümkün olmadığı gibi öğrencinin sırasına oturarak parmağını kaldırarak söz istemesi de hatırlatılmış olur. Diğer öğrencinin de sırasına oturarak parmak kaldırıp söz istemesi olasıdır. Bu durumda yine öğretmenden, uygun davranmayan, uygun olmayan davranış gösteren çocuğu da dâhil ederek “Ömer, Melih, Ramazan da sıralarında çok güzel parmak kaldırarak söz istiyorlar” diyerek diğer öğrencilerin de ödüllendirilmesi sağlanmıştır.

İpucu kâğıdı ile sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrenciyi gören öğretmen, uygun davranışı ödüllendirdiğinde uygun olmayan davranıştan dikkatini anında geri çekmektedir. Ayrıca, uygun davranmayan çocuğa ne yapması gerektiğine ilişkin olumlu ipuçları verilmiştir. Doğal olarak, öğretmen öğrencilerden birini ödüllendirirken diğerini eleştiremediğinden ödüllere daha çok yer vererek eleştirilerini azaltmıştır.

Öğretmenlerin, ödüllendirmelerindeki artışların oluştuğunun kanıtını görmeleri, yapmış oldukları ödüllendirme davranışlarının etkili ödüllendirmesi olmaktadır. Hayat bilgisi dersinden sonra öğretmenle sınıf içinde öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmelerini ödüllendirmek, öğretmenlerin yaptıklarını daha çok yapmalarına ipucu olabilmektedir.

Hayat bilgisi dersindeki uygulamadan sonra öğretmene “Ömer söz istemek için ayakta “öğretmenim” diye bağırdığında, söz almak için sırasında oturarak parmak kaldıran Ali’ye söz almak için parmağını çok güzel kaldırdığını görüyorum. Aferin sana

hadi söyle bakalım diyerek çok güzel ödüllendirdiniz.” gibi uygulamada sınıfta uygun davranışlara kullandığı ödüllendirmeleri ödüllendirmeye yönelik dönütler verilmiştir.

Öğretmen ödüllendirmelerini artırmak ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmak için, ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerinin artırılmasına yönelik hazırlanan ipucu planının eksiklikleri var ise tespit edebilmek, planın uygulanması sırasında karşılaşılabilecek uygun olmayan problemlerin neler olabileceğini belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla ön uygulamaya yer verilmiştir. Araştırmanın ön uygulaması Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.Ö.O’da ikinci sınıf düzeyinde bir öğretmen ve bu öğretmenin sınıfta uygun davranış göstermediğini belirttiği ve gözlemlerle de tespit edilen bir kız öğrenci ile yapılmıştır.

Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.Ö.O’da yapılan ön uygulama çalışmasında uygulamaya başlamadan önce öğretim sürecinin planlanabilmesi için öncelikle müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmen ile Öğretmen Belirleme Görüşme Formu ve belirlenen öğretmenle Öğretmen Görüşme Formu yapılmış, video kayıtları ile de belirlenen öğrencilerin gerçekten uygun olmayan davranış gösterip göstermediği tespit edilmiş, belirlenen uygun olmayan davranış ve öğretmen ödüllendirmeleri tanımlanmıştır. Öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmaya ve uygun olmayan davranışları azaltmaya hizmet edecek işlem sürecini öğretmene kazandıracak şekilde öğretim süreci planlanmıştır.

Kükürtlü Ticaret ve Sanayi İ.Ö.O’da, hayat bilgisi dersinde ön uygulama sırasında, ders saati boyunca, önceden araştırmacının sınıf ortamına yerleştirdiği kamera aracılığıyla kayıt yapılmıştır. Her gün hayat bilgisi dersinin tamamlanmasının ardından, sınıf ortamındaki kamera araştırmacı tarafından alınarak, kameranın belleğindeki kayıt bilgisayar ortamına aktarılmış ve öğretmenin ödüllendirme davranışları ile öğrencilerin uygun olmayan davranışları doğrudan gözlem kayıt formuna işlenmiştir.

Plan hazırlanırken, öğretmenlerin ders işleyiş özellikleri olarak; öğretmenin konu anlatımında yeğlediği yöntemler, öğrencilere soru sorma, yönerge verme, öğrencileri pekiştirmek için kullandığı dil gibi özellikler ve öğrenci etkinlik kitabında yer alan etkinlikleri nasıl yaptırdığı dikkate alınmıştır. Öğretmen ödüllendirme ipuçları planında, uygulama öncesinde araştırmacı tarafından, yukarıdaki öğeler dikkate alınarak, uygulamanın yapıldığı her bir hayat bilgisi dersinde kullanılacak; ödül, o günkü derste yapılacak etkinliklere yönelik yönergeler, öğrenci uygun davranışlar

sergilediğinde, öğrenciye verilecek ödüller ve öğrenci uygun olmayan davranışlar sergilediğinde, uygun davranışlar sergileyen başka bir öğrenciye verilecek ödül ifadelerini içerecek şekilde yazılı bir doküman haline getirilmiştir.

Hayat bilgisi dersinde, önceden öğretmene verilen ve üzerinde konuşulan ödüllendirme ipuçlarının yer aldığı yazılı doküman halindeki ders planında sınıfta öğretmenden; öğrencilerden birinin söz almak için parmağını kaldırması gerekirken, ayakta ve öğretmenim diye bağırdığını gören öğretmenin, o sırada, sırasında oturan ve söz almak için parmağını kaldıran Ömer'e "Ömer sırasında oturarak ne de güzel parmağını kaldırarak söz istiyor" demesi istenmiştir. Hayat bilgisi dersinde, önceden öğretmene verilen ve üzerinde konuşulan ders planı video kayıtları, araştırmacı tarafından ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmenin ödüllendirmelerini artırması, öğretmenin öğrencinin uygun davranış sergilediği her bir durumda öğrenciyi ödüllendirmesi; öğrencinin uygun davranış sergilemediği her bir durumda, uygun davranış sergileyen başka bir öğrenciyi ödüllendirmesinin kayıtlardan belirlenmesi ve öğretmenin kullandığı ödüllerin ödüllendirilmesi olarak incelenmiştir.

Aynı gün, dersten sonra, araştırmacı, öğretmene yapmış olduğu uygulamaya ilişkin dönüt vermiştir. Dönüt verme, öğretmenin ödüllendirmelerini ödüllendirme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Örneğin:

- Derste, Ömer'in sırasında oturmadığı ve sırasının dışında ayakta durduğunu gördüğünüzde yerinde uygun davranış gösteren öğrenciye "yerinde arkana yaslı, ellerin dizlerinin ya da masanın üstünde olacak şekilde oturduğunu görüyorum Çok İyi, Aferin sana." şeklindeki ödüllendirerek başlamanız çok iyi".

- Ömer'in sırasında oturarak arkadaşlarını dinleme davranışını hemen fark ediyorsunuz ve "Ömer, Bravo ellerin dizlerinin üzerinde, arkadaşını sessizce dinliyorsun." diyerek, Ömer'i ne yaptığını söyleyerek ödüllendiriyorsunuz. Bunu yapabilmemiz, bu işi başarabileceğinizin kesin kanıtı.

Araştırmanın ön uygulama süreci, öğretmen ödüllendirme davranışlarındaki artış ve öğrencilerin uygun olmayan davranışlarındaki azalmadan dolayı, sınıf öğretmenlerine uygulanabilirliğiyle ilgili olumlu izlenimler edinilmiştir. Ön uygulama sonucunda, uygulama süresinin beş-on günlük bir süre olduğu izlenimi edinilmiştir. Ön uygulama çalışmasının arzu edilen biçimde gitmesi araştırmacının böyle bir çalışmayı yürütebileceğine ilişkin olarak güven kazanmasına yol açmıştır.

Ayrıca yapılan ön uygulama süreciyle, eğitim ortamına yerleştirilebilecek kameranın özelliklerine, ne şekilde yerleştirilmesi gerektiğine, bilgisayarda bulunması gereken donanım özelliklerine, sistematik veri toplama öncesinde, öğrencilerin ortamdaki kameraya alışmaları için gereken süreye ilişkin izlenimler edinilmiş ve araştırma uygulaması bu izlenimlere dayalı olarak desenlenmeye çalışılmıştır.

2.8.3.Ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırmaya yönelik sürecin uygulaması

Fertur İ.O, Fatih İ.O. ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda uygulamaya başlamadan önce görüşme günleri ile ilgili müdür/müdür yardımcısı ya da rehber öğretmen ve öğretmenlerden randevu alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan okullarda ilköğretim birinci kademe dersleri öğleden sonraları olduğu için araştırmalar ilgili okullarda öğleden sonra yapılmıştır. Randevu verilen günlerde okula gidilerek öğretmen tespiti için müdür/müdür yardımcısı veya rehber öğretmenlerle görüşülmüş ve bu doğrultuda sınıfında uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin olduğu sınıf ve öğretmenleri tespit edilmiştir. Tespit edilen öğretmenlerle de ses kaydı alınarak görüşülerek, bu öğrencilerin gerçekten sınıfta uygun olmayan davranışa sahip olup olmadığı, öğretmenlerin bu davranışlarla nasıl baş ettiği ve böyle bir çalışmada gönüllü olup olmak istemediği görüşme formu ile belirlenmiştir. Sınıf içinde yapılan gözlem sonucunda da görüşülen üç farklı okuldaki bu öğrenci ve öğretmenlerle uygulama yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmada öncelikle, öğretim sürecinin planlanabilmesi için uygun olmayan davranışların varlığı belirlenmiş, belirlenen uygun olmayan davranış tanımlanmıştır. Öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmaya hizmet edecek işlem sürecini öğretmene kazandıracak şekilde ve kabaca belirlenen öğretmen ödüllendirmeleri de tespit edildikten ve ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırma işlem süreci planlanmıştır.

Fertur İ.O, Fatih İ.O. ve Doktor Necla Yazıcıoğlu İ.O'nda, öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için ödüllendirme ipuçlarıyla hazırlanan planlar, hayat bilgisi dersinde öğretmen tarafından uygulanmıştır. Uygulama sırasında, ders saati boyunca, önceden araştırmacının sınıf ortamına yerleştiği kamera aracılığıyla kayıt yapılmıştır. Her gün hayat bilgisi dersinin tamamlanmasının ardından, sınıf ortamındaki kamera araştırmacı tarafından alınarak, kameranın belleğindeki kayıt bilgisayar

ortamına aktarılmış ve öğretmenin ödüllendirme davranışları ile öğrencilerin uygun olmayan davranışları anektod kayıt formuna işlenmiştir.

Ön uygulamada olduğu gibi uygulamada da, hayat bilgisi dersinde, önceden öğretmene verilen ve üzerinde konuşulan ödüllendirme ipuçlarından oluşan ders planının, öğretmen tarafından doğru şekilde uygulanıp uygulanmadığını belirlemek amacıyla yapılan kayıt, araştırmacı tarafından öğretmenlerin ipucuyla ödüllendirmeleri artırmaları dikkate alınarak analiz edilmiştir. Aynı gün, dersten sonra, yine araştırmacı, öğretmene yapmış olduğu ödüllendirmelere ilişkin dönüt vermiştir. Araştırmanın uygulamasında ön uygulama sürecinde etkili olduğu belirlenen, öğretmenin ödüllendirmelerini ödüllendirme ve öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmelerinin artırılmasının davranışlar üzerindeki etkilerini söyleme şeklinde bir dönüt verme aşaması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada genelleme düzeyinin tespiti için her sınıfta matematik derslerinde de gözlem alınmıştır. Uygulama bittikten sonra belirlenen günlerde de süreklilik verisi elde edilmiş ve çalışmanın sosyal geçerliliğini belirlemek amacıyla oluşturulan formlar öğretmenlerle karşılıklı görüşme ile doldurularak çalışmanın değerlendirilmesi yapılmıştır.

2.9. Uygulama Takvimi

Denekler arası çoklu yoklama desenine göre desenlenen bu araştırmada, başlama düzeyi ve yoklama oturumları, öğrencilerin ders dışı etkinliklerle ilgilenme davranışlarını azaltmak ve öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için yapılan uygun olmayan davranışı, uygun davranışı ödüllendirmenin işareti olarak kullanma ve öğretmen ödülleri pekiştirme yöntemlerinin uygulaması, genelleme ve süreklilik oturumları deney sürecini oluşturmaktadır.

Araştırmanın deney sürecinde yer alan başlama düzeyi ve yoklama oturumları, uygulama, genelleme ve süreklilik oturumlarının verilerinin toplandığı zaman çizelgesi aşağıda yer almaktadır (Tablo-1).

Tablo-1: Başlama Düzeyi, Yoklama, Uygulama, Genelleme ve Süreklilik Oturumları Zaman Çizelgesi

Denekler	Denek	1. Denek	2. Denek	3. Denek	Denekler
04.04.2011	B1	Y		Y	04.04.2011
05.04.2011	B2				05.04.2011
06.04.2011	B ³ _G				06.04.2011
11.04.2011	U	Y		Y	11.04.2011
12.04.2011	U				12.04.2011
13.04.2011	U				13.04.2011
14.04.2011	U				14.04.2011
15.04.2011	U				15.04.2011
18.04.2011	G	B1		Y	18.04.2011
19.04.2011		B2			19.04.2011
20.04.2011		B ³ _G			20.04.2011
25.04.2011		U		Y	25.04.2011
26.04.2011		U			26.04.2011
27.04.2011		U			27.04.2011
28.04.2011		U			28.04.2011
29.04.2011	Sü	U			29.04.2011
02.05.2011	Sü			B1	02.05.2011
03.05.2011	Sü	G		B2	03.05.2011
04.05.2011				B ³ _G	04.05.2011
09.05.2011				U	09.05.2011
10.05.2011				U	10.05.2011
11.05.2011				U	11.05.2011
12.05.2011				U	12.05.2011
13.05.2011		Sü		U	13.05.2011
16.05.2011		Sü			16.05.2011
17.05.2011		Sü		G	17.05.2011
27.05.2011				Sü	27.05.2011
30.05.2011				Sü	30.05.2011
31.05.2011				Sü	31.05.2011

B: Başlama Düzeyi**Y:** Yoklama**U:** Uygulama**G:** Genelleme**Sü:** Süreklilik (İzleme)

2.10.Verilerin Toplanması

2.10.1.Başlama düzeyi verilerini toplama

Araştırmanın başlama düzeyi evresinde, biri öğretmenlerin ödüllendirme davranışı ve diğeri öğrencilerin sınıf içinde uygun olmayan davranışları olmak üzere iki başlama düzeyi verisi toplanmıştır.

Araştırmanın başlama düzeyi verileri her üç katılımcıda da hayat bilgisi dersinde toplanmıştır. Sınıfa bir kamera yerleştirilmiş ve öğretmenden her zamanki gibi dersini işlemesi istenmiştir. Ders süreci boyunca sınıfta kayıt yapılmış ve sonrasında kamera kayıtlarından öğrencilerin uygun olmayan davranışları ve öğretmenin ödüllendirmeleri kaydedilmiştir. Araştırmanın başlama düzeyinde, denekler arası çoklu yoklama düzeyi deseninin gereği olarak, birinci öğrenci ve öğretmenle başlama düzeyi verileri toplanmaya başlandığında, ikinci ve üçüncü öğrenci ve öğretmenle yoklama oturumlarında kamera kaydı yapılarak, öğrencilerin sınıf içinde uygun olmayan davranışlarıyla öğretmenlerin ödüllendirme davranışları ve ilgili ilk verileri toplanmıştır. İkinci ve üçüncü denekten sürekli başlama düzeyi verisi toplamak yerine alınan bu yoklama verileri ile zaman faktörü kontrol edilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin sınıf içinde uygun olmayan davranışlarının düzeyi, kısmi aralık kayıt formuna kaydedildikten sonra, sınıf içinde uygun olmayan davranışlarının olduğu aralık sayısı, o derste öğretmenin sınıfa girmesinden, dersi sonlandırmasına kadar ki toplam aralık sayısına bölünüp yüz ile çarpılarak, oluşum yüzdesi hesaplanması yoluyla belirlenmiştir.

Öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının düzeyi, olay kaydı formundan yararlanılarak kaydedildikten sonra, öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının sayısı, o derste öğretmenin derse başlamasından, dersi sonlandırmasına kadar oluşan ödüllendirme davranışlarının ayrı ayrı sayılmasıyla hesaplanmıştır.

Birinci öğrenci ve öğretmende üç gün başlama düzeyi verileri alınmıştır. Başlama düzeyi verilerinin kararlılığına, öğrencinin sınıf içinde uygun olmayan davranışının veri noktalarının eğimine bakılarak karar verilmiştir. Veri noktalarının değişkenliği dikkate alındığında, veri noktalarının en az yüzde sekseninin, yüzde on beşten fazla ortalamadan uzaklaşmaması, verilerin kararlılığını göstermektedir (Tawney ve Gast; 1984). Alberto ve Troutman'ın (1990) belirttiğine göre, verilerin kararlılığına,

verilerin eğim özelliği dikkate alınarak yani artırılmak istenen hedef davranışın, azalma eğilimi gösterip göstermediğine, azaltılmak istenen hedef davranışın ise artma eğilimi gösterip göstermediğine bakılarak karar verilebilmektedir. Bunun için en az üç ardışık verinin azalma ya da artma eğilimi göstermesi gerekmektedir (Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997). Bir başka deyişle, artırılmak istenen hedef davranışta azalma eğilimi görülüyorsa, azaltılmak istenen hedef davranışta ise artma eğilimi görülüyorsa, başlama düzeyi verileri kararlı kabul edilebilmekte ve uygulama evresine geçilebilmektedir (Alberto ve Troutman, 1990).

2.10.2.Uygulama düzeyi verilerini toplama

Denekler arası çoklu yoklama desenine göre desenlenen bu araştırmada, ders planlarına yerleştirilmiş övgü sözcükleriyle öğretmenin ödüllendirmelerini artırılması uygulamayı oluşturmaktadır. Birinci öğrencide başlama düzeyinde öğretmenin kullandığı ödüllendirmeler kararlılık gösterdiği anlaşıldıktan sonra, önceden araştırmacı tarafından öğretmen için geliştirilen ders planının içine yerleştirilmiş övgü sözcüklerinden oluşan plan, beş gün boyunca birinci öğretmene verilmiştir. Her dersten sonra kullandığı övgü sözcüklerine dönüt verilmiş, öğrencilerin davranışlarındaki değişiklikler betimlenmiştir. Övgü sözcükleri öğretmenin davranış dağarcığında olanlardan seçilmiştir. Planda, öğretmenin uygulamanın yapıldığı hayat bilgisi derslerinde kullanacağı ödüllendirme ipuçları yazılı olarak yer almaktadır.

Ödüllendirme ipuçlarının yer aldığı planın öğretmene verileceği ilk günde, öğretmenle araştırmacı okulun rehberlik odasında bir araya gelmiştir. Toplantının başında öğretmene, çalışmanın başlangıcından bu güne kadar, öğrencinin sınıf içinde uygun olmayan davranışının nedenlerinin araştırıldığı ve buna yönelik olarak hayat bilgisi derslerinde uygulanmak üzere ödüllendirme ipuçlarının yer aldığı uygulama planlaması yapıldığı söylenmiştir. Öğrencinin sınıf içinde uygun olmayan davranışını, kendisine ne yapacağı söylenmediği için yaptığı ve bu tür davranışlar sergilediği zaman, bizim onun sınıfa uygun olmayan davranışlarıyla ilgilenmemizden dolayı, bu davranışlarının sürdüğünün belirlendiği söylenilmiştir.

Araştırmacı planda yer alan ipucu ödüllendirmelerini öğretmene tanıtmıştır. Planın öğretmene tanıtılması, planda yer alan her bir öğenin, sınıf ortamında öğretmen

tarafından nasıl kullanılacağına araştırmacı tarafından sözlü örnek durumlar verilerek açıklanmasıyla gerçekleştirilmiştir.

Planın tanıtılmasının ardından, öğretmene ne yapacağıyla ilgili olarak sorusu olup olmadığı sorulmuştur. Daha sonra öğretmenden, uygulamanın yapılacağı beş gün boyunca, her gün 14:00-14:40 saatleri arasında yer alan ikinci ders saatindeki hayat bilgisi dersinde, planda yer alanları uygulaması istenmiştir. Öğretmenden, planı hayat bilgisi dersinde, öğrencinin göremeyeceği, ancak ders sırasında kendisinin görebileceği şekilde öğretmen masasında tutması istenmiştir.

Uygulamanın yapıldığı her bir günde, ödüllendirme ipuçlarının yer aldığı hayat bilgisi ders planı dersten önce öğretmene verilmiş, plan üzerinde konuşulmuş ve öğretmenin sınıfta uygulaması istenmiştir. Ders sonrasında uygulama hakkında yine öğretmenle konuşularak dönüt verilmiştir. Dönüt verme, öğretmenin ödüllendirmelerinin ödüllendirilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Böylece uygulama evresi verilerinin toplanmasına başlanmıştır.

Öğretmenin, ödüllendirme ipuçlarıyla hazırlanan planda yer alan öğeleri, uygulamanın beş günlük süresi boyunca hayat bilgisi dersinde uygulaması sırasında, kırk dakikalık ders saati boyunca, önceden araştırmacının sınıf ortamına yerleştirdiği kamera aracılığıyla kayıt yapılmıştır. Her gün hayat bilgisi dersinin tamamlanmasının ardından, sınıf ortamındaki kamera araştırmacı tarafından alınarak, kameranın belleğindeki kayıt bilgisayar ortamına aktarılmış ve öğrencinin uygun olmayan davranışı kısmi aralık kayıt formuna ve öğretmenin ödüllendirme davranışları olay kaydı formuna işlenmiştir.

Denekler arası çoklu yoklama düzeyi deseninde, bir denekte deney sürecinin tamamlanması ve diğere denekte başlama düzeyi evresi verilerinin toplanmasına geçilebilmesi için ilk durumda uygulama evresinde ölçütün karşılanması ya da uygulama evresi verilerinin kararlılık göstermesi gerekmektedir (Tawney ve Gast; 1984). Bu araştırmada öğretmenin ödüllendirme davranışlarındaki artma ve birinci öğrencinin uygun olmayan davranışlarındaki azalma verilerinin kararlılık göstermesinin ardından ikinci öğretmen ödülleri ve öğrenci davranışlarına ilişkin üç oturum üst üste başlama düzeyi toplanmış ve üçüncü öğretmen ödülleri ve öğrenci davranışlarından da bir oturum yoklama düzeyi verisi toplanmıştır. İkinci öğretmen denegin ödüllendirme

ve öğrenci deneğin uygun olmayan davranışlarına ilişkin başlama düzeyi verilerinin kararlılık göstermesi üzerine bu deneklere, beş gün boyunca ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırma planları uygulanmış ve uygulama evresine ilişkin verileri toplanmaya başlanmıştır.

İkinci öğretmen ödülleri ve öğrenci davranışlarında uygulama evresinde verilerin kararlılık göstermesinin ardından da; üçüncü öğretmen ve öğrenci denekte üç oturum üst üste başlama düzeyi verileri toplanmıştır. Üçüncü öğretmen ödülleri ve öğrenci davranışlarına ilişkin başlama düzeyi verilerinin kararlılık göstermesi üzerine, beş gün boyunca ödüllendirme ipuçlarıyla öğretmen ödüllendirmelerini artırma planları uygulanmış ve uygulama evresine ilişkin verileri toplanmaya başlanmıştır. Üçüncü deneklerinde uygulama evresi verilerinin kararlılık göstermesi üzerine veri toplama süreci sona erdirilmiştir.

2.10.3.Genelleme verilerini toplama

Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde ödüllendirme ipuçlarıyla artan öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının ve öğretmen ödüllendirmeleri ile azaltılan sınıf içinde uygun olmayan davranışların farklı derslere genellenme etkisini değerlendirmek için Matematik dersinde genelleme oturumlarına yer verilmiştir.

Birinci öğretmen ve öğrenci denek için hayat bilgisi dersinde üçüncü gün başlama düzeyi verisi alınırken matematik dersinin başlama düzeyi verisi de alınmış, yapılan uygulamadan dört gün sonra da tekrar genelleme verisi alınmıştır. İkinci öğretmen ve öğrenci denek için de üçüncü gün başlama düzeyi verisi alınırken, uygulamadan dört gün sonra genelleme verisi toplanmış ve üçüncü öğretmen ve öğrenci denek için ise üçüncü gün başlama düzeyi verisi alınırken uygulamadan üç gün sonra matematik dersinde genelleme verisi toplanmıştır.

2.10.4.Süreklilik verilerini toplama

Ödüllendirme ipuçlarıyla artırılan öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının ve öğrencilerin azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının uygulamadan iki hafta sonra sürüp sürmediğini değerlendirmek için her bir deneğin uygulamasından on dört, on yedi ve on sekiz gün sonra süreklilik verisi toplanmıştır.

2.11. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, istatistiksel olarak anlamlı görülebilen bir sonuç, grafiksel olarak anlamlı görülmeyebilir. Bu nedenle, tek denekli desenler ile yapılan araştırmalarda verilerin analizi, sonuçların grafiksel olarak gösterilip, niteliksel olarak yorumlanması yoluyla yapılır (Alberto ve Troutman, 1990; Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997; Tawney ve Gast, 1984;). Grafiksel analizde, bağımlı değişkene ait veriler dikey eksen üzerinde, bağımsız değişkene ait veriler ise yatay eksen üzerinde gösterilmektedir (Kırcaali-İftar ve Tekin, 1997). Tek denekli deneysel desenlerden denekler arası çoklu yoklama deseninin kullanıldığı bu araştırmada, sonuçlar grafiksel olarak gösterilmiş ve değerlendirmeler niteliksel olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, grafiksel analiz tekniklerinden çizgisel grafik kullanılmıştır. Araştırma amaçlarında yer alan soruların cevaplanabilmesi için iki ayrı çoklu yoklama deseni grafiği kullanılmıştır. Birinci denekler arası çoklu yoklama grafiğinde, x ekseninde oturumlar, y ekseninde ise öğrencilerin hayat bilgisi dersindeki sınıf içinde uygun olmayan davranışlarının yüzdeleri gösterilmiştir. İkinci denekler arası çoklu yoklama düzeyi grafiğinde, x ekseninde oturumlar, y ekseninde ise öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının oluşum sayısı gösterilmiştir.

Her iki denekler arası çoklu yoklama grafiğinin yorumlanması, başlama düzeyinde ve yoklama oturumlarında oluşan veriler (noktalar) ile uygulama sürecinde oluşan verilerin düzeyine bakılarak yapılmıştır (Cooper ve diğerleri, 1987; Tawney ve Gast, 1984). Uygulamanın etkililiği, her deneğin başlama düzeyi ve yoklama ölçümleri sonucunda elde edilen verilerin uygulamadan önce kararlılık göstermesi, ancak uygulamayla her deneğin elde edilen veri noktalarının başlama düzeyine göre değişim göstererek düzey açısından kararlılık göstermesi ile ortaya çıkartılır (Horner ve Bear, 1978; Murphy ve Bryan, 1980; Tawney ve Gast, 1984).

Öğrencilerin sınıf içinde uygun olmayan davranışlarıyla ilgili denekler arası çoklu yoklama grafiğinde, eğer uygulama sürecinde oluşan veri yolu ve yönü, başlama düzeyinde oluşan ve yoklama oturumlarında oluşan verilerden (noktalardan), yatay (x) eksenine daha fazla yakınladıysa, yapılan uygulamanın öğrencilerin hayat bilgisi dersindeki sınıf içinde uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

Öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarıyla ilgili denekler arası çoklu yoklama grafiğinde, eğer uygulama sürecinde oluşan eğrinin veri yolu ve yönü, başlama düzeyinde oluşan ve yoklama oturumlarında oluşan verilerden (noktalardan) ve yatay (x) ekseninden uzaklaştıysa, yapılan uygulamanın öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının artırılmasında etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

2.12. Eğim Hesaplaması

Eğim, verilerde gözlenen sistematik ve kararlı artış ya da azalmaya denilir. Eğim yönü veri yolunun zaman içerisinde sahip olduğu dikliği anlatmaktadır. Bir eğim ya hızlanır, yavaşlar ya da sıfır hıza sahiptir yani yatay eksene paraleldir. Eğim çizgisini ya da diğer adıyla ilerleme çizgisini çizmek için iki yöntem kullanılır. Bunlardan biri hesaplama “freehand” ve diğeri ortadan bölme “split middle” dir. Hesaplama yöntemi, bir koşulun verilerinin görsel olarak incelenmesini ve veri noktalarını bölen düz bir çizgi çizilmesini gerektirir. Eğimin daha güvenilir bir şekilde hesaplanmasında, White (1975) ortadan bölme yöntemini tavsiye etmektedir. Ortadan bölme yöntemi kendi içinde ikiye ayrılır. İlki, orta günlere dayanan ortadan bölme, diğeri ise ortalamaya dayanan ortadan bölmedir. Ortalamaya dayanan ortadan bölme yönteminde, veri noktaları ikiye ayrılır, ikiye ayrılan veriler tekrar ikiye ayrılır ve her iki bölümde yer alan verilerin ortalaması alınır. İlk ortalama elde edilen değerden, son ortalama elde edilen değere kadar bir çizgi çizilerek eğim çizgisi oluşturulur. Eğim çizgisinin yatay eksenden uzaklaşması hedef davranışın artması, yatay eksene yaklaşması ise hedef davranışın azalması şeklinde yorumlanmaktadır (Tawney ve Gast, 1984).

Araştırmada uygulama evresinde öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarını gösteren eğrinin ve öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin eğim çizgisinin çizilmesinde, ortalamaya dayanan ortadan bölme yöntemi kullanılmıştır.

BÖLÜM III

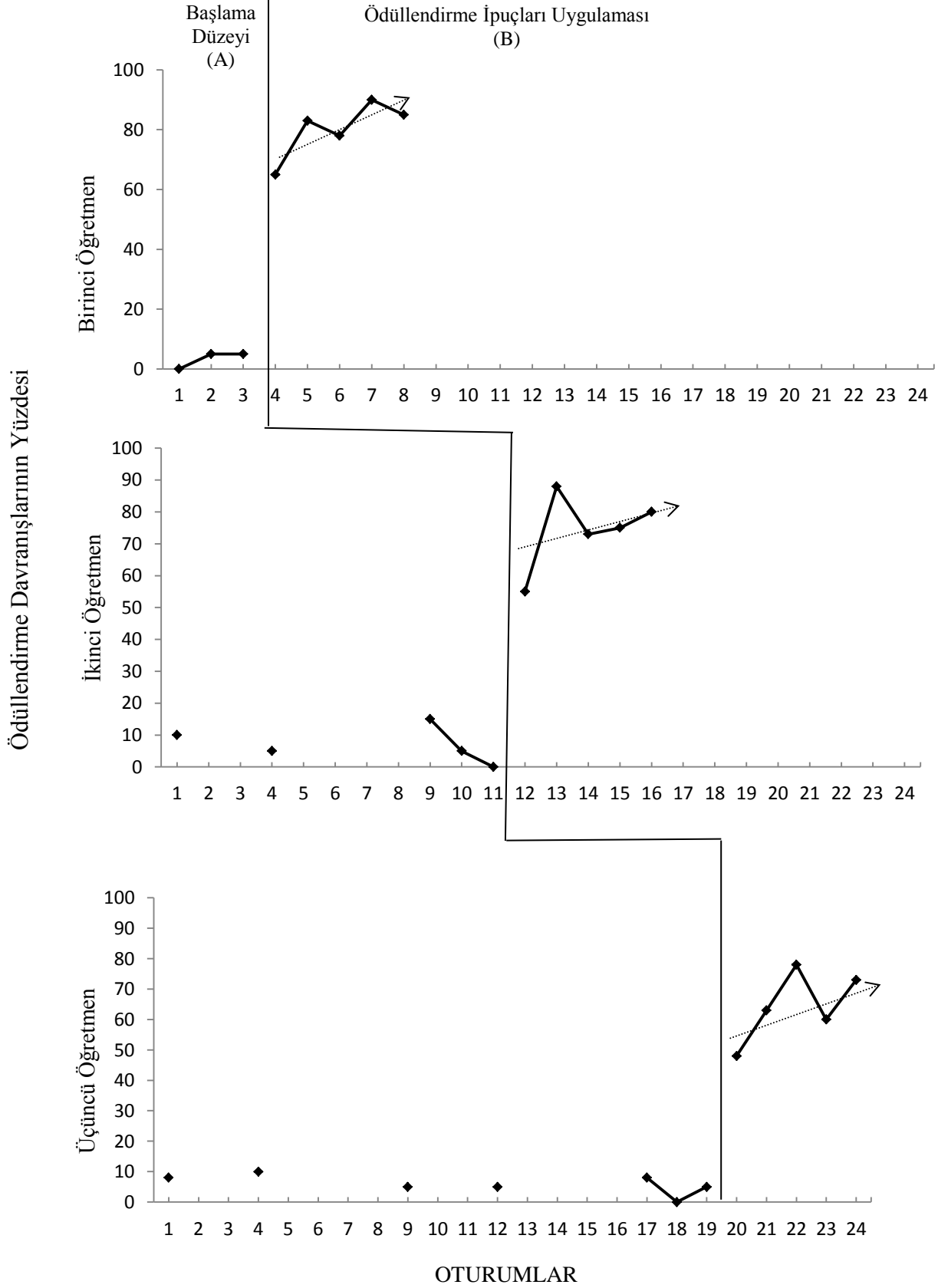
BULGULAR VE YORUM

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, öğretmen ödüllendirmelerini artırmada ve artan öğretmen ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini, kalıcılığını, genellenebilirliğini ve kullanılabilirliğini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın bu bölümünde, araştırma amaçlarındaki sıra ile bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamaların Öğretmenlerin Uygun Öğrenci Davranışlarını Ödüllendirmelerini Artırmaya Yol Açmasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ilk alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, sınıfa uygun öğrenci davranışlarına öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmalarına yol açıp açmadığını belirlemektir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmeleri için ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek dersi işlemeleri istenmiştir. Bu uygulamaya bağlı olarak araştırma kapsamındaki üç öğretmenin başlama düzeyinde ve eklenmiş övgü sözcüklerinin yer aldığı ders planının uygulaması sonunda ödüllendirme davranışlarının düzeyine ilişkin bulgular Grafik 1’de verilmiştir.

Grafik 1. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamaların Öğretmenlerin Uygun Öğrenci Davranışlarını Ödüllendirmelerini Artırmasına Yol Açmasına ve Etkililiğine İlişkin Grafik



Birinci öğretmen başlama düzeyinin (A) birinci oturumunda 0 (%0), ikinci oturumunda 2 (%5), üçüncü oturumunda 2 (%5), ortalama 0.6 (%1.6) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Grafik 1’de görüldüğü gibi başlama düzeyinde öğretmenlerin ödüllendirme yüzdeleri %0 ile %5 arasında değişmektedir.

Birinci öğretmen, bir haftalık ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) sırasında ise en az 26 (%65), en fazla 36 (%90), ortalama 32 (%80) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Grafik 1’de görüldüğü gibi uygulama (B) sırasında öğretmenlerin ödüllendirme yüzdeleri %65 ile %90 arasında gerçekleşmiştir.

Birinci öğretmen ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) evresinde, sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirme düzeyini, başlama düzeyine göre yatay eksenden uzaklaştığından artırdığı görülmektedir. Uygulama düzeyindeki ödüllendirme eğrisi dalgalı ama artan bir seyir izlemiştir. Öğretmene sağlanan ödüllendirme ipuçları öğretmenin ödüllendirmelerini artırmaya yol açmıştır. Ancak dalgalı seyir izlediğinden kararlılık kazanmamıştır. Öğretmenin ödüllendirme davranışlarının sayısı inişli çıkışlı olmakla birlikte artma eğiliminde olduğu izlenimini vermektedir.

İkinci öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki üç oturumda, birinci oturumda 6 (%15), ikinci oturumda 2 (%5) ve üçüncü oturumda 0 (%0) olmak üzere, ortalama 2.6 (%6.67) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

İkinci öğretmen, bir haftalık ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) sırasında ise en az 22 (%55), en fazla 35 (%87.5) olmak üzere, ortalama 30 (%74) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Grafik 1’de görüldüğü gibi ikinci öğretmen ödüllendirme davranışını %55 ile %87.5 oranları arasında sergilemiştir

İkinci öğretmenin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar başladıktan sonra ilk oturumda 22 (%55), kez gerçekleşen ödüllendirme davranışı, başlama düzeyinde elde edilen verilerin düzeyine göre yatay eksenden daha yukarıda olmakla birlikte, sonraki oturumlarda bu düzey farkı 35’e (%87.5) kadar çıkmış ve başlama düzeyine göre yatay eksenden uzaklaşmış bir seyirde sürmüştür. Ödüllendirme ipuçlarının, ikinci öğretmenin sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini artırmalarına yol açmıştır. Elde edilen sonuç, ikinci öğretmenin

ödüllendirme davranışındaki artışın uygulama sürecinden kaynaklanabileceği izlenimini vermektedir.

Grafik 1’de görüldüğü gibi üçüncü öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki üç oturumda, birinci oturumda 3 (%7.5) ikinci oturumda 0 (%0), üçüncü oturumda 3 (%7.5) olmak üzere, ortalama 1.6 (%4.16) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

Üçüncü öğretmen, bir haftalık ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) sırasında ise en az 19 (%47.5), en fazla 31 (%77.5) olmak üzere, ortalama 25.6 (%64) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya başlandıktan sonra, ilk oturumda ödüllendirme davranışları başlangıçta belirgin olarak artmıştır. Ancak uygulama (B) evresi boyunca önce artış göstererek dalgalı bir seyir izlemiştir. Uygulama (B) evresi boyunca elde edilen eğri, başlama düzeyiyle karşılaştırıldığında, yatay eksenden yukarıda gerçekleşmiştir. Ödüllendirme ipuçlarının, üçüncü öğretmenin sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini artırmalarına yol açtığı söylenebilir. Elde edilen sonuç, üçüncü öğretmenin ödüllendirme davranışındaki artışın, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırdığı izlenimini vermektedir.

3.2. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamaların Öğretmenlerin Uygun Öğrenci Davranışlarını Ödüllendirmelerini Artırmadaki Etkililiğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, öğretmenlerin sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini artırmada etkili olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak, uygulama süreci sonunda; üç öğretmenin ödüllendirme davranışlarının etkililiğine ilişkin bulgular da Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1 incelendiğinde birinci öğretmen başlama düzeyinin (A) üç oturumunda ortalama 0.6 (%1.6) ödüllendirme davranışı sergilemiş ve başlama düzeyinde öğretmenlerin ödüllendirme yüzdeleri % 0 ile % 5 arasında değişmektedir.

Birinci öğretmenle, başlama düzeyi (A) verileri alınırken ikinci ve üçüncü öğretmen ödüllendirme davranışlarıyla ilgili olarak yoklama oturumları yapılmıştır.

İkinci öğretmenle yapılan birinci yoklama oturumunda 4 (%10) ikinci yoklama oturumunda 2 (%5) ödüllendirme davranışı sergilediği; üçüncü öğretmenle yapılan birinci yoklama oturumunda 3 (%7.5) ikinci yoklama oturumunda 4 (%10) ödüllendirme davranışı sergilediği ve sürdürdüğü görülmektedir. Yoklama oturumlarında ikinci ve üçüncü öğretmenler ortalama % 8.12 düzeyinde ödüllendirme davranışı sergilemişlerdir.

Birinci öğretmen, bir haftalık ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) sırasında ise ortalama 32 (%80) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Grafik 1’de görüldüğü gibi uygulama (B) sırasında birinci öğretmenin ödüllendirme yüzdeleri % 65 ile % 90 arasında gerçekleşmiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek uygulanmaya başlandıktan sonra ilk oturumda 26 (%65) kez gerçekleşen ödüllendirme davranışı, başlama düzeyinde elde edilen verilerin düzeyine göre yatay eksenden oldukça yukarıda sürmüştür. Birinci öğretmenle ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama öğretmen ödüllendirmelerini artırırken, ikinci ve üçüncü öğretmenden alınan yoklamalar aynı kalmıştır.

İkinci öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki üç oturumda, ortalama 2.6 (%6.67) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Üçüncü öğretmenle yapılan yoklama oturumlarında, üçüncü öğretmenin birinci yoklama oturumunda 2 (%5) ikinci yoklama oturumunda 2 (%5) ödüllendirme davranışı sergilediği ve aşağı yukarı kararlı bir şekilde sürdürdüğü görülmüştür.

İkinci öğretmen, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) sırasında ise en az 22 (%55), en fazla 35 (%87.5) olmak üzere, ortalama 30 (%74) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Grafik 4’de görüldüğü gibi öğretmen ödüllendirme davranışını % 55 ile % 87.5 oranları arasında sergilemiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya başladıktan sonra ikinci öğretmenin ödüllendirme davranışları, başlama düzeyinde elde edilen verilere göre yatay eksenden yukarıda gerçekleşmiştir. Sonraki oturumlarda bu düzey farkı 35’e (%87.5) kadar çıkmış, başlama düzeyine göre yatay eksenden uzaklaşmış bir seyirde sürmüştür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya başladıktan sonra artmıştır. Uygulama (B) ise kararlı bir seyir izlemiştir. Uygulama

(B), başlama düzeyiyle karşılaştırıldığında, yatay eksenden yukarıda gerçekleşmiştir. İkinci öğretmenle ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ölçütü karşıladığından dolayı üçüncü öğretmenin başlama düzeyi verilerinin toplanmasına geçilmiştir.

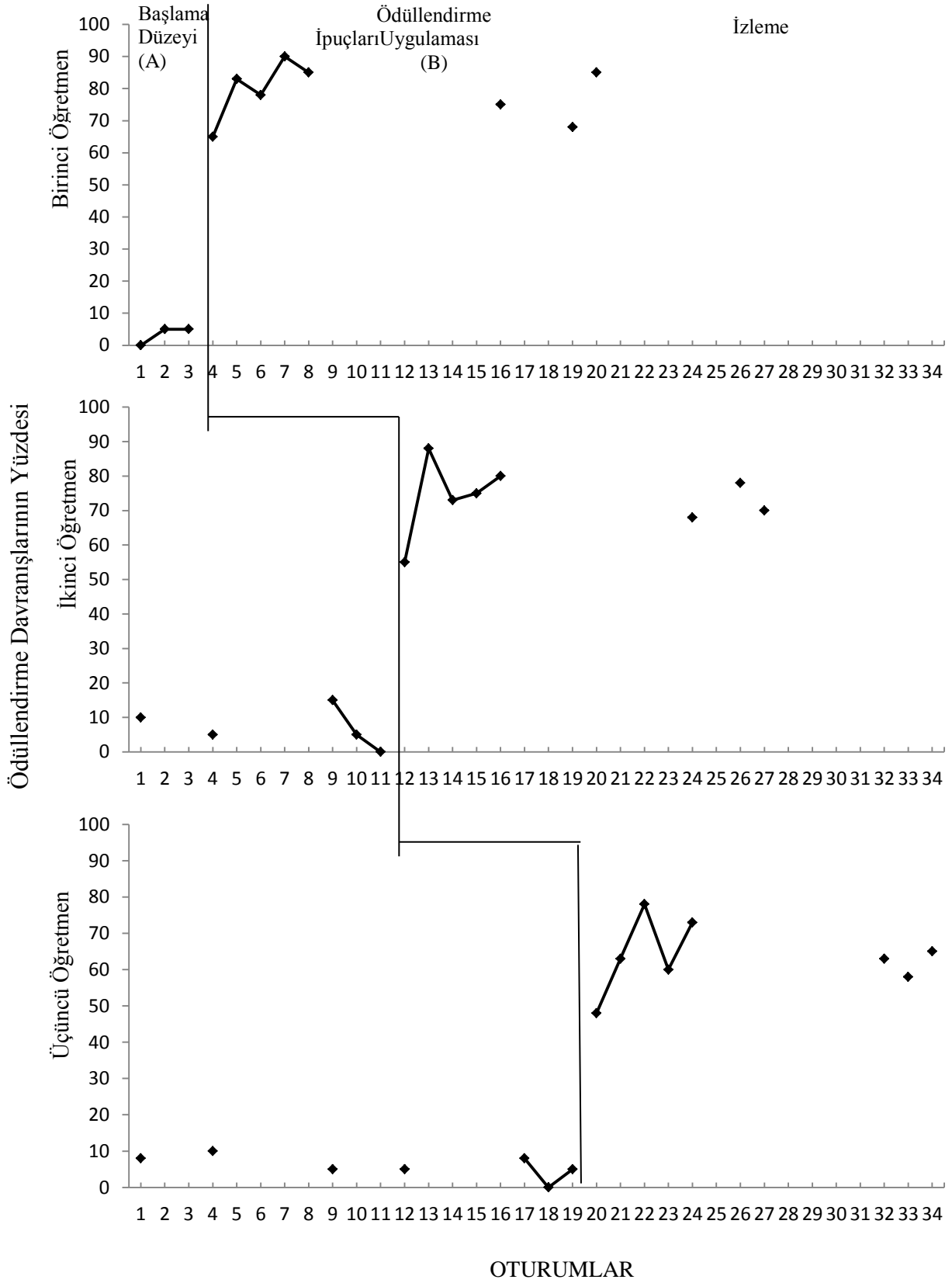
Üçüncü öğretmenin başlama düzeyi (A) evresinde ödüllendirme davranışını gösteren veriler, en az 0 (%0) ve en çok 3 (%7.5) arasında değişmiş ve yoklama oturumlarında olduğu gibi yatay eksene aynı uzaklıkta kalmıştır. Üçüncü öğretmen, bir haftalık ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar (B) sırasında ise en az 19 (%47.5), en fazla 31 (%77.5) olmak üzere, ortalama 25.6 (%64) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Uygulama sürecinde elde edilen veriler, başlama düzeyinde elde edilen verilere göre yatay eksenden daha yukarıda, ancak dalgalı bir seyirde sürmüştür. Üçüncü öğretmenin ile ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar başladıktan sonra, ilk oturumda ödüllendirme davranışları başlangıçta belirgin olarak artmıştır. Ancak uygulama (B) evresi boyunca oldukça dalgalı ve artan bir seyir izlemiştir. Uygulama (B) evresi boyunca elde edilen eğri, başlama düzeyiyle karşılaştırıldığında, yatay eksenden yukarıda gerçekleşmiştir. Uygulama sürecinin son iki oturumunda ise, veriler kararlı bir seyir izlemiştir.

Her üç öğretmende ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar başladığında ödüllendirme davranışlarında artma görülmüş ve veriler dalgalı bir seyir izleyerek artma eğilimine girmiştir. Bu artma, başlama düzeyi eğrisine göre oldukça yukarıda gerçekleşmiştir. Ders planlarına eklenen övgü sözcükleri öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarını artırmada etkilidir denilebilir.

3.3. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllendirmelerinin Sürekliliğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarla artan öğretmen ödüllendirme davranışlarının, uygulamadan 14, 17 ve 18 gün sonra da sürmekte olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, uygulama süreci sonunda; üç öğretmenin ödüllendirme davranışlarının sürekliliğine ilişkin bulgular Grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllendirmelerinin Sürekliliğine İlişkin Grafik



◆ : Ödüllendirme Davranışı Yüzdesi

Grafik 2’de görüldüğü gibi, birinci öğretmen, başlama düzeyi (A) evresindeki üç oturumda, ortalama 0.6 (%1.6) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresindeki bir haftalık sürede, birinci öğretmen, ortalama 32 (%80) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Uygulamasına son verildikten 14, 17 ve 18 gün sonra yapılan izleme oturumlarında, birinci öğretmen bir ders saati süresince en az 27 (%67.5) en fazla 34 (%85) olmak üzere ortalama 30 (%75.83) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

Birinci öğretmenin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalara yer verilmeyen izleme evresindeki ödüllendirme davranışını gösteren eğri, başlama düzeyindeki ödüllendirme davranışını gösteren eğriden daha yüksek düzeyde ve uygulama evresindeki eğriyle yatay eksene aynı uzaklıktadır. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek kazandırılan ödüllendirme davranışının devam ettiği görülmektedir.

Grafik 2’de görüldüğü gibi, ikinci öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki üç oturumda, bir ders saati süresince ortalama 2.6 (%6.67) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresindeki bir haftalık sürede, ikinci öğretmen ortalama 30 (%74) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya son verildikten 14, 17 ve 18 gün sonra yapılan izleme oturumlarında, ikinci öğretmen, bir ders saati süresince en az 27 (%67.5) en fazla 31 (%77.5) olmak üzere ortalama 28.6 (%71.66) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

İkinci öğretmenin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya yer verilmeyen izleme evresindeki ödüllendirme davranışını gösteren eğri, başlama düzeyindeki ödüllendirme davranışını gösteren eğriden daha yüksek düzeyde ve uygulama evresindeki eğrinin düzeyine yakın düzeydedir. Grafik 5’de ikinci öğretmenin ödüllendirme davranışının sürdüğü görülmektedir.

Üçüncü öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki üç oturumda, bir ders saati süresince ortalama 1.6 (%4.16) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresindeki bir haftalık sürede üçüncü öğretmen, ortalama 25.6 (%64) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya son verildikten 14, 17 ve 18 gün sonra yapılan izleme evresinde, üçüncü öğretmen bir ders saati süresince, en az 23 (%57.5) en fazla 26 (%65) olmak üzere ortalama 24.6 (%61.66) ödüllendirme davranışı sergilemiştir.

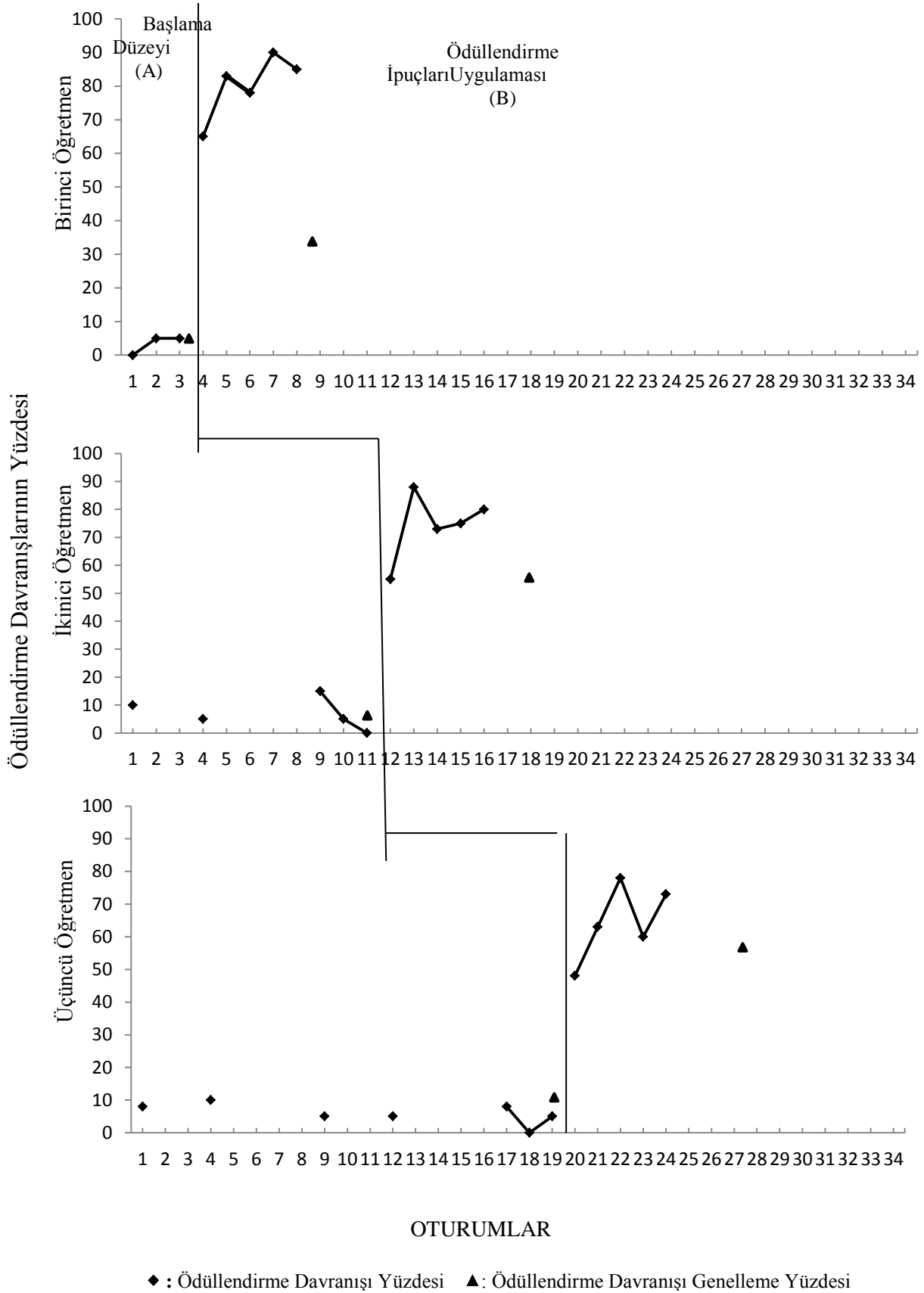
Üçüncü öğretmenin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya yer verilmeyen izleme evresindeki ödüllendirme davranışını gösteren eğri, başlama düzeyindeki ödüllendirme davranışını gösteren eğriden daha yüksek düzeydedir. Üçüncü öğretmenin ödüllendirme davranışını gösteren izleme evresindeki eğri, uygulama evresindeki eğriye göre çok az düşük düzeyde olmasına rağmen, üçüncü öğretmenin ödüllendirme davranışının azalarak sürdüğü görülmektedir.

Sonuçta ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalardan önce ödüllendirmelere nadiren yer veren öğretmenler, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarla ödüllendirmeyi kullanmaya başlamışlardır. Ancak uygulama bittikten 14, 17 ve 18 gün sonrasında öğretmenlerin ödüllendirme davranışları azalarak sürdürmeye devam etmiştir. Her üç öğretmen, uygulama bittikten 14, 17 ve 18 gün sonra ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini azalarakta olsa sürdürdükleri ve sürdürmede etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

3.4. Ders Planlarına, Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersinde Artırdıkları Ödüllendirmelerinin Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile öğretmenlerin hayat bilgisi dersinde artırdıkları sınıfa uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerinin matematik dersine genellenip genellenmediği araştırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, hayat bilgisi dersindeki ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sonunda; üç öğretmenin ödüllendirme davranışlarının matematik dersine genellenmesine ilişkin bulgular Grafik 3'de gösterilmiştir.

Grafik 3. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersinde Artırdıkları Ödüllendirmelerinin Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Grafik



Birinci öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki matematik dersine genelleme başlama düzeyinde, bir ders saati süresince, 2 (%5) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Birinci öğretmen, hayat bilgisi dersinde ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların bir haftalık uygulama (B) evresi sonrasındaki matematik dersindeki ödüllendirmeleri, 14 (%35) düzeyinde sergilemiştir. Grafik 3’de görüldüğü gibi, başlama düzeyinde % 5 olan ödüllendirme davranışı, uygulama düzeyinde % 35’e çıkmıştır. Birinci öğretmenin ödüllendirme davranışları, başlama düzeyindeki verilere göre daha yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

İkinci öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki matematik dersine genelleme başlama düzeyinde, bir ders saati süresince, 1 (%2.5) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. İkinci öğretmen, hayat bilgisi dersinde ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların bir haftalık (B) evre sonrasındaki matematik dersindeki genelleme oturumunda, yine 14 (%35) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Grafik 3’de görüldüğü gibi, başlama düzeyinde % 2.5 olan ödüllendirme davranışı, uygulama düzeyinde % 35’e çıkmıştır. İkinci öğretmenin ödüllendirme davranışlarını gösteren verilerin, başlama düzeyindeki verilere göre daha yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

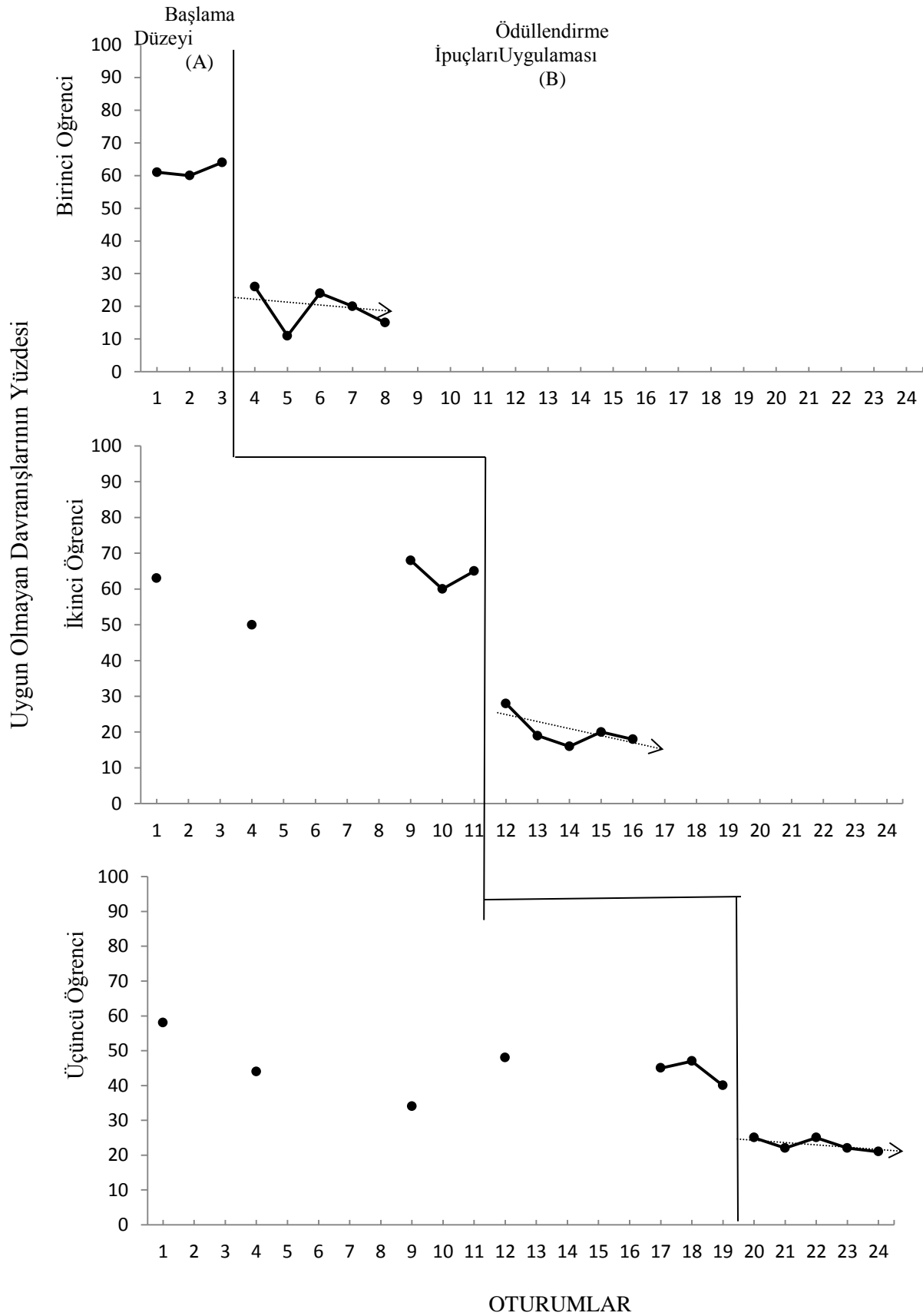
Grafik 3’de görüldüğü gibi, üçüncü öğretmen başlama düzeyi (A) evresindeki matematik dersine genelleme başlama düzeyinde, bir ders saati süresince, 3 (%7.5) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Üçüncü öğretmen, hayat bilgisi dersinde ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların bir haftalık (B) evre sonrasındaki matematik dersindeki genelleme oturumunda, 23 (%57.5) ödüllendirme davranışı sergilemiştir. Üçüncü öğretmenin ödüllendirme davranışlarını gösteren verilerin, başlama düzeyindeki verilere göre daha yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Sonuç olarak ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarla öğretmenlerin hayat bilgisi dersinde artmış olan ödüllendirme davranışlarının, üç öğretmenin de matematik dersinde de artmış olması, hayat bilgisi ders planlarına eklenen ipuçları öğretmenin matematik dersindeki ödülleri arttırmada etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

3.5.Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenecek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllerinin Öğrencilerin Sınıfta Uygun Olmayan Davranışlarını Azaltmasına Yol Açmasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarla artan öğretmen ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını azaltmasına yol açıp açmadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki üç öğrencinin başlama ve uygulama sonunda sınıfta uygun olmayan davranışlarının düzeyine ilişkin bulgular Grafik 4’te verilmiştir.

Grafik 4. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllerinin Öğrencilerin Uygun Olmayan Davranışlarını Azaltmasına Yol Açmaya ve Etkililiğine İlişkin Grafik



Grafik 4'te görüldüğü gibi, birinci öğrencinin, bir ders saati süresince, başlama düzeyi (A) evresinde, hedef öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı sırasıyla, birinci oturumda % 60, ikinci oturumda % 59, üçüncü oturumda % 64 düzeyindedir. Birinci öğrencinin başlama düzeyinde sınıfta uygun olmayan davranışının ortalaması % 61'dir. Ortalama % 61 düzeyinde olan eğri yatay eksene paralel yöndedir.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama (B) evresinde ise öğretmen ödülleri artırıldıktan sonra birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı sırasıyla; birinci oturumda % 26, ikinci oturumda % 10, üçüncü oturumda % 24, dördüncü oturumda % 20, beşinci oturumda % 15 düzeyindedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresinde, birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı ortalama % 19 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Öğretmenin ödüllendirmesi arttıktan sonra, birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 61'den % 19'a inmiştir. Öğretmenlerin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, dalgalı bir seyir izlemekle birlikte azalma eğilimine girmiştir.

Birinci öğrencinin başlama düzeyi (A) evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışı kararlı ve yatay eksenden yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresinde ise sınıfta uygun olmayan davranışı gösteren veriler dalgalı bir seyirde olmakla birlikte, başlama düzeyindeki verilere göre belirgin olarak düşük düzeydedir. Ayrıca uygulama evresindeki eğim, azalma eğilimindedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek artan öğretmen ödülleri, birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasına yol açmıştır.

Grafik 4'te görüldüğü gibi ikinci öğrencinin bir ders saati süresince başlama düzeyi (A) evresinde sınıfta uygun olmayan davranışı sırasıyla, birinci oturumda % 68, ikinci oturumda % 60, üçüncü oturumda % 65 düzeyindedir. İkinci öğrencinin başlama düzeyinde sınıfta uygun olmayan davranışının ortalaması % 64'tür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama sürecine yer verilen bir haftalık uygulama (B) evresinde ise ikinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı sırasıyla birinci oturumda % 28, ikinci oturumda % 19, üçüncü oturumda % 16, dördüncü oturumda % 20 beşinci oturumda % 18 düzeyindedir. Ders planlarına ödüllendirme

ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama evresinde ikinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı ortalama % 20 düzeyinde gerçekleşmiştir.

İkinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 64'ten % 20'ye inmiştir. Öğretmenlerin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışı dalgalı bir seyir izlemekle birlikte azalma eğilimine girmiştir. İkinci öğrencinin başlama düzeyi (A) evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışı, kararlı ve yatay eksenden yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresinde ise sınıfta uygun olmayan davranışı gösteren veriler dalgalı bir seyirde olmakla birlikte, başlama düzeyindeki verilere göre belirgin olarak düşük düzeydedir. Ayrıca uygulama evresindeki eğim, azalma eğilimindedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek artan öğretmen ödüllendirmeleri, ikinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında etkilidir.

Grafik 4'te görüldüğü gibi üçüncü öğrencinin bir ders saati süresince başlama düzeyi (A) evresinde sınıfta uygun olmayan davranışı sırasıyla, birinci oturumda % 45, ikinci oturumda % 47 ve üçüncü oturumda % 40 düzeyindedir. Üçüncü öğrencinin başlama düzeyinde sınıfta uygun olmayan davranışının ortalaması % 44'dür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama sürecine yer verilen bir haftalık uygulama (B) evresinde ise üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı sırasıyla birinci oturumda % 25, ikinci oturumda % 22, üçüncü oturumda % 25, dördüncü oturumda % 22 beşinci oturumda % 21 düzeyindedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama evresinde, üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 23 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 44'ten % 23'e inmiştir. Öğretmenlerin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı dalgalı bir seyir izlemekle birlikte azalma eğilimine girmiştir.

Üçüncü öğrencinin başlama düzeyi (A) evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışı, kararlı ve yatay eksenden yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresinde ise sınıfta uygun olmayan davranışını gösteren veriler dalgalı bir seyirde olmakla birlikte, başlama

düzeyindeki verilere göre belirgin olarak düşük düzeydedir. Ayrıca uygulama evresindeki eğim, azalma eğilimindedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek artan öğretmen ödülleri, üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasına yol açmıştır.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek artan öğretmen ödüllendirmeleriyle yapılan uygulama (B) evresinde tüm öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarıyla ilgili veriler, başlama düzeyindeki (A) verilere göre yatay eksene yakınlaşmış ve veriler azalan bir eğim göstermektedir. Öğretmenlere verilen ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama sırasında öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azalması, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar, her üç öğrencinin de sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasına yol açmıştır.

3.6. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Artan Öğretmen Ödüllerinin Öğrencilerin Uygun Olmayan Davranışlarını Azaltmasındaki Etkililiğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarla artan öğretmen ödülleri, öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını azaltmasında etkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki üç öğrencinin başlama ve uygulama sonunda sınıfta uygun olmayan davranışlarının düzeyine ilişkin bulgular Grafik 4’te gösterilmiştir.

Grafik 4’te görüldüğü gibi, birinci öğrencinin, başlama düzeyi (A) evresinde, bir ders saati süresince, sınıfta uygun olmayan davranışının ortalaması % 61’dir. Birinci öğrencinin başlama düzeyi (A) evresi verileri alınırken ikinci öğrenci ile yapılan birinci yoklama oturumunda % 62, ikinci yoklama oturumunda % 50 sınıfta uygun olmayan davranışı ve üçüncü öğrencinin birinci yoklama oturumunda % 57, ikinci yoklama oturumunda % 43 sınıfta uygun olmayan davranışı gözlemlenmiştir.

Birinci öğretmenle ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama (B) evresinde birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı ortalama %19 düzeyinde gerçekleşmiştir. Birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 61’den % 19’a inmiştir. Sınıfta uygun olmayan davranışı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında dalgalı bir

seyir izlemekle birlikte azalma eğilimine girmiştir. Birinci öğrenci sınıfta uygun olan davranışlar ölçütünü karşıladığından dolayı ikinci öğrencinin başlama düzeyi verilerinin toplanmasına geçilmiştir.

İkinci öğrencinin başlama düzeyi (A) evresinde 40 dakikalık bir ders saati süresince sınıfta uygun olmayan davranışı ortalaması % 64'tür. İkinci öğrencinin başlama düzeyi (A) evresi verileri alınırken üçüncü öğrenci ile yapılan üçüncü yoklama oturumunda % 34, dördüncü yoklama oturumunda % 48 sınıfta uygun olmayan davranışı gözlemlenmiştir

İkinci öğretmenle ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama (B) evresinde ise ikinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı ortalama % 20 düzeyinde gerçekleşmiştir. İkinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 64'ten % 20'ye inmiştir. Sınıfta uygun olmayan davranışı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında dalgalı bir seyir izlemekle birlikte azalma eğilimine girmiştir. İkinci öğrenci sınıfta uygun olan davranışlar ölçütünü karşıladığından dolayı üçüncü öğrencinin başlama düzeyi verilerinin toplanmasına geçilmiştir.

Üçüncü öğrencinin başlama düzeyi (A) evresinde bir ders saati süresince sınıfta uygun olmayan davranışının ortalaması % 44'dür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama (B) evresinde ise üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı ortalama % 23 düzeyinde gerçekleşmiştir. Üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, ortalama % 44'den % 23'e inmiştir. Sınıfta uygun olmayan davranışı, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında dalgalı bir seyir izlemekle birlikte azalma eğilimine girmiştir.

Üçüncü öğrencinin başlama düzeyi (A) evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışı, kararlı ve yatay eksenden yüksek düzeyde gerçekleşmektedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresinde ise sınıfta uygun olmayan davranışını gösteren veriler dalgalı bir seyirde olmakla birlikte, başlama düzeyindeki verilere göre belirgin olarak düşük düzeydedir. Ayrıca uygulama evresindeki eğim, azalma eğilimindedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek artan öğretmen ödüllendirmeleri, üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında etkilidir.

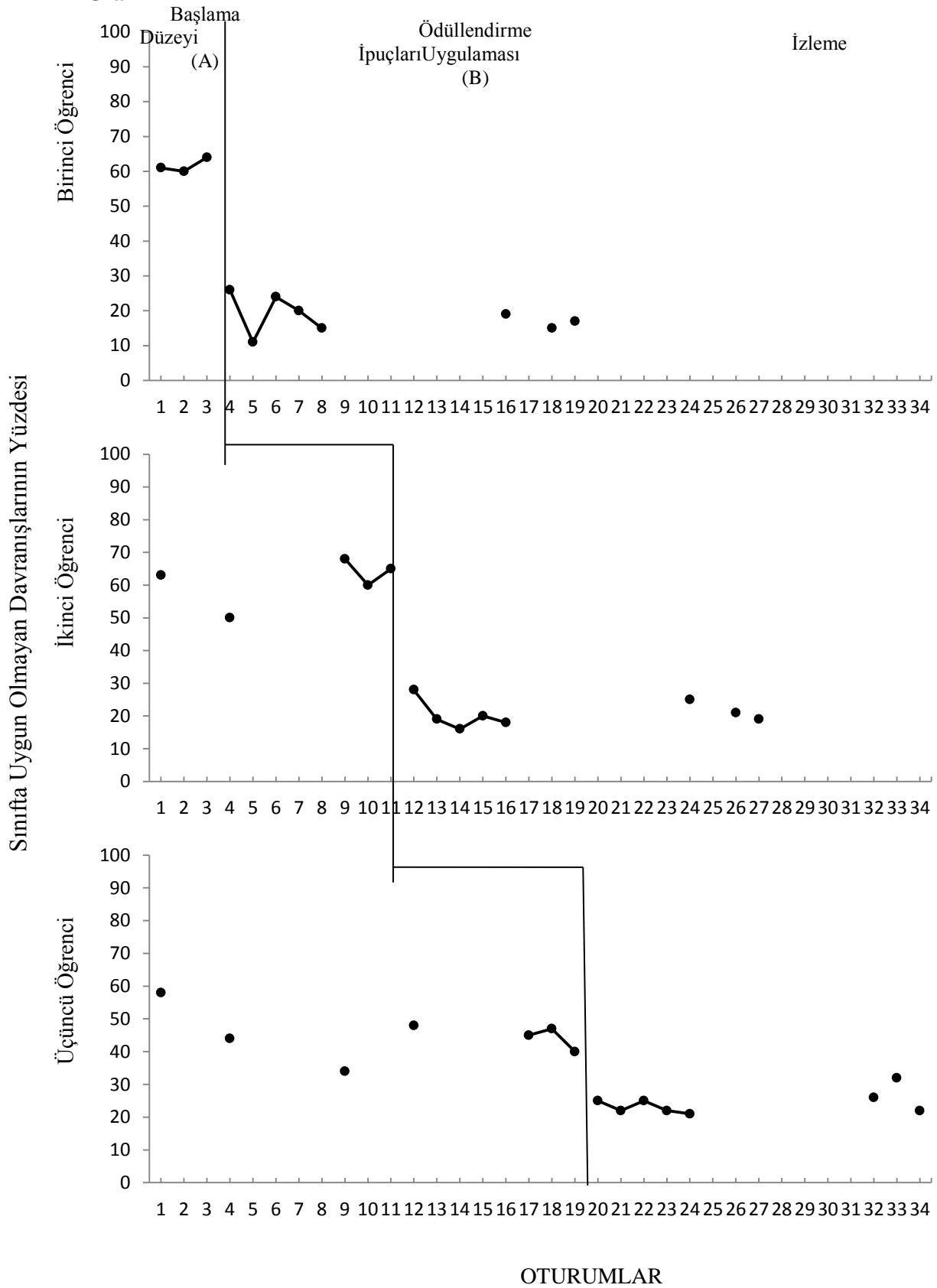
Birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, öğretmenine ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında azalırken, ikinci ve üçüncü öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışları yoklama evrelerinde başlama düzeyindeki seviyesinde seyretmiştir. İkinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, öğretmenine ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında azalırken, üçüncü öğrencinin ders dışı etkinlikte bulunma davranışı, yoklama evrelerinde başlama düzeyi seviyesinde seyretmiştir. Üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışı, uygulamanın yapılmadığı süre içinde başlama düzeyi seviyesinde seyrederken, öğretmenine yapılan ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama sırasında azalmıştır.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama (B) evresinde tüm öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarıyla ilgili veriler, başlama düzeyindeki (A) verilere göre yatay eksene yakınlaşmış ve veriler azalan bir eğim göstermektedir. Öğretmenlerin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sırasında öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarının azalması, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek artan öğretmen ödüllendirmeleri, her üç öğrencinin de sınıfta uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında etkilidir.

3.7. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalar ile Öğrencilerin Azalan Uygun Olmayan Davranışlarının Sürekliliğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaları kullanan öğretmenlerin sınıfta uygun davranışları ödüllendirmelerini artırması ile öğrencilerin azalan sınıfta uygun olmayan davranışlarının uygulamadan 14, 17 ve 18 gün sonra sürmekte olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma kapsamındaki üç öğrencinin uygulama süreci sonunda sınıfta uygun olan davranışlarının sürekliliğine ilişkin bulgular Grafik 5'te gösterilmiştir.

Grafik 5. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalar İle Öğrencilerin Azalan Sınıfta Uygun Olmayan Davranışlarının Sürekliliğine İlişkin Grafik



●: Uygun Olmayan Davranış Yüzdesi

Grafik 5'te görüldüğü gibi, başlama düzeyi (A) evresinde, birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının üç günlük başlama düzeyi ölçümleri ortalama % 61 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama (B) evresinde ise, birinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışları dalgalı seyir izlerken azalma eğilimine girmiş ve ortalama % 19 düzeyine düşmüştür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamadan 14,17 ve 18 gün sonra yapılan üç izleme oturumunda birinci öğrenci, bir ders saati süresince en az % 16, en fazla % 20 sınıfta uygun olmayan davranış olmak üzere, ortalama % 18 düzeyinde sınıfta uygun olmayan davranış sergilemeye devam etmiştir.

Birinci öğrencinin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya yer verilmeyen izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin düzeyi, başlama düzeyindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin düzeyine göre daha düşük ve uygulama evresindeki eğriyle aynı düzeydedir. Bu durum, birinci öğrencinin öğretmenine verilen ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile azalan sınıfta uygun olmayan davranışlarının, izleme evresinde aynı düzeyde sürdüğünü göstermektedir.

Grafik 5'te görüldüğü gibi, başlama düzeyi (A) evresinde, ikinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının üç günlük başlama düzeyi ölçümleri, ortalama % 64 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yer verilen bir haftalık uygulama (B) evresinde ise, ikinci öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışları dalgalı seyir izlerken azalma eğilimine girmiş ve ortalama % 20 düzeyine düşmüştür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamadan 14, 17 ve 18 gün sonra yapılan üç izleme oturumunda, ikinci öğrenci bir ders saati süresince en az % 19, en fazla % 25 olmak üzere, ortalama % 21 sınıfta uygun olmayan davranışları sergilemiştir.

İkinci öğrencinin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamasına yer verilmeyen izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin düzeyi, başlama düzeyindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin düzeyine göre daha düşük ve uygulama evresindeki eğriyle aynı düzeydedir. Bu durum, ikinci öğrencinin azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının, izleme evresinde aynı düzeyde sürdüğünü göstermektedir.

Grafik 5'te görüldüğü gibi, başlama düzeyi (A) evresinde, üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarının üç günlük başlama düzeyi, ortalama % 44 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan bir haftalık uygulama (B) evresinde ise, üçüncü öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarını dalgalı seyir izlerken azalma eğilimine girmiş ve ortalama % 23 düzeyine düşmüştür. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamadan 14,17 ve 18 gün sonra yapılan izleme oturumlarında, üçüncü öğrenci bir ders saati süresince en az % 22 en fazla % 32 olmak üzere, ortalama % 26 sınıfta uygun olmayan davranışları sergilemiştir.

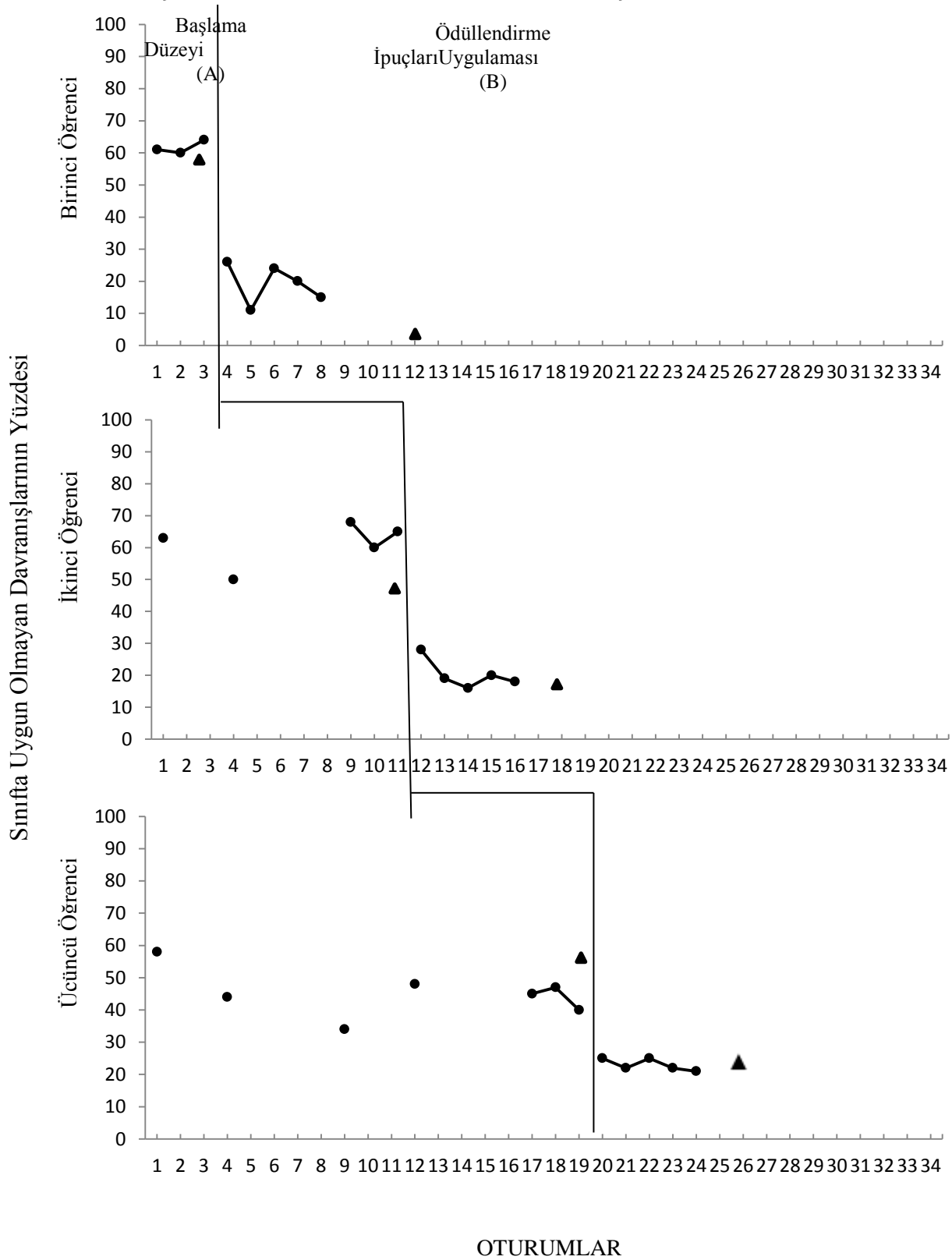
Üçüncü öğrencinin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaya yer verilmeyen izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin düzeyi, başlama düzeyindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrinin düzeyine göre daha düşük ve uygulama evresindeki eğriden biraz yüksek düzeydedir. Bu durum, üçüncü öğrencinin azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının, izleme evresinde sürdüğünü göstermektedir.

Sonuç olarak, birinci ve ikinci öğrencinin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarına yer verilmeyen izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarının düzeyini gösteren eğri, başlama düzeyindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğriden daha düşük ve uygulama evresini gösteren eğriyle aynı düzeydedir. Üçüncü öğrencinin ise ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrilerin düzeyi, başlama düzeyindeki eğrilerin düzeyinden daha düşük, uygulama evresindeki eğrilerin düzeyinden biraz yüksektir. Bu durumda, birinci ve ikinci öğrencide azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının sürdüğü, üçüncü öğrencide ise azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının azalmaya devam ettiği görülmektedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama ile artan öğretmen ödüllendirmeleri, öğrencilerin azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının sürdürülmesinde etkilidir.

3.8. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Azalttıkları Sınıfa Uygun Olmayan Öğrenci Davranışlarının Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın sekizinci alt amacında, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarını kullanan öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırması ile öğrencilerin hayat bilgisi dersinde azalmış olan uygun olmayan davranışlarının matematik dersine genellenip genellenmediği araştırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak, hayat bilgisi ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar sonunda; üç öğrencinin uygun olmayan davranışlarının matematik dersine genellenmesine ilişkin bulgular Grafik 6'da gösterilmiştir.

Grafik 6. Ders Planlarına Ödüllendirme İpuçları Eklenerek Yapılan Uygulamalarla Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Azalttıkları Uygun Olmayan Öğrenci Davranışlarının Matematik Dersine Genellenmesine İlişkin Grafik



●: Uygun Olmayan Davranış Yüzdesi ▲: Uygun Olmayan Davranış Genelleme Yüzdesi

Grafik 6'da görüldüğü gibi, başlama düzeyi (A) evresindeki genelleme başlama düzeyinde, birinci öğrenci matematik dersindeki bir ders saati süresince, % 60 uygun olmayan davranışlar sergilemektedir. Birinci öğrenci ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalara yer verilen hayat bilgisi dersindeki bir haftalık uygulama (B) evresinde, ortalama % 19 düzeyinde uygun olmayan davranışlar sergilemiştir. Birinci öğrenci hayat bilgisi dersindeki bir haftalık uygulama (B) evresinden sonra yapılan matematik dersindeki genelleme oturumunda ise % 11 düzeyinde uygun olmayan davranışlar sergilemiştir. Birinci öğrencinin matematik dersindeki uygun olmayan davranışlarını gösteren verinin, başlama düzeyindeki veriye göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Grafik 6'da görüldüğü gibi, başlama düzeyi (A) evresindeki genelleme başlama düzeyinde, ikinci öğrenci matematik dersindeki bir ders saati süresince % 47 uygun olmayan davranışlar sergilemektedir. İkinci öğrenci ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalara yer verilen hayat bilgisi dersindeki bir haftalık uygulama (B) evresinde, ortalama % 20 düzeyinde uygun olmayan davranışlar sergilemiştir. İkinci öğrenci, hayat bilgisi dersindeki bir haftalık uygulama (B) evresinden sonra alınan matematik dersindeki genelleme oturumunda, % 17 uygun olmayan davranışlar sergilemiştir. İkinci öğrencinin matematik dersindeki uygun olmayan davranışlarını gösteren verinin, başlama düzeyindeki veriye göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Grafik 6'da görüldüğü gibi, başlama düzeyi (A) evresindeki genelleme başlama düzeyinde, üçüncü öğrenci matematik dersindeki bir ders saati süresince % 59 uygun olmayan davranışlar sergilemektedir. Üçüncü öğrenci ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalarına yer verilen uygulama (B) evresindeki bir haftalık süre sonrasındaki genelleme oturumunda, % 22 uygun olmayan davranışlar sergilemiştir. Üçüncü öğrencinin matematik dersindeki uygun olmayan davranışlarını gösteren verinin, başlama düzeyindeki veriye göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, her üç öğretmene hayat bilgisi dersinde ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların verilmesinin, matematik

dersinde de öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkili olduğu izlenimi edinilmiştir.

3.9.Öğretmenlerin Çalışmanın Sosyal Geçerliliğine İlişkin Görüşleri

Araştırmada, öğretmenlere verilen ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar ile uygun olmayan davranışların kontrol edilmesinin önemi ve işlevselliğini, uygun olmayan davranışların kontrol edilmesinde kullanılan ipucu planlarının uygunluğunu ve işlevselliğini ve elde edilen bulgularla öğretmen görüşlerinin paralel olup olmadığını değerlendirmek amacıyla, sınıf öğretmenine yönelik olarak “sosyal geçerlilik belirleme formu” kullanılmıştır. (Ek-4). Sosyal geçerlilik formu, araştırmanın tamamlanmasından sonra sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır.

Birinci öğretmen uygun ya da uygun olmadığını belirtmesini gerektiren beş sorunun üçüne “çok uygun”, ikisine “uygun” cevabını vererek olumlu görüş sunmuştur.

Birinci öğretmen, uygulamadan sonra ödüllendirme davranışıyla ilgili düşüncelerine yönelik soruyu, “öğrencilerime karşı kullandığım ödüllendirmelerin sayısında daha önceki zamanlara göre % 60-70 oranında kendiliğinden artış oldu” şeklinde ifade etmiştir. Uygulamadan sonra, öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarıyla ilgili neler düşündüğüne yönelik soruyu öğrencinin davranışlarında gözle görülebilir değişiklikler olduğu ve uygulamaları çeşitlendirerek daha fazla başarı alacağını düşündüğünü ifade ederek yanıtlamıştır. Çalışmada sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrenci ile yaptıklarından en beğendiği yönünü açıklamasıyla ilgili soruyu, öğrencinin ders esnasında önceleri eline farklı nesnelere ilgisini dağıttığını ancak sonra ödüllendirmeleri kazanabilmek için ilgi düzeyini daha üst seviyeye çıkardığını, ayrıca bu sınıftaki diğer öğrencilerin de ilgi düzeyinin arttığını ifade ederek yanıtlamıştır. Çalışmada araştırmacının kendisinin yaptıklarından en beğendiğine ilişkin soruyu, sınıfa kamera yerleştirilerek kendi davranışlarını doğrudan gördüğünü, danışmandan dönüt aldığını ve bu yolla uygun olmayan davranışları ortadan kaldırdığını ve bu davranışlar ortadan kaldırıldıkça, öğretme sürecinin zevkini yaşadığını, sınıfının kendisinin istediklerini daha iyi anladığını ve başarısının arttığını ifade etmiştir. Sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrencinin yaptıklarından en beğenmediği yönünü açıklamasıyla ilgili soruyu, farklı nesnelere ilgilenmeyi bırakıp

derse ilgisi arttı, fakat parmak kaldırdığında her söz hakkının kendisine verilmesini istediğini, sürekli ilginin kendisinde olmasını beklediğini belirtmiştir. Çalışmada araştırmacının kendisinin yaptıklarından en beğenmediği yönüne ilişkin soruyu, uygulama planındaki ödüllendirmelerin sayısı olması gerektiği kadar olduğunu ancak sınıf öğretmeninin kullanabilmesi için bu sayının orta düzeyden üst düzeye aşamalı artırılabilir miydi diye düşündüğünü ifade etmiştir. Sınıf öğretmenine son olarak çalışmayla ilgili başka eklemek istediği düşünceleri olup olmadığı sorulduğunda ise, birinci öğretmen, sorunlara farklı bakış açıları ile bakmayı öğrendiğini ifade etmiştir. Ayrıca, bu çalışmanın M.E.B'na tavsiye niteliğinde gönderilerek kılavuz kitaplara ve öğrencilerin çalışma kitaplarına, özellikle 1.,2. ve 3. sınıflar için yerleştirilmesinin diğer öğretmenlere de yararlı olabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.

İkinci öğretmen uygun ya da uygun olmadığını belirtmesini gerektiren beş sorunun üçüne “çok uygun”, ikisine “uygun” cevabını vererek olumlu görüş sunmuştur.

İkinci öğretmen, uygulamadan sonra ödüllendirme davranışıyla ilgili düşüncelerine yönelik soruyu, öğrencisinin kişilik yapısının çok sosyal ve konuşkan olduğunu buna rağmen uygun olmayan davranışlarının azaldığını ifade ederek yanıtlamıştır. Uygulamadan sonra, öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarıyla ilgili neler düşündüğüne yönelik soruyu, ise “öğrencinin dersi daha dikkatli dinlediğini, kurallara uymaya özen gösterdiğini düşünüyorum” şeklinde yanıtlamıştır. Çalışmada sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrenci ile yaptıklarından en beğendiği yönünü açıklamasıyla ilgili soruda, yaptığı uygun davranışlara takdir görmesinin öğrencinin hoşuna gittiğini ve usul usul parmak kaldırdığını görmesinin kendisinin de hoşuna gittiğini, sınıf hâkimiyetinin arttığını belirtmiştir. Çalışmada araştırmacının kendisi ile yaptıklarından en beğendiği yönüne ilişkin soruyu, sınıfta araştırmacı ile birlikte olmasının sınıfı daha uyumlu yaptığını ve bir danışman ile birlikte bu uygulamayı yürütmeyi beğendiği böylece daha az yorulduğu ve daha güzel çalışmalar yaptığı şeklinde yanıtlamıştır. Sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrenci ile yaptıklarından en beğenmediği yönünü açıklamasıyla ilgili soruyu, uygulama başlarında yapacak gibi olduğunu hissettiğini, söylediklerinin yazılı metinden izlediğini bunun aslında kendisiyle ilgili bir sorun olarak gördüğünü belirtmiştir. Çalışmada araştırmacının kendisi ile yaptıklarından en beğenmediği yönüne ilişkin soruyu, katılımcı öğrenciye fazla takdir sözleri verildiği zamanlarda, diğer öğrencilerin

dikkatlerinin dağıldığı ve bu sözleri defalarca kullanmakta zorlandığı şeklinde cevaplandırmıştır.

Üçüncü öğretmen, uygun ya da uygun olmadığını belirtmesini gerektiren beş sorunun dördüne “çok uygun”, birine “uygun” cevabını vererek olumlu görüş sunmuştur.

Üçüncü öğretmen, uygulamadan sonra ödüllendirme davranışıyla ilgili düşüncelerine yönelik soruyu, sınıflar çok kalabalık olduğu için hâkimiyet kurmanın zorlaştığını ödüllendirmeleri kullanarak ve uygun olmayan davranışları görmezden gelerek hâkimiyeti sağlayabildiğini belirtmiştir. Uygulamadan sonra, öğrencinin sınıfta uygun olmayan davranışlarıyla ilgili neler düşündüğüne yönelik soruyu, uygulamadan önce öğrenciye “yapma”, “etme” diyerek çok fazla zaman kaybı ve gereksiz diyaloglara girdiğini, ödüllendirmeleri kullanarak öğrenciyi derse çekebildiğini, öğrencilerin kurallara uyduğunu, öğrencilerin kurallara uymayanları uyarmaya başladığını ve dersi daha çabuk anlamaya başladıklarını ifade etmiştir. Çalışmada sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrenci ile yaptıklarından en beğendiği yönünü açıklamasıyla ilgili soruyu, bağırmadan ders işleyebilmesi ve sınıfta sessiz bir ortam olması şeklinde yanıtlamıştır. Çalışmada araştırmacının kendisi ile yaptıklarından en beğendiği yönüne ilişkin soruyu, kullanacağı ödüllendirmelerin önceden belirtilmesi olarak ifade etmiştir. Sınıfta uygun olmayan davranış gösteren öğrenci ile yaptıklarından en beğenmediği yönünü açıklamasıyla ilgili soruyu, çok pekiştirme verilmesi ve diğer öğrencilerin aynı kişiye daha çok ödüllendirme de bulunduğunu belirtmeleri şeklinde cevaplandırmıştır. Çalışmada araştırmacının kendisi ile yaptıklarından en beğenmediği yönüne ilişkin soruyu, kameradan ilk zamanlar etkilendiğini belirtmiştir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların, öğretmen ödüllendirmelerini artırmada ve artan öğretmen ödüllendirmelerinin öğrencilerin sınıfa uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkililiğini, kalıcılığını, genellenebilirliğini ve kullanılabilirliğini incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar ışığında öğretmen ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

4.1.Sonuçlar

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, elde edilen bulgular aşağıda yorumlanmıştır.

4.1.1.Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların ve dönütlerin öğretmen ödülleri artırmaya ilişkin sonuçlar

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmadaki etkililiğine ilişkin bulgular incelendiğinde; her üç öğretmende de ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar başladığında öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarında inişli çıkışlı olmakla birlikte artış görülmüştür. Öğretmen ödülleriindeki artış, başlama düzeyi eğrisine göre oldukça yukarıda gerçekleşmiştir. Her üç öğretmende de ders planlarına yerleştirilen övgü sözcükleri ve dönütler verme öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarını arttırdığından, öğretmen ödülleri artırmak için öğretmenlere ödüllere ilişkin ipuçlarından yararlanma ve dönüt vermek gereklidir. Öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarındaki artış ipucu ve dönütün etkisiyledir.

Öğretmenlere ödüllendirme ipuçlarını yazılı olarak vererek uygulayan Vuran (1994), Doğanay Bilgi (2002), Chalk ve Bizo (2004), Timuçin (2008), Sutherland, Wehby ve Copeland (2000), Partin, Robertson, Maggin Oliver ve Wehby (2010); ödüllendirme ipuçlarını bilgilendirme vererek uygulayan Madsen, Becker ve Thomas

(1968), Cossairt, Hall ve Hopkins (1973), Noel, Duhon, Gatti ve Connell (2002), Freeland (2002), Erdem (2006), Reinke, Palmer ve Martin (2007) ve ödüllendirme ipuçlarını sesli sistem yolu ya da video izleterek uygulayan Houten ve Sullivan (1975), Watkins-Emonet (2000) yaptıkları çalışmalarda da, öğretmenlerin ödüllendirme davranışlarının arttığını belirlemiştir. Yapılan çalışmalarda ödüllendirmelerin ipuçlarıyla verilmesi, ödülleri kullanmayı artırmada etkili bulunmuş ve bu araştırmayı destekler niteliktedir. Öğretmenlere iş başında ödüllendirmelerine ilişkin ipuçları ve dönütler verilmesi kalıcı ve genellenebilir sonuçlar doğurabilir.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmalarının sürekliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde; ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların her üç öğretmende, uygulama bittikten 14, 17 ve 18 gün sonra da azalarakta olsa sürdürdükleri izlenimi edinilmiştir. Böyle bir uygulama ile öğretmenlerin ödülleri sürdürdüklerini Timuçin (2008), Watkins-Emonet (2000) ve Freeland (2002)'in araştırmaları da desteklemektedir.

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek öğretmenlerin hayat bilgisi dersinde artırdıkları ödüllendirmelerinin matematik dersine genellenmesine ilişkin bulgular incelendiğinde, ders planlarına eklenmiş ödüllendirme ipuçları ile öğretmenlerin hayat bilgisi dersinde artmış olan ödüllendirme davranışlarının, üç öğretmenin de matematik dersine genelledebilmelerinde etkili olduğu izlenimi edinilmiştir. Timuçin (2008), Sutherland, Wehby ve Copeland (2000) yaptıkları çalışmalarda da, kullandıkları işlem süreçlerini, öğrencilerin farklı bir derste ya da ortamda genellenebilir olmasına ilişkin araştırma bulgularına benzer sonuçlar elde etmişlerdir.

4.1.2. Sınıfa uygun öğrenci davranışlarına öğretmenlerin ödüllendirmeleri artırmalarının uygun olmayan öğrenci davranışlarını azaltmada etkisine ilişkin sonuçlar

Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların sonrasında artan ödüllendirmelerin öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışlarını azaltmasına yol açmasına ilişkin bulgular incelendiğinde; öğretmenler ödülleri artırdığında her üç öğretmenin de sınıfında öğrencilerin uygun olmayan davranışları azalmıştır. Vuran (1994), Çiftçi, Yıkılmış ve Altun (2002), Doğanay Bilgi

(2002), Timuçin (2008), Ünlü ve arkadaşları (2013), Madsen, Becker ve Thomas (1968), Cossairt, Hall ve Hopkins (1973), White (1975), Sutherland, Wehby ve Copeland (2000), Noel, Duhon, Gatti ve Connell (2002), Freeland (2002)'ın araştırmalarında da öğretmenler ödülleri artırdığında, uygun olmayan davranışlar azalmıştır.

Bir diğer alt amaç olan ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamayla artan öğretmen ödüllendirmelerinin, öğrencilerin azalan sınıfta uygun olmayan davranışlarının sürekliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde birinci ve ikinci öğrencinin uygulama sürecine yer verilmeyen izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarının düzeyini gösteren eğri, başlama düzeyindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğriden daha düşük ve uygulama evresini gösteren eğriyle aynı düzeydedir. Üçüncü öğrencinin ise öğretmenlerin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama sürecine yer verilmeyen izleme evresindeki sınıfta uygun olmayan davranışlarını gösteren eğrilerin düzeyi, başlama düzeyindeki eğrilerin düzeyinden daha düşük, uygulama evresindeki eğrilerin düzeyinden biraz yüksektir. Bu durumda, birinci ve ikinci öğrencide azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışların sürdüğü, üçüncü öğrencide ise azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışların azalmaya devam ettiği görülmektedir. Ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama süreci öğretmenlerin sınıfta uygun davranışları ödüllendirmelerini artırması ile öğrencilerin azaltılan sınıfta uygun olmayan davranışlarının sürdürülmesinde etkili olduğu izlenimi edinilmiştir. Bu araştırmanın bulguları Vuran (1994), Erdem (2006), Timuçin (2008), Harrop ve Swinson (2000), Partin, Robertson, Maggin Oliver ve Wehby (2010) yaptıkları araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Adı geçen araştırmalar, öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmak, azalan bu davranışlarının sürekliliğini sağlamak açısından incelendiğinde ise, yine ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların kullanıldığı ve etkili olduğu görülmektedir.

En son ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama ile öğrencilerin hayat bilgisi dersinde azalttıkları sınıfta uygun olmayan öğrenci davranışlarının matematik dersine genellenmesine ilişkin bulgular incelendiği, her üç öğretmene hayat bilgisi dersinde ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek verilmesinin, matematik dersinde de öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkili olduğu izlenimi edinilmiştir. Timuçin (2008), Trolinder, Choi ve

Proctor (2004), Sutherland, Wehby ve Copeland (2010) yaptıkları çalışmalarda da, kullandıkları işlem süreçlerini, öğrencilerin farklı bir derste genellenebilir olmasına ilişkin araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek ve dönüt verilerek yapılan uygulamanın kullanılabilirliği hakkında olumlu görüş bildirmektedirler.

Bu çalışmada tespit edilen bulgular öğretmenlerin ödül kullandırmalarını artırma ve öğretmenlerin bu becerileri kazanmalarının öğrencilerin sınıfa uygun davranışlarına etkilerini inceleyen araştırmaları destekler niteliktedir. Araştırmanın sonucu olarak; ödül kullandırmayı az olan öğretmenlere, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamanın, öğretmenlerin, öğrencilerin uygun davranışlarını ödüllendirmelerinde ve öğrencilerin uygun davranışlarının artırılmasında etkili olduğu görülmektedir.

4.2. Öneriler

Bu bölümde, eğitime, uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmektedir.

4.2.1. Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Bu çalışmada ders dışı etkinlikte bulunma davranışlarını azaltmada etkili olduğu belirlenen ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamada izlenen basamaklar, davranış problemleri sergileyen başka öğrencilerin problem davranışlarının ortadan kaldırılmasında kullanılabilir.
- İş başında eğitim sırasında sınıflarında uygun olmayan davranışlar gösteren öğrenciler bulunan öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmak için, öğrencilerin sınıf içinde gösterdiği uygun olan davranışları ödüllendirmelerini sağlayan ödüllendirme ipuçlarından ve dönütlerden yararlanılabilir. Böylece öğretmenlerin sınıfa uygun olmayan davranışları azaltmada eleştiri tuzağına düşmemeleri ve dolayısıyla uygun olmayan davranışları azaltmada ödüllendirmelere yer vermeleri olası olabilecektir.
- Öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmak için, öğretmenlerin ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamada, sınıf ortamında ödüllendirmelere ilişkin öğretmene model olunabilir ve öğretmenin uygulamalarına yönelik dönütler verilerek gerektiği durumlarda da düzeltmelere yer verilebilir.

- Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen eğitiminde düzenlenen hizmet içi eğitim programlarının farklı mekânlarla ve yaz aylarında desenlenmesi yerine, iş başında eğitim şeklinde desenlenmesi öğretmen ve öğrenciler için daha verimli olabilir.
- Eğitim Fakültelerinde yer alan Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinde öğretmen adaylarının sınıf yönetimini sağlamada ve uygun öğrenci davranışlarını ödüllendirmelerini sağlamada ders planlarına eklenen ödüllendirme ipuçları uygulanabilir.

4.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Sınıfta uygun olan öğrenci davranışlarına öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için yapılan uygulamanın sonunda, sınıftaki diğer öğrencilerin, sınıfta uygun olan davranışlarının artıp artmadığı ve sınıfta uygun olmayan davranışlarının azalıp azalmadığı araştırılabilir.
- Sınıfta uygun davranış gösteren öğrencilere öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için, ödüllendirme uygulamalarına yer verme, sınıfta ödüllendirme için sınıfta semboller dağıtma, sınıfa sloganlar yerleştirme ve öğretmenin de ödüllendirilmesi uygulamaları göz önünde bulundurularak yeni araştırmalar desenlenebilir.
- Sınıfta uygun olan öğrenci davranışlarına öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamaların kazandırılmasına yönelik uygulanan planların, belirlenen sınıfta uygun olmayan davranışlardan farklı davranışların ödüllendirilmesi sürecine yer verilerek araştırma yinelenebilir.
- Araştırma tek denekli araştırma desenlerinden Ortamlar Arası Çoklu Yoklama ve Davranışlar Arası Çoklu Yoklama Düzeyi Desenleri kullanılarak yinelenabilir.
- Sınıfta uygun olan öğrenci davranışlarına öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için, ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulama sonrasında alınan her veriden sonra öğretmene ödüllendirmelerine ilişkin dönütler verme ve bu dönütlerin öğretmen ödüllendirmelerine etkisi araştırılabilir.
- Bu araştırmada sınıfta uygun olmayan öğrenci davranışlarını azaltmada etkili olduğu gösterilen ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamalar öğretmen adaylarına mezun olmadan önce Öğretmenlik Uygulamalarında uygulatabilir.

- Hayat bilgisi ve matematik dersi dışındaki bir derste ya da birden fazla derste ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan planların etkililiğine bakılabilir.
- Sınıfta uygun olan öğrenci davranışlarına öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için yapılan işlem süreci sırasında telsiz sistemler kullanılarak anında dönüt vermeyi içeren planların etkililiğine bakılabilir.
- Sınıfta uygun olan öğrenci davranışlarına öğretmen ödüllendirmelerini artırmak için yapılan uygulamanın öğrencilerin akademik problemlerini ortadan kaldırmada etkililiğine bakılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağır, İ.(1991). *Orta Dereceli Okullarda Öğrencilerin İşledikleri Disiplin Suçları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Aksoy, N. (2000). *Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar*. Eğitim Araştırmaları. 5-9 Ekim.
- Alberto, A.P. ve Troutman, C. A. (1990). *Applied Behaviour Analysis for Teachers*. NY: Macmillian Publishing Company.
- Arslan, H. (2007). *İlköğretim Okullarında İstenmeyen Davranışların Düzeltilmesinde Ödül ve Cezanın Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisi*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Arslan, H. (2011). Sınıf Yönetiminin Temel Kavramları. Ed. Ruhi Sarpkaya. *Sınıf Yönetimi içinde*. Ankara: İhtiyaç Yayınları
- Atıcı, M. (2001). Yüksek ve Düşük Yetkinlik Düzeyine Sahip Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Stratejileri, *Kurum ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 28.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bailey, K.D. (1982). *Methods of Social Research*. NY: The Free Press.
- Baloğlu, N. (2001). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Baran Ofset.
- Başar, H. (2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Beaman, R. Ve Wheldall, K. (2000). Teacher's use of Approval and Disapproval in the Classroom. *Educational Psychology*. 20. 431-446.
- Bear, G. (2005). *Developing Self-Discipline And Preventing And Correcting Misbehavior*. Boston: Pearson Allyn and Bacon.
- Becker, W. C. (1971). *Parents are Teachers: A Child Management Program*. Campaign IL: Research Press.

- Becker, W. C., Engelmann, S. ve Thomas, D.R. (1975). *Teaching I: Classroom Management*. Chicago: SRA.
- Bentham, S. (2006). *A Teaching Assistant's Guide to Managing Behaviour in the Classroom*. London: Routledge, UK.
- Best, J.W. ve Kahn, V.J. (1998). *Research in Education*. Boston: Allyn ve Bacon.
- Blackhurst, A. E. Schuster, W. J., Ault, M. J., ve Doyle, P. M. (1994). *The Single Subject Research Advisor*. (Computer Software). Lexington. KY: Department of Special Education and Rehabilitation Counseling.
- Burden, P.R. ve Byrd, M.D. (1994). *Methods for Effective Teaching*. Boston.
- Burden, P. (2006). *Classroom Management: Creating a Successful K-12 Learning Community*. Hoboken, NJ: Wiley.
- Chalk, K. ve Bizo, L.A. (2004). Specific Praise Improves On Task Behaviour and Numeracy Enjoyment: A Study of Year Four Pupils Engaged in the Numeracy Hour. *Educational Psychology in Practice*. 20. 335-351.
- Celep, C. (2002). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Christenson, L. B. (1988). *Experimental Methodology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Cooper, O. J., Heron, E. T. Ve Heward, L. W. (1987). *Applied Behavior Analysis*. Ohio: Merrill Publishing Company.
- Cossairt, A., Hall, R. V. ve Hopkins, B.L. (1973). The Effects of Experimenter's Instructions, Feedback and Prize on Teacher Praise and Student Attending Behavior. *Journal of Applied Behavior Analysis*. 6. 89-100.
- Creswell, J. W. (1994). *Research Design: Qualitative And Quantitative Approaches*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Creemes, B.P. (1996). School Level Conditions Affecting The Effectiveness Of Instruction. *School Effectiveness and School Improvement*. 7 (3). 197-228.
- Çakmak, M., Kayabaşı, Y. ve Ercan, L. (2008). Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimi Stratejilerine Yönelik Görüşleri. *Hacattepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 35. 53-64.

- Çankaya, İ. ve Yeşilyurt, E. (2008). Sınıf Yönetimi Açısından Öğretmen Niteliklerinin Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (23). 274-295.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çiftçi, İ., Yıkılmış., A. ve Altun, S. A. (2002). Kaynaştırma Sınıfında Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırılmış Öğrencilere Yönelik Pekiştirme Kullanma Durumlarının Belirlenmesi. *IX. Özel Eğitim Günleri Bildiri Kitabı*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Demir, Y. (2003) *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Başatma Stratejileri*. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Doğanay Bilgi, A. (2002). *Uygun Olmayan Davranışı, Uygun Davranışı Ödüllendirmenin İşareti Olarak Kullanan Öğretim Materyalinin Öğretmen Ödüllerinin Artırılmasına Etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Erbaş, D. (2005). Olumlu Davranışsal Destek. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. *Özel Eğitim Dergisi*. 6 (1) 1-18.
- Erdem, A. (2006). *Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığında Görev Yapan Trompet Öğretmenlerine Ödüllendirme Becerisinin Kazandırılmasında Bilgilendirme ve Dönüt Verme Süreçlerinin Etkililiğinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul:Epsilon Yayıncılık.
- Erdogan, İ (2002). *Sınıf Yönetimi*. 5. Basım İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ferguson, E., Houghton, S. (1992). The Effects on Contingent Teacher Praise, as Specified by Canter's Assertive Discipline Programme, on Children's on Task Behaviour. *Educational Studies*. 18. 83-93.
- Fındıkçı, İ. (1991). *Öğretmenlerin Disiplin Konusundaki Tutumları, Eğitimde Nitelik Geliştirme: Eğitimde Arayışlar*. 1.Sempozyumu Bildiri Metinleri. Kültür Koleji. İstanbul.

- Freeland, J. T. (2002). *Analyzing The Effects Direct Behavioral Consultation On Teachers: Generalization Of Skills Across Settings*. Ph. D. Thesis. Mississippi State University.
- Gable, R.A., Hester, P.H., Rock, M.L., ve Hughes, K. G. (2009). Back to Basics: Rules, Praise, Ignoring and Reprimands Revisited. *Intervention in School and Clinic*, 44 (4). 195-205.
- Gage, N. L. (2009). *A Conception of Teaching*. Springer: Stanford, USA.
- Gay, L. R. (1987). *Educational Research: Competencies for Analysis and Application* Columbus: Merrill Publishing Company.
- Gelfand, M. D. ve Hartmann, P.D. (1984). *Child Behavior Analysis and Therapy*. Oxford: Pergamon Press.
- Gözütok, F. D. (1992). Disiplin Sağlamada Öğretmen Davranışları. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 25 (2).
- Graham, G., Holt-Hale, S.A. ve Parker, M.(1993). *Children Moving: A Reflective Approach to Teaching Physical Education*. Mayfield Pub. Co.
- Grossmann, H. (2004). *Classroom Behavior Management for Diverse and Inclusive Schools*. New York: Rowman ve Littlefield Publishers, Inc.
- Gunter, P.L. ve Jack, S.L. (1994). Effects of Challenging Behaviors of Students with EBD on Teacher Instructional Behavior. *Preventing School Failure*. Spring. 38. 35-40.
- Gürsoy, H. (2001). *Eğitimde Sınıf Yönetimi*. Milli Eğitim Bakanlığı Adana Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü. Eylül. Adana.
- Hardin, C. J. (2004). *Effective Classroom Management: Models And Strategies For Today's Classrooms*. New Jersey: Pearson Education.
- Harrop, A. ve Swinson, J. (2000). Natural Rates of Approval and Disapproval in British Infant, Junior and Secondary Classrooms. *British Journal of Educational Psychology*. 70. 473-483.
- Hergenhahn B.R. (2005). *An Introduction to the History of Psychology*. 5th ed. Belmont, CA: Thomson Wadsworth

- Horner, R. H. ve Sugai, G. (2000). School-Wide Behavior Support: An Emerging Initiative. *Journal of Positive Behavioral Interventions*. 2. 231-232.
- Houten, V. R. ve Sullivan, K. (1975). Effects Of An Audio Cheing System On The Rate Of Teacher Priase. *Journal of Applied Behaviour Analysis*. 8. 197-202.
- Kazu, H. (2007). Öğretmenlerin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarının Önlenmesi ve Değiştirilmesine Yönelik Stratejileri Uygulama Durumları. *Milli Eğitim*. 175. 57-66.
- Kerr, M.M. ve Nelson, C.M. (2010). *Strategies for Adressing Behavior Problems in the Classroom*. Columbus OH Merrill.
- Keskin, M. A. (2002). *Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Başetme Yolları*. H.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Kırcaali İftar, G, Tekin, E. (1997). *Tek Denekli Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Kızılkaya, E. (2006). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Olumlu Disiplin Yöntemlerini Öğrenme İhtiyacı*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa.
- Kounin, J. (1977). *Discipline and Group Management in Classrooms*. New York: Norton.
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X ve Katz, Y.J. (2008). Teacher's Classroom Discipline and Student Misbehaviour in Australia, China, İsrail. *Teaching and Education*. 21. 729-741.
- Madsen, C. H., Becker, ve Thomas, D.R. (1968). Rules, Praise and Ignoring: Elements of Elementary Classroom Control. *Journal of Applied Behavior Analysis* 1 .139-150.
- Merrett, F. (1990). *Positive Teaching in The Primary School*. London: Paul Chapman.
- McGuigan, F. J. (1990). *Experimental Psychology*. Toronto: Prentice Hall.
- Moore, K. D. (2000). *Öğretim Becerileri*. Çev. Nizamettin Kaya. Ankara: Pegem Yayınları.

- Moyles, J. R. (1992). *Organizing for Learning in the Primary Classroom*. Open University Press. Buckingham.
- Murphy, R. J. ve Bryan, A. J. (1980). Multiple Baseline and Multiple Probe Designs: Practical Alternative for Special Education Assessment and Evaluation. *The Journal of Special Education*. 14(8). 325-335.
- Mursal, E. (2005). *İlköğretim 1. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu.
- Noel G.H., Duhon G.J., Gatti S.L. ve Connell J.E., (2002) Consultation, Follow Up, and Implement of Behavior Management Interventions in General Education. *School Psychology Review*. 31(2).
- Okutan, M. (2004). *Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar*. Ankara: Öğreti Yayınları.
- Oral, B. ve Şentürk, H. (2008). Türkiye’de Sınıf Yönetimi İle İlgili Yapılan Bazı Araştırmaların Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(26). 1-13.
- Özdem, E. (2003). *İlköğretim 1. Kademesindeki Öğretmenlerin Sınıf Disiplinine İlişkin Görüşleri*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.
- Özdemir, Ç. (2007). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Ekinoks Yayınevi.
- Öztürk, N. (2001). *Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Öztürk, B. (2000). Sınıf İçi Etkileşim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 24. 621-640.
- Özyürek, M. (1997). *Sınıfta Davranış Yönetimi: Uygulamalı Davranış Analizi 1*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, M. (2002). *Sınıfta Davranış Değiştirme: Uygulamalı Davranış Analizi 2*. Ankara: Karatepe Yayınları.

- Özyürek, M. (2008). Nitelikli Öğretmen Yetiştirmede Sorunlar ve Çözümler: Özel Eğitim Örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Ankara. Bahar 2008, 6(2), 189-226.
- Özyürek, M. (2008). *Problem Davranışları Değiştirme*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2009). *Bilişsel ve Devimsel Davranışları Öğretmeyi Kazanma*. İstanbul: Daktylos Yayınevi
- Özyürek, M. (2005). *Olumlu Sınıf Yönetimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özyürek, M. (2013). *Olumlu Sınıf Yönetimi* Ankara: Genişletilmiş 4. Baskı.Kök Yayıncılık.
- Partin, T.C.M., Robertson, R.E., Maggin, D., Oliver, R. M. ve Wehby, J.H.(2010). Using Teacher Praise and Opportunities to Respond to Promote Appropriate Student Behavior. *Preventing School Failure*. 54 (3). 172-178.
- Pfiffner, W.M., Rosen, L.A. ve Leary, S.G. (1985). The Efficacy of an All-Positive Approach to Classroom Management. *Journal of Applied Behavior Analysis*. 18. 257-261.
- Reinke, W.M., Lewis-Palmer, T. Ve Martin, E. (2007). The Effect of Visual Performance Feedback on Teacher Use of Behavior-Specific Praise. *Behavior Modification*. 31.247-263.
- Sadık, F. (2000). *İlköğretim I.Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar*. Çukurova Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Safran, S. (1984). *Assessing Problem Behaviours By Videotape: A Multidisciplinary Approach*. New Orleans: This research was supported in part by a grant from Ohio University research committee. April. 23-27.
- Sandra, L.H. ve Sandra, D.M. (2002). *Teachers, Schools and Society*. New York: McGraw Hill.
- Sarıtaş, M. (2001). *Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Sayın, N. (2001). *Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.
- Sutherland, K. S., Wehby, J. H. ve Copeland, S. R. (2000). Effect of Varying Rates of Behavior-specific Praise on the On-task Behavior of Students With EBD. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*. Spring. 8 (1). 2-9.
- Şahin Ç., Demir, M. K. ve Kartal, O. Y. (2013). An Investigation Of Pre-Service Teachers' Levels Of Rewarding Preferences While Maintaining Classroom Discipline. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*. 6(2). 180-195.
- Tawney, W. J. ve Gast, L. D. (1984). *Single Subject Research in Special Education*. Columbus: Merrill Publishing Company.
- Tekin İftar E., Kırcaali İftar, G. (2006). *Özel Eğitimde Yanlızsız Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Thomas, J.D., Presland, I.E., Grant, M.D.ve Glynn, T.L. (1978). Natural Rates of Teacher Approval and Disapproval in Grade-7 Classrooms. *Journal of Applied Behavior Analysis*. 11.91-94.
- Timuçin, E. U. (2008). *Doğrudan Davranışsal Danışmanlığın Birlikte Eğitim Ortamına Yerleştirilmiş Yetersizliği Olan Öğrencilerin Problem Davranışlarını Azaltmadaki Etkililiği*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Trolinder, D.M, Choi, H., Proctor, T.B. (2004). Using Delayed Praise As A Directive And Its' Effectiveness On On-Task Behavior. *Journal of Applied School Psychology*. 20(2). 61-83.
- Tulley, M.; Chiu, L. Hwang. (1995). Student teachers and classroom discipline. *The Journal of Educational Research*. Vol 88(3). 164-171.
- Turan, S. (2007). *Sınıf Yönetiminin Temelleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Türnüklü, A. (2000). Türk ve İngiliz İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranış Yönetim Stratejilerinin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6 (23). 449-466.
- Türnüklü A. ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 284.
- Ünlü, E., Vuran, S., Erten Akdoğan F., Güven D., Yöner, S. ve Eray Çaltık, S. (2013). Class-wide Positive Behavior Support Plan on Adhering to the Classroom Rules *Elementary Education Online*. 12(4). 912-925.
- Vuran, S. (1994). *Alt Özel Sınıfta Ödül Kullanımının Sınıf Kontrolüne Etkisi*. Beşinci Özel Eğitim Günü. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Yeşilmen, N. (1983). *Sınıf İçi Sözlü Öğretimin Etkileşim Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Yılmaz, F. ve Babaoğlan, E. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Disiplini Sağlamada Kullandıkları Ödül ve Ceza Yöntemleri (Şırnak İli Örneği). *Elementary Education Online*. 12(1). 36-51, 2013.
- Watkins-Emonet, C.E. (2000). *Evaluating the Teaching Components of Direct Behavior Consultation on Skill Acquisition and Generalization in Head Start Classrooms*. Ph. D. Thesis. Mississippi State University.
- Weber, A.W. (2004). *Heath and Company*. Edited by James M.Cooper. Massachusetts: D.C.
- Webber, J. ve Schevermann, B. (1991). Managing Behavior Problems: Accentuate the Positive Eliminate the Negative. Ohio: *Teaching- Exceptional Children*. 24 (1). 13-19.
- White, M.A.(1975). Natural Rates of Teacher Approval and Disapproval in the Classroom. *Journal of Applied Behavior Analysis*. 8.367-372.
- Wiersma, W. (1995). *Research Methods in Education*. Boston: Allyn and Bacon.

- Winder, L. (1990). *The Relationship Between Peer Tutoring and Disruptive Behavior of Second Grade Students*. New Mexico: Educational Document Reproduction Service.
- Wolery, M. Bailey, B. D. ve Sugai, M. G. (1998). *Effective Teaching: Principles and Procedure of Applied Behavior Analysis with Exceptional Students*. Boston: Allyn and Bacon. Inc.
- Wragg, E.C. (1984). *Classroom Teaching Skills*. London: Croom Helm Roudledge.

EKLER

EK 1. Öğretmen Belirleme Görüşme Formu

EK 2. Öğretmen Görüşme Formu

EK 3. Doğrudan Gözlem Formu

EK 4. Sosyal Geçerlik Belirleme Formu

EK 5. Kısmi Aralık Kayıt Formu

EK 6. Olay Kaydı Formu

EK 7. Uygulama Planı

EK 8. Hayat Bilgisi Dersi Planına Eklenmiş Ödüllendirmeler Niteliğindeki İpuçlarının Yerleştirildiği Plan Örnekleri

EK 9. Doğrudan Gözlem Örneği

EK 10. İzin Belgesi

EK 1. Öğretmen Belirleme Görüşme Formu

Bu görüşme formunun amacı;

- Sınıf içinde uygun olmayan davranış gösteren öğrencileri ve öğretmenlerini belirlemedir.

Görüşme Formunun Uygulanacağı Grup:

Bu form, sınıfta uygun olmayan davranış ve uygun davranış gösteren öğrencilerin öğretmenlerin tespitinin sağlanması için müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenlere yönelik olarak desenlenmiştir.

Kullanım Yönergesi:

- Görüşmeye gitmeden önce görüşme formunu gözden geçiriniz.
- Müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenle görüşme yapmak için uygun olduğu saati önceden kendisine sorarak belirleyiniz.
- Görüşme sırasında müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenle karşılıklı oturunuz.
- Görüşmeye başlamadan önce görüşmenin amacını söyleyiniz.
- Görüşmede izleyen açık uçlu soruları sorunuz. (Soracağınız soruları, bakmadan sormaya çalışınız.)
- Müdür, müdür yardımcısı ya da rehber öğretmenlerin sorulara verdiği cevapları soruların altında yer alan boşluklara yazarak kaydediniz.
- Görüşme sonunda teşekkür ediniz.

A-Görüşme Tarihi / Saati: _ _ - _ _ - **2010** _ /
(_ _ : _ _)

Sınıfta uygun olmayan davranışlı öğrenci olduğunu söyleyen ilköğretim birinci kademe öğretmenleriniz var mı?

Sınıfta uygun olmayan davranışlı öğrenci olduğunu söyleyen ilköğretim birinci kademe öğretmenin;

Adı, Soyadı:

Sınıfı:

Okul Adı:

Okuldaki

1. Sınıf Şube Sayısı:

2.Sınıf Şube Sayısı:

3. Sınıf Şube Sayısı:

Öğrenci herhangi bir destek alıyor mu?

EK 2. Öğretmen Görüşme Formu

Bu görüşme formunun amacı;

- Sınıf içinde uygun olmayan davranış gösteren öğrencilerin belirlenmesi,
- Bu uygun olmayan davranışların neler olduğunun ve ne sıklıkla kullanıldığının belirlenmesi,
- Sınıf öğretmenin hangi övgüleri ve ne sıklıkla kullandığının belirlenmesidir.

Görüşme Formunun Uygulanacağı Öğretmen Grubu:

Bu form, sınıfta uygun olmayan davranış ve uygun davranış gösteren öğrencilerin öğretmenlerine yönelik olarak desenlenmiştir.

Kullanım Yönergesi:

- Görüşmeye gitmeden önce görüşme formunu gözden geçiriniz.
- Öğretmenle görüşme yapmak için uygun olduğu saati önceden kendisine sorarak belirleyiniz.
- Görüşme sırasında öğretmenle karşılıklı oturunuz.
- Görüşmeye başlamadan önce görüşmenin amacını öğretmene söyleyiniz.
- Görüşmede izleyen açık uçlu soruları sorunuz. (Soracağınız soruları, bakmadan sormaya çalışınız.)
- Öğretmenin sorulara verdiği cevapları soruların altında yer alan boşluklara yazarak kaydediniz.
- Görüşme sonunda öğretmene teşekkür ediniz.

A- Kimlik Bilgileri: Görüşme Tarihi / Saati: __ - __ - 2011(__ : __)

Öğretmenin;

Adı, Soyadı:

Okulu:

Sınıfı:

Sınıf Mevcudu:

Öğretmenlikteki Hizmet Yılı:

Görüşen:

Öğretmenin Telefon No:

B-Davranış Bilgileri

1. Sınıfınızda sınıfa uygun olmayan davranış gösteren öğrenciniz var mı?

2. Uygun olmayan davranış gösteren öğrencinizin neler yaptığını betimleyebilir misiniz?

3. Bu uygun olmayan davranışlar hangi derslerde ve durumlarda oluyor?

4. Bu uygun olmayan davranışlar bir ders içinde ne kadar sıklıkta ya da ne kadar süreyle oluyor?

5. Öğrencinin bu uygun olmayan davranışlarıyla baş etmek için neler yapıyorsunuz?

6. Sınıfa uygun davranışlar gösteren öğrencilerinize neler yapıyorsunuz?

7. Öğrencilerin uygun olmayan davranışlarını azaltmada ve uygun davranışlarını artırmada, öğretmen ödülleri artırmanın etkisi konulu çalışmada iş birliği yapmak ister misiniz?

EK 4. Sosyal Geçerlik Belirleme Formu

Formu Dolduranın Adı, Soyadı:

Tarih:

Amaç: Bu formun amacı, araştırmaya katılan öğrencinin sınıf öğretmeninin, uygun olmayan davranışların azaltılmasında öğretmen ödüllerinin artırılması uygulamasının etkililiği, verimliliği ve kullanılabilirliğine ilişkin görüşünü belirlemektir.

Sayın öğretmenim lütfen aşağıda yer alan soruların cevaplarını uygun seçeneğe (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1. Öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmak için, öğretmene uygun olmayan davranışı gördüğünde, başka bir öğrencinin uygun davranışını ödüllendirmesini belirtmek uygun mu?

Çok Uygun() Uygun () Uygun Değil () Hiç Uygun Değil ()

2. Öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmak için, ders sonrasında öğretmenin kullandığı ödüllendirmelerini ödüllendirme şeklinde verilen dönütler uygun mu?

Çok Uygun() Uygun () Uygun Değil () Hiç Uygun Değil ()

3. Öğretmenlerin ödüllendirmelerini artırmak için, öğretmene uygun olmayan davranışı gördüğünde, başka bir öğrencinin uygun davranışını ödüllendirmesini isteyip uygulama yaptırma ve ders sonrasında öğretmenin dersteki ödüllendirmelerinden dolayı verilen dönütlerin birlikte kullanılması uygun mu?

Çok Uygun() Uygun () Uygun Değil () Hiç Uygun Değil ()

4. Uygun davranışlara öğretmenin ödülleri artırarak uygun olmayan davranışları azaltmak uygun bir yol mu?

Çok Uygun() Uygun () Uygun Değil () Hiç Uygun Değil ()

5. Ödüllendirmelerin yer aldığı planların kullanılabilirliği sizin açınızdan ve diğer öğretmenlerin kullanılabilirliği açısından uygun mu?

Çok Uygun() Uygun () Uygun Değil () Hiç Uygun Değil ()

6. Uygulamadan sonra, ödüllendirme davranışlarınızla ilgili neler düşünüyorsunuz?

7. Uygulamadan sonra, öğrencinizin uygun olmayan davranışlarıyla ilgili neler düşünüyorsunuz?

8. Çalışmada davranış uygun olmayan i olan öğrencinizle yaptıklarınızdan en beğendiğiniz yönünü birkaç cümle ile açıklar mısınız?

9. Çalışmada benim sizinle yaptıklarımın en beğendiğiniz yönünü birkaç cümle ile açıklar mısınız?

10. Çalışmada davranış uygun olmayan i olan öğrencinizle yaptıklarınızdan en beğenmediğiniz yönünü birkaç cümle ile açıklar mısınız?

11. Çalışmada benim sizinle yaptıklarımın en beğenmediğiniz yönünü birkaç cümle ile açıklar mısınız?

12. Çalışmayla ilgili yukarıda sorulanlar dışında düşünceleriniz varsa lütfen aşağıya yazınız?

Formu Doldurduğunuz için TEŞERKÜR EDERİM

EK 7. Uygulama Planı

Hedef Davranış Tanımı

Sınıfta Uygun Olmayan Davranışlar (Ders Dışı Etkinlikte Bulunma);

Hayat Bilgisi Dersinde Tepkiler;

- Sırasında önünde kapalı ders kitabına, sağa, sola bakma,
- Öğretmen konuşurken kendi kendine konuşma,
- Diğer öğrencilerin kendisine bakmasına neden olacak şekilde kahkaha atarak gülme,
- Dersle ilgili olmayan konularda söz hakkı almadan öğretmenle konuşma,
- Sırasının dışına çıkarak ayakta bekleme,
- Sırasında arkasına dönerek dersle ilgili olmayan konularda arkadaşları ile konuşma,
- Söz almak için parmak kaldırarak öğretmenim diye tekrarlayarak ısrarla bağırma,
- Not defterine, bir kağıt parçasına karalamalar yapma,
- Masasının üzerindeki kitabının sayfalarını karıştırma,
- Öğretmenin yazılmasını istedikleri dışında yazı yazma,
- Masasının üzerinde kapalı duran kitabının üzerine kafasını koyma,
- Sırasının dışına çıkarak, öğretmen masasına, çevresindeki arkadaşlarının sırasına doğru yürüme,
- Sırasının içinde ayakta bekleme,
- Sırasını ileri- geri, sağa-sola hareket ettirme,
- Sırasında ayakta beklerken, dizleri ile oturduğu sıraya çıkma,
- Ders sırasında yapılan ödevleri öğretmene göstermek için sırada bekleyen arkadaşlarının önüne geçme.

Sınıfta Uygun Olan Davranışlar;

Hayat Bilgisi Dersinde;

- Kitabını sırasının üzerine çıkarma,
- Sırasında kitabının ya da defterinin ilgili sayfalarını açma,
- Söz almak için sessizce parmak kaldırma,
- Sessiz olarak sırasında oturma,
- Konuşan öğretmeni dinleme,
- Söz alarak konuşan arkadaşına bakma,
- Kollarını bağlayarak sırasında oturması,
- Öğretmenin tahtaya yazdıklarını ya da söylediklerini yazma,
- Kitabının ilgili sayfasını açarak okuma,
- Öğretmenin söylediklerini not tutma.

Öğretmenin Uygulama Öncesi Ödüllendirme Davranışı Tanımı:

Ödüllendirme davranışı, öğretmenin kural ve yönergelere uygun hareket ettiğinde öğrenciye;

- Öğrencinin yanında durma, sırtını sıvazlama, kafasını okşama gibi bedensel temasta bulunma,
- Başla onaylama, gülümseme, güzel işareti yapma gibi jest ve mimikleri kullanma,
- Öğrencinin defterine + işareti yapma,
- Sınıftaki arkadaşlarına alkışlatma,
- Kitap, kantinden yiyecek, mavi boncuk gibi şeyler hediye etme,
- Öğrenciye lakap takma (boncuk, karaca gibi),
- Sınıf içi pano düzeltme, kitaplık görevlisi gibi görevlendirmeler verme davranışları sergilemesidir.

Öğretmenin Uygulama Sonrası Ödüllendirme Davranışı Tanımı:

Ödüllendirme davranışı, öğretmenin kural ve yönergelere uygun hareket ettiğinde öğrenciye;

- “Aferin, çok güzel, bravo, süpersin, helal sana” vb. ödüllendirici sözcükler söylemesi.
- “Aferin, kolların bağlı oturuyorsun, bana bakarak dersi çok güzel dinliyorsun, parmak kaldırarak söz hakkı istiyorsun süpersin” vb. öğrencinin yaptığı olumlu davranışı söyleyerek ya da işaret ederek ödüllendirici sözcükler söylemesi.
- “Sınıf’ı görüyor musunuz ders hakkında konuşan arkadaşlarına bakarak nasılda ders dinliyor, sessizce yerinde parmak kaldırdığın için sen örnek vermeyi hak ediyorsun” vb. öğrencinin yaptığı olumlu davranışı da söyleyerek ya da işaret ederek ödüllendirici cümleler söylemesi.
- “Öğretmen öğrencinin oturmasını işaret ederek, işte böyle Yılmaz bu şekilde ders dinlenir derken başla onaylama yapması, gülümsemesi, güzel işareti yapması vb. öğrencinin yaptığı olumlu davranışı söyleyerek ya da işaret ederek jest ve mimikleri kullanması.

DAVRANIŞIN OLUŞUMUYLA İLGİLİ DURUM VE ETMENLER

Davranış öncesi olaylar

Anekdot kayıtları incelendiğinde;

- Öğretmenlerin, uyulmasını istedikleri sınıf kurallarının bulunmaması,
- Öğrencilerin, tamamladıkları etkinlikten sonra hangi etkinliği yapacaklarını tahmin edememeleri gibi durumların, uygun olmayan davranışların ortaya çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Davranış Sonrası Olaylar:

Anekdot kayıtları incelendiğinde;

- Öğretmenin; uygun olmayan davranış sonrasında öğrenciye; bakması, dokunması, fiziksel temasla öğrenciyi sınıf ortamına uygun pozisyona getirmesi,
- Öğrencinin yanına gitmesi veya öğretmenin ya da diğer öğrencilerin bu öğrencilere bakması, yüksek sesle o öğrencinin ismini söylemesi,
- Ders dışı nesle ile ilgilenen öğrencinin elinden nesneyi alması, uygun olmayan davranışı betimleyerek öğrenciye yapmakta olduğu uygun olmayan davranışı söylemesi (parmak kaldırmadan konuşmuyoruz, derste yiyeceklerimizi yemiyoruz gibi uyarılar),
- Yapılan uygun olmayan davranışı yapmamasını öğrenciye söylemesi (arkadaşınla konuşma, ayağa kalkma, kitabınla oynama gibi),
- Uygun olmayan davranışı yapan öğrenciye, sınıf ortamına uygun olan davranışı yapmasını söyleme ve uygun olmayan davranışları olumlu pekiştirilmesi (sessiz ol, yerine otur, parmak kaldır gibi).
- Uygun olmayan davranış gösteren çocuğa yapma, yeter, yine başladık, bıktım, olmaz, bir gün bile dayanamadınız gibi eleştiri sözleri söylemesi
- Katılımcı öğrenciler sınıfta yapılan etkinliklerle ilgilenme davranışları sergilediğinde öğretmenlerin bu davranışları pekiştirmemesinin, uygun olmayan davranışların sürmesine neden olduğu düşünülmektedir.

DENEKLER İÇİN UYGULAMADA KULLANILAN ÖDÜLLENDİRMELER:

- “Aferin, Hımmm... Çok Şaşırtıcı, Helal Sana Be, Ooooo Çok Güzel, Süper, Bunu Beğendim, Helal Size, Bravo, Aferin Çok İyi, Mükemmel, Çok Enteresan, Aaaa Harika” vb. ödüllendirici sözcükler söyleme.
- “Dersi bana bakarak çok güzel dinliyorsun, Aferin, hemen verdiğim yazı çalışmasını yapmaya başladın, Bunu beğendim, Sınıf

.....'ı görüyor musunuz, ??örnek öğrenci oldun, yerinde ne güzel çalışıyorsun” vb. ödüllendirici cümleler söyleme.

- “Başla onaylama, gülümseme, güzel işareti yapma vb. jest ve mimikleri kullanma vb. sosyal pekiştireçlerdir.

EK 8. Hayat Bilgisi Dersi Planına Eklenmiş Ödüllendirmeler Niteliğindeki İpuçlarının Yerleştirildiği Plan Örnekleri

Sınıf: 2/F

Öğretmen: Ela Yuvayapan

Tema: DÜN, BUGÜN, YARIN

Konu: Ülkeler ve Çocuklar

Kazanım: Farklı ülkelerdeki çocukların beslenme, giyim ve oyun tarzlarındaki değişiklikleri araştırır ve sunar.

Yöntem ve Teknikler: Soru-cevap, okuma, anlatım, beyin fırtınası, araştırma.

Araç ve Gereçler: Ders kitabı

Süre: 40 dk.

Öğrenme –Öğretme Süreci:

- Hepinize Tünaydın çocuklar. Evet dersimiz Hayat Bilgisi. Herkes Hayat Bilgisi kitaplarını çantasından çıkarıp masasının üzerine koysun. Hazır olanlar kollarını bağlayarak beklesin. Bekleyenler var görüyorum. **AFERİN**. da hazır **ÇOK GÜZEL** görüyorum. Ve Hazır artık beklediğini görüyorum yerinde. **AFERİN**. Şimdi derse herkes hazır. **ÇOK İYİ**.

- Evet çocuklar geçen gün 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızı kutladık. Televizyonlarda da farklı ülkelerden geleneksel kıyafetleriyle ülkemize bu bayramımız için gelmiş çocuklar gördük. Hangi ülkelerden çocuklar geldiğini gördünüz çocuklar? Parmak kaldırırsa söz hakkı vereceğim. Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.

ÇOK GÜZEL.**ÇOK ENTERESAN.** Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere.

- Ders kitabımızın 142. Ve 143. Sayfasını açıyoruz. Kimler açtı görmek istiyorum. açmış arkadaşlarımı bekliyor. **ÇOK GÜZEL.** Bakalım başka kimler açtı **AFERİN** size.de açtı ve **BRAVO** sana **ÇOK GÜZEL.**

- Şimdi kitabımızdaki okuma parçasının üzerinde yer alan soruyu okuyalım bakalım. okusun. Herkesi dinlerken görmek istiyorum. **AFERİN** “Bildiğiniz ülke isimleri neler çocuklar? Tahtaya yazalım hadi bu oyunları” Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN.** Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere.

- Peki, “Bu ülkelerdeki çocuklar hangi oyunları oynuyorlar,nasıl besleniyorlar ve giyimleri nasıl hiç dikkat ettiniz mi?”..... Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım. **AAAAAAAAAAAAA ÇOK İYİ.**

- “Şimdi çocuklar kitabımızdaki resimlerde çocukları görüyoruz. Bu çocukların ülkeleri ne olabilir?” Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN.** Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım.

- Şimdi kitabımızdaki okuma parçasını okuyalım. Her bir balonu başka bir arkadaşımız okusun. Herkesi dinlerken görmek istiyorum. **AFERİN** **ÇOK GÜZEL** okudun. da

seni **ÇOK GÜZEL** dinledi. **SÜPERSİN.**
**ÇOK GÜZEL** dinlediğinizi gördüm.
HELAL SİZE.

- “Peki çocuklar bu resimdeki çocuklara baktığınız zaman dikkatinizi çeken özellikleri neler oldu?”Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **ÇOK GÜZEL. AFERİN** sizlere.

- Şimdi ders kitabımızın 144. Ve 145. Sayfasını açıyoruz. Kimler açtı görmek istiyorum. açmış arkadaşlarını bekliyor. **ÇOK GÜZEL.** Bakalım başka kimler açtı **AFERİN** size.de açtı ve **BRAVO** sana **ÇOK GÜZEL.**

- Bu sayfalarda yer alan resimlerde çocukların giyim tarzları nasıl sizce? Hangi ülkeden bu çocuklar kıyafetleri geleneksel kıyafetler. Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN.** Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım.

- (Bir kez 144 ve 145. Sayfalardaki Poule ve Marat’ın konuşma yazılarını siz okuyun. Daha sonra bir öğrencinize okutturun.)

- Evet çocuklar şimdi kim okumak ister konuşma yazılarını? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **ÇOK GÜZEL. AFERİN** sizlere.

- Poule ve Marat’ın giyimleri nasıl çocuklar dikkat ettiniz mi resimlere? ?”..... Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. Söz alanlar

fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere
sen de söyle bakalım. **AAAAAAAAAAAAA ÇOK İYİ.**

- Peki yemekleri ve oyunları nasılmış? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **ÇOK GÜZEL. AFERİN** sizlere.

- Evet kitabımızda iki oyun anlatılmış. Şimdi bu oyunları okuyalım bakalım nasıl oynanıyormuş? Beden Eğitim dersinde bizde bu oyunları oynayabiliriz. Bizim oyunlarımız neler? Ve siz olsanız bu oyunlardan hangilerini oynatmak ve öğretmek isterdiniz çocuklar? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **ÇOK GÜZEL. AFERİN** sizlere.

- Çocuklar diğer ülkelerle bizim ülkemizde yaşayan çocukların oyun, beslenme ve giyim tarzlarındaki benzerlik ve farklılıkların neler olduğunu karşılaştırabilir misiniz artık? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN. AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım.

- Beni **ÇOK GÜZEL** dinlediniz. **GÜZEL** bir teneffüsü hak ettiniz bakalım.

Sınıf: 2/F

Öğretmen: Ali Osman Aydın

Tema: DÜN, BUGÜN, YARIN

Konu: Bir Üzüldüm, Bir Sevindim

Kazanım: Gün içinde kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimi gözlemler ve bu değişimin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Yöntem ve Teknikler: Gözlem, Soru-cevap, okuma, anlatım.

Araç ve Gereçler: Ders kitabı

Süre: 40 dk.

Öğrenme –Öğretme Süreci:

- Hepinize Tünaydın çocuklar. Evet dersimiz Hayat Bilgisi. Herkes Hayat Bilgisi kitaplarını çantasından çıkarıp masasının üzerine koysun. Hazır olanlar kollarını bağlayarak beklesin. Bekleyenler var görüyorum. **AFERİN**. da hazır **ÇOK GÜZEL** görüyorum. Ve hazır artık beklediğini görüyorum yerinde. **AFERİN**. Şimdi derse herkes hazır. **ÇOK İYİ**.

- (Duyguları anlatan yüz ifadelerinin öğrencilere gösterilmesi. Hangi duyguları anlattığının sorulması) Parmak kaldırana söz hakkı vereceğim. Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **ÇOK GÜZEL**.

- Ders kitabımızın 138. ve 139. Sayfasını açıyoruz. Kimler açtı görmek istiyorum. açmış arkadaşlarını bekliyor. **ÇOK GÜZEL**. Bakalım başka kimler açtı **AFERİN** size.de açtı ve **BRAVO** sana **ÇOK GÜZEL**.

- Şimdi kitabımızdaki okuma parçasının üzerinde yer alan soruyu okuyalım bakalım. okusun. Herkesi dinlerken görmek istiyorum. **AFERİN** “Bir gün içersinde hangi duyguları yaşıyoruz çocuklar?” Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN**. Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere.

- Şimdi kitabımızdaki okuma parçasını okuyalım. Kitaptaki kızın adı Ayşe. Bakalım Ayşe bir gün içinde hangi duyguları yaşamış,

Şimdi balonları kim okumak ister? okusun. Herkesi dinlerken görmek istiyorum. **AFERİN** **ÇOK GÜZEL** okudun. da seni **ÇOK GÜZEL** dinledi. **SÜPERSİN.**,.....**ÇOK GÜZEL** dinlediğinizi gördüm. **HELAL SİZE.**

- Resimde Ayşe hangi duyguları hissetmiş çocuklar? Resimlerdeki kişilerin yüz ifadelerine dikkat edin çocuklar.Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **ÇOK GÜZEL. AFERİN** sizlere.

- Peki, Ayşe bu duyguları neden yaşamış? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım. **AAAAAAAAAAAAA ÇOK İYİ.**

- Ayşe'nin arkadaşlarının yaşadığı duygular neler? Neden üzülmüş olabilirler? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN.** Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım.

- Peki, şimdi çalışma kitabımızı açalım. 118. Sayfadaki soruları yanıtlayalım. Bakayım herkes açtımı görmek istiyorum. Açmış **AFERİN** O'na. açmış görüyorum. **ÇOK GÜZEL.** Bakayım bakayım. Evet hepinizin açtığını görüyorum. **AFERİN** size. Ne diyor? Gün içinde yaşadığınız duyguları işaretlemenizi ve nedenlerini yazmanızı istiyor. Şimdi, dün yaşadığınız duyguları işaretlemenizi ve nedenlerini yazmanızı istiyorum. Şimdi bunu yapmaya başlıyoruz.Hemen verdiğim yazı çalışmasını yapmaya başladın, **BUNU BEĞENDİM.** da başlamış görüyorum. **ÇOK GÜZEL** sana da. Sınıf, **GÖRÜYOR MUSUNUZ?** Yerde **NE GÜZEL** çalışıyorsun. **SÜPER.**

- Şimdi bunları sınıftaki arkadaşlarımızla paylaşalım bakalım.
..... parmak kaldırmanı **BEĞENDİM** söyle bakalım.
..... Parmak kaldırdığını görüyorum **ÇOK GÜZEL**, söyle bakalım. **AFERİN**. sıra sende. **SÜPERSİN**.
..... Söyle bakalım **ÇOK GÜZEL** parmağını kaldırdın.
HIMMM... ÇOK ŞAŞIRTICI

- Yerinizde sessizce oturuyorsunuz, sizinle **GURUR DUYUYORUM**.

- Peki, dün yanınızdaki arkadaşınızın yaşadığı duyguları işaretlemenizi ve nedenlerini yazmanızı istiyorum. Şimdi bunu yapmaya başlıyoruz.Hemen verdiğim yazı çalışmasını yapmaya başladın, **BUNU BEĞENDİM**. da başlamış görüyorum. **ÇOK GÜZEL** sana da. Sınıf, **GÖRÜYOR MUSUNUZ?** Yerinde **NE GÜZEL** çalışıyorsun. **SÜPER**.

- Şimdi bunları sınıftaki arkadaşlarımızla paylaşalım bakalım.
..... parmak kaldırmanı **BEĞENDİM** söyle bakalım.
..... Parmak kaldırdığını görüyorum **ÇOK GÜZEL**, söyle bakalım. **AFERİN**. sıra sende. **SÜPERSİN**.
..... Söyle bakalım **ÇOK GÜZEL** parmağını kaldırdın.
HIMMM... ÇOK ŞAŞIRTICI.Dersi bana bakarak **ÇOK DİKKATLİ** dinliyorsun, söyle bakalım. **AFERİN SANA**.
HELAL SANA BE. **OOOOO ÇOK GÜZEL** parmak kaldırdığını görüyorum. **ÇOK GÜZEL**. Söyle bakalım sende. **BRAVO** sana da. Sizleri diğer arkadaşlarınız konuşurken dinlediğinizi görüyorum. **AFERİN, TEŞEKKÜR EDERİM**.

- (Öğrencilerden “Aile Büyüklerimin Oynadığı Oyunlar” konulu performans görevi ile ilgili çalışmalarını getirmeleri istenebilir)

- Beni **ÇOK GÜZEL** dinlediniz. **GÜZEL** bir teneffüsü hak ettiniz bakalım.

Sınıf: 2/C

Öğretmen: Nesli Selman

Tema: DÜN, BUGÜN, YARIN

Konu: Özgeçmişim

Kazanım: Kendisinin, anne ve babasının veya diğer aile büyüklerinin özgeçmişleri hakkında bilgi edinir ve sınıfta sunar.

Yöntem ve Teknikler: Soru-cevap, okuma, anlatım, araştırma.

Araç ve Gereçler: Ders kitabı

Süre: 40 dk.

Öğrenme –Öğretme Süreci:

- Hepinize Tünaydın çocuklar. Evet ders zili çalmadan hepimizin sınıfta olduğunu görüyorum. yerine geçmiş **ÇOK GÜZEL.** Seninde arkadaşlarınla sınıfa geldiğini görüyorum. **HELAL SANA BE. SÜPERSİN.**

- Evet dersimiz Hayat Bilgisi. Herkes Hayat Bilgisi kitaplarını çantasından çıkarıp masasının üzerine koysun. Hazır olanlar kollarını bağlayarak beklesin. Bekleyenler var görüyorum. **AFERİN.** da hazır **ÇOK GÜZEL** görüyorum. Ve Hazır artık beklediğini görüyorum yerinde. **AFERİN.** Şimdi derse herkes hazır. **ÇOK İYİ.**

- Ders kitabımızın 146. Ve 147. Sayfasını açıyoruz. Kimler açtı görmek istiyorum. açmış arkadaşlarını bekliyor. **ÇOK GÜZEL.** Bakalım başka kimler açtı **AFERİN** size.de açtı ve **BRAVO** sana **ÇOK GÜZEL.**

- Şimdi kitabımızdaki okuma parçasının üzerinde yer alan soruyu okuyalım bakalım. okusun. Herkesi dinlerken görmek istiyorum. **AFERİN** “Anne, baba ve diğer aile büyüklerinizin geçmişi hakkında neler biliyorsunuz? Nerede doğmuşlar, ne zaman doğmuşlar, anne babalarının isimleri ne, hangi okula gitmişler?”

Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN**. Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere.

- Peki, “Şimdi Haydi, Ömer’le tanışalım! Ömer’in özgeçmişini kendisinden öğrenelim. Bakalım Ömer kendisini nasıl tanıtmış?” Kitabımızdaki yazıyı okuyalım.Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım. **AAAAAAAAAAAAA ÇOK İYİ**.

- Evet çocuklar Ömer’in kendisini nasıl tanıtmış, özgeçmişini nasıl anlatmış? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra.**ÇOK ENTERESAN**. Söz alanlar fikirlerinizi **MÜKEMMEL** açıkladınız. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım.

- Kendimizi tanıtırken çocuklar neleri söylüyoruz? Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım.

- Diğer sayfada 147. Sayfada da Ömer ailesini tanıtmış değil mi? Şimdi çocuklar sizde kendinizi tanıttın bakalım. Defterinize yazın. Sonra sınıfta arkadaşlarınızla paylaşalım..... yapmaya başladı bile özgeçmişini **AFERİN** **ÇOK GÜZEL**. da **ÇOK GÜZEL** başladı. **SÜPERSİN**.**ÇOK GÜZEL** yazdığınızı görüyorum. **HELAL SİZE**.

- Evet bitirenler arkadaşlarıyla paylaşabilir artık çocuklar. Herkesi dinlerken görmek istiyorum. **AFERİN** **ÇOK GÜZEL** okudun. da seni **ÇOK GÜZEL** dinledi. **SÜPERSİN**.**ÇOK GÜZEL** dinlediğinizi gördüm.

- Çalışma kitabımızdaki 122 sayfayı açıyoruz şimdi çocuklar. Hazır olanlar kollarını bağlayarak beklesin. Bekleyenler var görüyorum. **AFERİN.** da hazır **ÇOK GÜZEL** görüyorum. Ve Hazır artık beklediğini görüyorum yerinde. **AFERİN.**

- Özgeçmişim başlıklı 1.,2. Ve 3. Soruyu yapmaya başlıyorsunuz bakalım. yapmaya başladı bile özgeçmişini **AFERİN** **ÇOK GÜZEL.** da **ÇOK GÜZEL** başladı. **SÜPERSİN.****ÇOK GÜZEL** yazdığınızı görüyorum.

- Çocuklar dün sizden ailenizden birine ait bilgileri 4. Ve 5. Sorunun yerine yapmanızı istemiştım. Kimler yaptı bakalım. verdiğim çalışmayı yapmış **AFERİN** **ÇOK GÜZEL.** da **ÇOK GÜZEL** yapmış. **SÜPERSİN.****ÇOK GÜZEL** seninki de.

- Şimdi kim sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmak ister?Parmağını **ÇOK GÜZEL** kaldırdığını görüyorum. Söyle bakalım. Şimdi sıra da. **HARİKA** parmak kaldırarak söz istiyor. sende şimdi sıra. **AFERİN** sizlere sen de söyle bakalım. Beni bu ders **ÇOK GÜZEL** dinlediniz. **GÜZEL** bir teneffüsü hak ettiniz bakalım.

EK 10. İzin Belgesi

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim MüdürlüğüSayı : B.08.4.MEM.4.16.00.15.355/ 9777
Konu : Araştırma İzni

02 Mart 2011

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : M.E.B.na Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı **Doktora** Programı öğrencisi Gönül ONUR SEZER'in " Öğretmen Ödülleri Artırmanın İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerinin Problem Davranışlarının Azaltmada ve Uygun Davranışlarını Artırmaya Etkisi " konulu anketini ilimiz Yıldırım, Osmangazi ve Nilüferdeki ilköğretim öğrencilerine uygulama isteği Uludağ Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 17.02.2011 tarih ve 350/4160 sayılı yazısı ile bildirilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve her derecedeki okul ve kurumlarda yapılacak lisans, yüksek lisans, doktora veya doktora üstü araştırma-geliştirme çalışmaları ile Bakanlığın destek verdiği araştırmalar kapsamındaki anket, uygulama, gözlem gibi faaliyetler; bir ili kapsıyorsa izin başvurularının İl Milli Eğitim Müdürlüğüne yapılacağı ilgi yönergede belirtildiğinden; Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gönül ONUR SEZER'in " Öğretmen Ödülleri Artırmanın İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerinin Problem Davranışlarının Azaltmada ve Uygun Davranışlarını Artırmaya Etkisi" konulu anketini ilimiz Yıldırım, Osmangazi ve Nilüferdeki ilköğretim öğrencilerine uygulama konulu tez çalışması ile ilgili öneri ve veri toplama araçları, ilgi Yönerge gereği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmesi sonucunda, mühürlü ve imzalı anketlerin aşılmış okul müdürlüğünce görülerek, okuldaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, gönüllülük esasları ile ilköğretim öğrencilerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızda da uygun görüldüğü takdirde gereğini olurlarınıza arz ederim.

Atilla GÜLSAR
Milli Eğitim MüdürüOLUR.
.../.../2011Selman YENİGÜN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yeni Hükümet Konagi A Blok Osmangazi 16050 BURSA
Tel: (0 224)256 70 00/ -137 Faks : (0 224) 256 66 80
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Kültür Bölümü 137
web:bursameb.gov.tr e-mail:kultur16@meb.gov.tr



EGITIME
%100
DESTEK

EGITIMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : Bursa- 1983

Öğr. Gördüğü Kurumlar	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	1997	2001	Bursa Erkek Lisesi
Lisans	2001	2005	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2005	2008	Uludağ Üniversitesi
Doktora	2008	2013	Uludağ Üniversitesi

Medeni Durum : Evli

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi : İngilizce- Orta

Çalıştığı Kurumlar : **Başlama ve Ayrılma Tarihleri** **Kurum Adı**
2006- Uludağ Üniversitesi

Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar : U.Ü. Mezunlar Derneği Üyeliği,

Çağdaş Drama Derneği, Bursa Erkek Lisesi Mezunlar Derneği (BELDER)

Yayımlanan Çalışmalar:

Onur Sezer, G. & Sadioğlu, Ö. (2013). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Gözlemledikleri Sınıfa Uygun Olmayan Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmenlerin Kullandıkları Çözüm Stratejileri. The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS). 6(1). Ocak. ISSN: 2147-2971. 989-996.

Sadioğlu, Ö. Onur Sezer, G. Çağlar Özteke, H. & İlhan Tuncer, B. (2012). Üniversite Okul İşbirliği ile Gerçekleştirilen Proje ve Performans Ödevi Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri. The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS). 5(8). Aralık. ISSN: 2147-2971. 989-996.

Onur Sezer, G. & Sadioğlu, Ö. (2012). The Comparison of Toy Preferences of Teacher Candidates in First and Fourth Grades of Preschool

Education. *International Journal of Early Childhood Education Research (IJECER)*. 1(1) ISSN: 2165-8757. 62-75.

Gökçe, F. & Onur Sezer, G. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Uludağ Üniversitesi Örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(1). ISSN: 1301-3416. 1-23.

Onur Sezer, G. (2011). The Effects on Permanence of Teaching Class and School Rules with Drama Technique According to Gender. *Academic Journal Management and Education*. Faculty of Social Sciences of "Prof. Dr. Assen Zlatarov" University-Burgas, Bulgaria. Vol:7 (4) ISSN: 1312-6121. 85-92.

Onur Sezer, G. (2011). Teacher Candidates' Opinions about the Values Included in the Community Partnership. *Academic Journal Management and Education*. Faculty of Social Sciences of "Prof. Dr. Assen Zlatarov" University-Burgas, Bulgaria. Vol:7 (4) ISSN: 1312-6121. 210-214.

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2011). A Study on Learning Environments of Elementary School Students Taking Social Studies Course: Bursa Sample. *Journal of US-China Education Review A*. 1(2), ISSN:1548-6613. 263-269. David Publishing Company. July (Serial Number 2).

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2010). Communications of Teachers Working In Schools at Different Socio-Economic Levels with Their Students and Other Teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2(2), ISSN: 1877-0428. 1356-1361. Elsevier.

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2010). A Study on Learning Environments of Elementary School Students Taking Social Studies Course: Bursa Sample. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2 (2), ISSN: 1877-0428. 1379-1384. Elsevier.

Doğan, Y., Elmastaş Dikeç, B. & Onur Sezer, G. (2010). The Concepts of War and Peace within the Content of Social Sciences Course with Pictures. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi /the Journal of International Social Research*. 3 (10), Winter 2010. ISSN: 1307 -9581. 231-245.

Güleç, S., Onur Sezer, G. & Bağçeli Kahraman, P. (2009). Sınıf ve Branş Öğretmen Adaylarının Sınıf Kurallarının Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi>, 12 (22), Aralık 2009. ISSN: 1301-5265. 58-81.

Doğan, Y., Bağçeli Kahraman, P., & Onur Sezer, G. (2009). Teachers' And Pre-service Teachers' Views Related To Creating Learning Environments In Classroom. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, <http://egitim.cu.edu.tr/efdergi>, 3 (37), ISSN : 1302-9967. 109-121.

Sungurtekin, Ş., Onur Sezer, G., Bağçeli Kahraman P.,& Sadioğlu Ö.(2009). The Views Of Pre-Service Teachers About Creative Drama: A Study

According To Gender. İlköğretim Online / Elementary Education Online, 8 (3), ISSN : 1305-3515. 755-770.

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2009). A Factor Analysis Study on the Skills and Values Covered in the Social Studies Course. İlköğretim Online /Elementary Education Online, 8(2), ISSN : 1305-3515. 499–509.

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2009) The Opinions of Teachers, Who Teach Social Studies Courses, Related To Themselves and Their Students. E-Journal of New World Sciences Academy. 4 (2), Article Number: 1C0026. ISSN:1306–3111. 327–345.

Güleç, S., Bağçeli, P. & Onur, G. (2008). Öğretmen Adaylarının Sınıf Kurallarının Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Görüşleri. İlköğretim Online / Elementary Education Online, 7(2), ISSN : 1305-3515. 333–348.

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar :

Onur Sezer, G. & Sadioğlu, Ö. (2012). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Gözlemledikleri Sınıfa Uygun Olmayan Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmenlerin Kullandıkları Çözüm Stratejileri. Uluslararası Uygulamalı Eğitim Kongresi. Bildiri Kitabı. 248. Özet basım. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara. 13-15 Eylül.

Onur Sezer, G. & Sadioğlu, Ö. (2012). Birinci ve Dördüncü Sınıf Okul Öncesi Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Oyuncak Seçimlerinin Karşılaştırılması. ICECER Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi Küresel Sorunları ve Çocuk Hakları Uluslararası Konferansı. Bildiri Kitabı. 15-16. Özet basım. Zirve Üniversitesi, Gaziantep. 27-29 Nisan.

Sadioğlu, Ö., Bağçeli Kahraman, P., Onur Sezer, G. & Taner Derman, M. (2012). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gözüyle Anaokullarının Güvenlik Açısından İncelenmesi. ICECER Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi Küresel Sorunları ve Çocuk Hakları Uluslararası Konferansı. Bildiri Kitabı. 33-34. Özet basım. Zirve Üniversitesi, Gaziantep. 27-29 Nisan.

Onur Sezer, G. & Bağçeli Kahraman, P. (2011). Classroom Teacher Candidates' Attitudes towards Teaching Profession. The 6th. International Balkan Education and Science Congress: The Modern Society And Education. Bildiri Kitabı. 347-354. Tam metin basım. University of "Ss. Cyril and Methodius", Faculty of Pedagogy "St. Kliment Ohridski" Skopje, Congress Center, Ohrid, Makedonya. 29 Eylül-1 Ekim.

Onur Sezer, G. (2011). Comparison of Preschool and Elementary Education Teacher Candidates' Knowledge and Practices with Regard to Toy Selection. 6Th ITRA World Congress "Toys and Learning in Different Cultures". Bildiri Kitabı. 113. Özet basım. Kervansaray Termal Otel, Bursa, Türkiye. 26-30 Temmuz.

Başal, H. A., Bağçeli Kahraman, P., Onur Sezer, G., Sungurtekin, Ş., Çelik Korkmaz, Ş., Gül, G. & Yıldız Ekin, T. (2010). Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminde Yeni Bir Model Önerisi: Dede-Nine Eğitim Programı (Denep) Projesi. International Conference on New Trends in Education and Their Implications. Bildiri Kitabı. 73-78. Tam metin basım. ISBN: 978 605 364 104 9 Antalya. 11-13 Kasım.

Onur Sezer, G. & Gökçe, F. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Uludağ Üniversitesi Örneği. 19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Bildiri Kitabı. 79-80. Özet basım. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi. Kıbrıs. 16-18 Eylül.

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2010). Communications of Teachers Working In Schools at Different Socio-Economic Levels with Their Students and Other Teachers. World Conference on Educational Sciences 2010. Bildiri Kitabı. 89. Özet basım. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul. 4-8 Şubat.

Doğan, Y. & Onur Sezer, G. (2010). A Study on Learning Environments of Elementary School Students Taking Social Studies Course: Bursa Sample. World Conference on Educational Sciences 2010. Bildiri Kitabı. 88. Özet basım. Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul. 4-8 Şubat.

Onur, G., Sungurtekin, Ş., Sadioğlu, Ö. & Bağçeli, P.(2008) A Study about the Effectiveness of Drama Education on Pre-Service Teachers’ Views. 13. International Congress of Drama/Theatre in Education, Bildiri Kitabı. 190-201. Tam metin basım. Ankara Üniversitesi, Ankara. 21-23 Kasım.

Sadioğlu, Ö. Onur Sezer, G. Çağlar Özteke, H. & İlhan Tuncer, B. (2012). Üniversite Okul İşbirliği ile Gerçekleştirilen Proje ve Performans Ödevi Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri. Uluslararası Uygulamalı Eğitim Kongresi. Poster Özet Kitabı. 317. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara. 13-15 Eylül.

Onur Sezer, G. Taner Derman, M. Bağçeli Kahraman, P İpek, N, Sadioğlu, Ö. & Sungurtekin, Ş.(2009) The Relation Between The Attitudes Of Primary Education Teacher Candidates Towards “Drama In Primary Education” Course And Their Intelligence Domains. Poster Özet Kitabı. 29. The 1st International Conference of Living Theorists- Howard Gardner. Poster, Mehmet Akif Ersoy University Continuing Education Center. Burdur. 23-24 Mayıs.

Sadioğlu, Ö. İpek, N. Onur Sezer, G. Taner Derman, M. Bağçeli Kahraman, P. & Sungurtekin, Ş. (2009). The Effectiveness Of The “Drama In Primary Education” Course, On The Multiple Intelligence Domains Of Pre-Service Teachers In Primary Education. Poster Özet Kitabı. 66-67. The 1st International Conference of Living Theorists- Howard Gardner. Poster, Mehmet Akif Ersoy University Continuing Education Center. Burdur. 23-24 Mayıs.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Gönül ONUR SEZER
Tez Adı	İpuçları Ve Dönütlerle Öğretmen Ödüllerini Artırmanın Uygun Olmayan İlkokul Öğrenci Davranışlarını Azaltmadaki Etkililiği
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı
Tez Türü	
Tez Danışman(lar)ı	Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK
İzni Çoğaltma (Fotokopi Çekim)	<input type="checkbox"/> Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum <input type="checkbox"/> Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum <input type="checkbox"/> Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama İzni	<input type="checkbox"/> Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum <input type="checkbox"/> Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasının ertelenmesini istiyorum <input type="checkbox"/> 1 yıl <input type="checkbox"/> 2 yıl

	<input type="checkbox"/> 3 yıl <input type="checkbox"/> Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin vermiyorum
--	--

Hazırlamış olduğum tezimin yukarıda belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih:

İmza:

RİT-FR-KDD-12/00